

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XVIII Broj 176

2020. ISSN 1800-5179

*Tradicija koja
traje stoljećima*

Sadržaj:

- 3** Milanović u službenom dvodnevnom posjetu Crnoj Gori
- 12** Izbori: Uvjerljiva pobjeda HDZ-a
- 16** Promocija Bokeškog ljetopisa br. 4
- 23** Nizom muzičkih manifestacija obojeno kotorsko ljeto
- 26** Nematerijalna kulturna baština Boke kotorske: stanje, izazovi, potencijali
- 30** Prezentacija hrvatske kulturne baštine
- 36** Razgovori o posljedicama i oporavku od koronavirusa
- 40** Đir po Kotoru
- 46** Jadranski otoci - Vis
- 51** Aktualnosti
- 64** Kronika Društva
- 67** Proslava 50. obljetnice kanonizacije prvog hrvatskog sveca sv. Nikole Tavelića
- 70** Kopači zlata na najjužnijim čileanskim otocima
- 74** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Iberia
- 77** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka
- 82** Sjećanje na Antuna - Tonća Dendera
- 85** Sjećanje na Bogoboja - Bora Cicovića
- 87** IN MEMORIAM: Marija Jovović
- 88** IN MEMORIAM: Darinka Matić Marović

Poštovani čitatelji!

U ovim iznimno teškim danima i mjesecima, koje nam je „upriličio“ koronavirus, pokušavamo nastaviti s redovnim poslovima i svakodnevnim aktivnostima. Svatko od nas posebno i svi zajedno nadamo se da ćemo ponovno živjeti „normalnim“ životima, da ćemo putovati, radovati se susretima, zagrliti se i srdačno rukovati... da ćemo uživati u druženjima, utakmicama, koncertima, predstavama... bez straha, bez strepnje, bez prebrojavanja koliko nas ima u prostoriji ili na trgu, na ulici ili sportskom objektu, bez obveznih maski i sredstava za dezinfekciju... Ipak, sve loše što nam se događa naučilo nas je bar da jedni druge pitamo „kako si“! Naučilo nas je i da stanemo i saslušamo odgovor na to kratko, ali neizmjenno važno pitanje! Naučilo nas je da jedni drugima želimo zdravlje pa ćemo sve ostalo nekako preživjeti i nadoknaditi...

Ljeto nam je već pri kraju, ali osim toplog vremena nije se moglo ni primijetiti da je i dolazilo! Bez turista, kruzera, uobičajene ljetne vreve i gužve, prometnog kolapsa, muzike i smijeha po pjacama i pjacetama, bez kulturnih programa i utakmica... ništa ne može biti „na svome mjestu“.

Dok čekamo neke ljepše dane, u ovom broju smo „sakupili“ sve aktualne događaje i „sitne radosti“ koje su oplemenile ovo ljeto u Boki.

Između dva broja Glasnika, a nije prošlo mnogo vremena, napustili su nas dragi ljudi, stari Kotorani, koji su bili dio duše ovoga grada. U ovom broju imamo čak četiri „In memoriam“. Tužan je i bolan svaki odlazak, a meni se čini da ih je u posljednjoj godini bilo previše...

S nadom i iščekivanjem ljepših dana i istih takvih tema o kojima ćemo pisati i čitati,

srdačno vas pozdravljam!

Vaša urednica,
Tijana Petrović

Naslovnica: Peraška Fašinada 2020., Ranko Marš

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Joško Katelan, Marina Dulović, Danijela Vulović i Jasmina Bajo**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, KotorArt, Centar za kulturu Kotor, Matica, Radio Dux, Boka News, TO Kotor, Radio Kotor, Zvonko Perušina, Ranko Marš, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 450 primjeraka

Milanović u službenom dvodnevnom posjetu Crnoj Gori

Piše:
Miro Marušić

***Predsjednik
Republike Hrvatske
Zoran Milanović u
Crnu Goru stigao
brodom Hrvatske
ratne mornarice...***

Nije neuobičajeno, ali se rijetko događa da predsjednik jedne države dođe u službeni posjet susjednoj državi brodom ratne

„Okolnosti su takve da će Crna Gora biti prva država koja će ući u Europsku uniju. Početkom pregovora jasno ste i nepovratno izabrali karakter zapadnog društva i države, a to je vladavina prava i otvoreno društvo, neovisno sudstvo i mediji. Jednom kada se tim vještinama ovlada, onda je dokazan historijski uspjeh.”

Milanović i Đukanović

mornarice. Upravo dolazak predsjednika Republike Hrvatske Zorana Milanovića, koji je uplovio u tivatsku luku iz Hrvatske brodom Hrvatske ratne mornarice „Omiš“, u službeni posjet Crnoj Gori 22. i 23. lipnja, izazvalo je zanimanje i simpatije kod mnogih. Osim toga, jasna je i poruka o cjelokupnim odnosima Hrvatske i Crne Gore.

Milanović je na konferenciji za novinare, osvrnuvši se na dolazak ratnim brodom u Crnu Goru, rekao da je putovanje brodovima stoljetna tradicija Boke kotorske.

„To je hrvatski brod, ali nije prijeteća silueta i mislim da su i domaćini to dočekali sa simpatijama. Bio bih sretan kada bih crnogorske prijatelje na sličan način dočekao u Splitu i Dubrovniku“, poručio je Milanović.

U čast hrvatskog predsjednika na gradskoj rivi Pine u

Tivtu bio je postrojen počasni odred garde Vojske Crne Gore.

Predsjednika Milanovića dočekao je ministar vanjskih poslova Crne Gore Srđan Dermanović sa suradnicima. Dobrodošlicu su mu poželjeli veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić, konzulica Jasminka Lončarević, zastupnik HGI-ja u parlamentu CG Adrijan Vukšanović, veleposlanik CG u Hrvatskoj Boro Vučinić i gradonačelnik Tivta Siniša Kusovac.

Posjet predsjednika Hrvatske, aktualne predsjedavajuće države Savjetom EU-a, bio je prvi službeni predsjednički posjet nakon višemjesečne obustave međudržavnih aktivnosti prouzročenih pandemijom koronavirusa.

Iz Tivta predsjednik Milanović otputovao je na Cetinje, gdje ga je uz najviše državne

počasti dočekao predsjednik Crne Gore Milo Đukanović.

Na zajedničkoj konferenciji za novinare s domaćinom, crnogorskim predsjednikom Milom Đukanovićem na Cetinju, Milanović je poručio da će Crna Gora prva ući u EU.

„Okolnosti su takve da će Crna Gora biti prva država koja će ući u Europsku uniju. Početkom pregovora jasno ste i nepovratno izabrali karakter zapadnog društva i države, a to je vladavina prava i otvoreno društvo, neovisno sudstvo i mediji. Jednom kada se tim vještinama ovlada, onda je dokazan historijski uspjeh“, istaknuo je predsjednik Hrvatske Zoran Milanović na konferenciji za medije u rezidenciji predsjednika Crne Gore na Cetinju. On je rekao da je Hrvatskoj u interesu da svi njihovi susjedi budu u društvu država članica Europske uni-

je, a Crna Gora je, prema njegovim riječima, tome najbliže.

„Želimo imati predvidive susjede, što u odnosima među državama znači da znamo s kim imamo posla. Hrvatska i Crna Gora ušle su u prostor komfora prije više godina i želim da se to tako nastavi“, rekao je Milanović.

Korona će, kako je rekao, prestati kad prestanemo pričati o njoj, ekonomska šteta će biti ekstremna za sve nas.

„Izbori su brzo. Nisam došao navijati ni za koga, došao sam podržati europski put Crne Gore“, istaknuo je Milanović.

Predsjednik Crne Gore Milo Đukanović rekao je da je Milanovićev posjet još jedna gesta pažnje hrvatske države.

„Iznimno dobri i prijateljski odnosi Crne Gore i Hrvatske – to je već sada kontinuitet zemalja naše regije. Od Hrvatske imamo kontinuiranu pot-

poru u svladavanju prepreka na putu ka Europskoj uniji“, naglasio je Đukanović.

Imamo, kako je dodao, dobru suradnju prije svega u području obrane i unutarnje politike.

„Ostaju brojni izazovi i prostor za suradnju. Na nama je da pokušamo pomoći da naše vlade što efikasnije obave poslove u smislu pospješivanja suradnje“, zaključio je Đukanović.

Posljedice pandemije

Predsjednici Crne Gore i Hrvatske odgovarajući na pitanje o posljedicama pandemije koronavirusa rekli su da nema ničega neočekivanog kad je sezona u pitanju.

„Jasno je da koronavirus pogađa svaku ekonomiju i da će veći gubici biti za one ekonomije koje ovise o turizmu, kao

što su naše. Logika ove godine mora biti smanjiti gubitak“, istaknuo je Đukanović.

Uvjet za to je, prema njegovim riječima, da shvatimo da je svaki dan do kraja godine presudno važan.

„Moramo povlačiti poteze koji će naći optimalnu ravnotežu rizika između onoga što opterećuje zdravstvene radnike i odgovorne u državi za jačanje ekonomije. Crna Gora je pokazala da ima kapaciteta da donosi pametne odluke. Optimist sam. Proći ćemo s gubitkom, ali nećemo pasti kao ekonomija, već mislim da ćemo iduće godine obnoviti ekonomski rast“, smatra Đukanović.

Predsjednik Hrvatske ocijenio je da će sljedeća godina vjerojatno biti normalna.

„Uvijek sam govorio da me najviše zbunjuje izjava ima li mjesta panici. Ne, toga nema.

Milanović i Đukanović

U Muzeju kralja Nikole na Cetinju

Vrijeme je za oprez i racionalni pristup. Hrvatska naprosto ove godine neće zaraditi ništa.“

Otvaranje granica

Hrvatski predsjednik rekao je o otvaranju državne granice da treba opravdan razlog za takav postupak.

„Nisam nadležan, ali se nadam da će granice biti brzo otvorene. Hrvatska je otvorena za sve, međutim to je pitanje za izvršnu vlast. Otvaranje granice s Crnom Gorom bit će usklađeno s odlukama EU-a“, odgovorio je Milanović.

Posjetili Muzej kralja Nikole na Cetinju

Predsjednik Crne Gore **Milo Đukanović** i njegov hrvatski

kolega **Zoran Milanović** posjetili su Muzej kralja Nikole na Cetinju, u nastavku prvog dana posjeta, gdje su se upisali u knjigu dojmova.

Milanović se sastao s premijerom Crne Gore i predstavnicima hrvatskih kompanija

Sastankom s crnogorskim premijerom Duškom Markovićem te s predstavnicima hrvatskih kompanija u Podgorici predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović završio je prvi dan dvodnevnog posjeta Crnoj Gori, kojoj je iskazao potporu na europskom putu.

Hrvatska i Crna Gora, susjedne i prijateljske zemlje i saveznice u NATO-u, njeguju odlične međusobne odnose ne

dopuštajući da neka otvorena pitanja prošlosti naruše duh suradnje i stabilnosti, navodi se u priopćenju iz ureda crnogorskog premijera nakon sastanka u Podgorici.

„Počasćeni smo i činjenicom da ste odabrali Crnu Goru kao drugu državu u koju službeno dolazite kao predsjednik Hrvatske. To ne vidimo samo kao gestu prijateljstva, već i kao poruku nastavka istinske potpore našem europskom putu“, stoji u priopćenju ureda crnogorskog premijera.

Marković je zahvalio hrvatskim dužnosnicima i hrvatskom narodu na snažnoj i kontinuiranoj potpori Crnoj Gori u integraciji u NATO i Europsku uniju.

Predsjednik Milanović se nešto ranije susreo s predstavnicima petnaestak hrvatskih

tvrtki koje posluju u Crnoj Gori.

Predstavljajući gospodarstvenike, veleposlanik RH Veselko Grubišić rekao je da su njihove tvrtke prošle godine uvezle iz Hrvatske u Crnu Goru robu vrijednu preko milijardu i pol kuna, odnosno preko 200 milijuna eura.

Milanović se susreo s predsjednikom Skupštine CG Ivanom Brajovićem

Tijekom susreta s predsjednikom Hrvatske Zoranom Milanovićem, predsjednik Skupštine Crne Gore Ivan Brajović naglasio je da ovaj posjet predstavlja još jednu potvrdu dobrih bilateralnih odnosa između dviju država, kao i jasnu potporu Crnoj Gori na njezinu integracijskom putu.

On je zahvalio Hrvatskoj na pomoći u ispunjavanju naših strateških vanjskopolitičkih ciljeva, u čemu je veliku ulogu imala sadržajna suradnja dvaju parlamenata.

„Potpora Hrvatske bila je još značajnija imajući u vidu da

Milanović i Marković

dolazi od susjedne prijateljske zemlje, koja je svoje predsjedavanje Savjetom Europske unije, u izazovnim vremenima, ipak uspjela posvetiti i politici integracija država Zapadnog Balkana u Uniju“, istaknuo je Brajović.

Predsjednik Hrvatske rekao je da nije slučajno što u Crnu Goru dolazi ubrzo nakon preuzimanja dužnosti.

„Vi ste država koja je donijela dobre odluke i to na vrijeme. Ulaskom u NATO i pregovaranjem s Europskom unijom jasno i nepovratno izabrali ste karakter zapadnih demokracija“, dodao je Milanović.

On je naglasio da Europska unija predstavlja najbolje okruženje za države i da je to društvo u kojem će Hrvatska rado vidjeti Crnu Goru što prije, kao prvu državu članicu u nekom sljedećem vidljivom razdoblju.

Tijekom susreta bilo je riječi o trenutnim zdravstvenim i ekonomskim izazovima, uz uvjerenje da će ih Crna Gora i Hrvatska uspješno svladati.

Na sastanku su bili prisutni potpredsjednik Skupštine Branimir Gvozdenović, kao i poslanik Adrijan Vuksanović (HGI).

S predstavnicima hrvatske manjine u Tivtu

Milanović i Đukanović u kotorskom Starom gradu

Milanović posjetio Kotor, u društvu Đukanovića obišao katedralu svetog Tripuna, Bokeljsku mornaricu, HGD

U sklopu dvodnevnog posjeta Crnoj Gori (22. i 23. lipnja) u utorak drugog dana službenog posjeta predsjednik Hrvatske Zoran Milanović posjetio je Kotor, u društvu svog domaćina, predsjednika Mila Đukanovića.

Hrvatski predsjednik Zoran Milanović prethodno se u Tivtu – Donjoj Lastvi susreo s predstavnicima hrvatske zajednice u Crnoj Gori: s čelnicima političke stranke Hrvatske građanske inicijative, Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i predsjednicom Hrvatskoga građanskog društva,

gdje se razgovaralo uglavnom o povijesti Hrvata na ovim prostorima i aktualnoj poziciji hrvatskog naroda u Crnoj Gori.

Predsjednike dviju država Republike Hrvatske i Crne Gore, Zorana Milanovića i Mila Đukanovića, na glavnim gradskim vratima dočekaao je

gradonačelnik Kotora Željko Aprcović, čiji dolazak su najavila i zvana s drevne kotorske katedrale svetog Tripuna.

Đukanović i Milanović zatim su se uputili prema Trgu svetog Tripuna, gdje su ih dočekali predstavnici Bokeljske mornarice Kotor, viceadmiral

Dukanović, Milanović i Aprčević s nadbiskupom Gionlleshajem i predstavnicima Bokeljske mornarice

Pred katedralom s članovima Bokeljske mornarice i Gradske muzike Kotor

Ilija Radović, ađutant Grigorije Mihović i predsjednik UO Aleksandar Dender. Viceadmiral Radović iskoristio je priliku da predsjedniku Milanoviću poželi dobrodošlicu u drevni Kotor i ukratko ga upozna s višestoljetnom poviješću Kotora i Bokeljske mornarice. Nakon toga je predsjednik Milanović u pratnji predsjednika Đukanovića izvršio smotru Glavnog odreda Bokeljske mornarice postrojenog ispred katedrale svetog Tripuna, a raport mu je predao zapovjednik Glavnog odreda, prvi major Gracija Abović, nakon čega su mornari Bokeljske mornarice odigrali tradicionalno Bokeljsko kolo.

U porti katedrale predsjednike su dočekali kotorski biskup u miru monsinjor Ilija Janjić i barski nadbiskup koji sada upravlja i Kotorskom biskupijom, monsinjor Rrok Gjonlleshaj.

Dva predsjednika, Milanović i Đukanović, ovom prilikom obišli su katedralu svetog Tripuna, sjedište Kotorske biskupije, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i Bokeljsku mornaricu, gdje su im uručeni prigodni pokloni.

Predsjednici posjetili HGD CG

Predsjednike Milanovića i Đukanovića dočekala je predsjednica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Pina Lazarević, koja im je poželjela dobrodošlicu i izrazila zadovoljstvo posjetom Društvu koje je baš toga dana slavilo 19 godina postojanja.

Prvi predsjednik HGD CG Tripo Schubert, obraćajući se predsjedniku Milanoviću, podsjetio je da je na današnji dan 2001. godine osnovano Hrvatsko građansko društvo Crne Gore koje je u prethod-

nom razdoblju dalo veliki doprinos u normalizaciji odnosa dviju država, što je rezultiralo dodjelom priznanja Društvu i pojedincima od Općine, predsjednika Crne Gore i prethodnih predsjednika Republike Hrvatske.

Također je naznačio kako je na inicijativu predsjednika Društva, Schuberta, direktora Jugobanke Beograd, filijale Kotor, gospodina Kalezića i generalnog konzula Republike Hrvatske u Kotoru Boža Vodopije vladajuća struktura Crne Gore odlučila pokloniti Hrvatskoj palači bivšeg Doma pomoraca. To se dogodilo 8. srpnja 2008. godine za vrijeme posjeta tadašnjeg predsjednika Stjepana Mesića Kotoru.

„Drago mi je da je danas s nama glavni ‘krivac’ što je ta zgrada sada u vlasništvu Hrvatske, a to je predsjednik Đukanović, i što je započeta njezina rekonstrukcija i pri-

Posjet HGD-u

vođenje namjeni za potrebe Generalnog konzulata na početku Vašeg mandata, predsjedniče Milanoviću“, istaknuo je Schubert.

Konzulica Republike Hrvatske u Kotoru Jasminka Lončarević predsjednike Milanovića i Đukanovića izvijestila

je o trenutnim radovima na rekonstrukciji buduće zgrade Generalnog konzulata te izrazila zadovoljstvo što je nakon više od deset godina čekanja započela obnova zgrade, a radovi bi trebali biti završeni na jesen. Konzulica je istaknula pomoć Općine i razumijevanje

gradonačelnika Općine Kotor Željka Aprcovića za nastavak unutarnjih radova u sljedećem razdoblju.

Na kraju posjeta predsjednik Đukanović priredio je radni ručak u čast visokoga gosta uz prisutnost obiju delegacija.

Đukanović prokomentirao ispriku koju je prije dvadeset godina u Cavtatu uputio hrvatskom narodu

Predsjednik Crne Gore Milo Đukanović na pitanje i konstataciju našeg novinara tijekom posjeta HGD-u da se prije točno dvadeset godina, 24. lipnja 2000. godine, u Cavtatu ispričao hrvatskom narodu zbog sudjelovanja Crnogoraca u agresiji na dubrovačko područje 1991. i 1992. godine te da su od tada odno-

si među državama krenuli u pozitivnom smjeru, odgovorio je:

„To je svakako bio važan događaj koji je pridonio početku obnove povjerenja između dviju država. Sve što je uslijedilo kasnije odlično se oslonilo na taj događaj pa danas sa zadovoljstvom svjedočimo tome da imamo vrlo

uzorne susjedske i međunarodne odnose i da su to odnosi dviju prijateljskih država i dvaju prijateljskih naroda i to može poslužiti na čast ljudima koji žive u jednoj i drugoj državi. Mi kao državnici smo, koliko je tko mogao, pridonijeli tom procesu“, istaknuo je predsjednik Crne Gore Milo Đukanović.

*U HRVATSKOJ SU 5. SRPNJA ODRŽANI IZBORI
ZA DESETI SAZIV HRVATSKOG SABORA*

Izbori: Uvjerljiva pobjeda HDŽ-a

Priredila:

Tijana Petrović

Izvor:

Hina/Hrvatska riječ/Vijesti

Izbori za deseti saziv Hrvatskog sabora održani su 5. srpnja 2020. godine te 4. i 5. srpnja 2020. godine u hrvatskim diplomatsko-konzularnim predstavništvima.

Uvjerljivu pobjedu odnijela je stranka HDŽ dok je, iako drugoplasirana, Re-start koalicija

predvođena SDP-om doživjela uvjerljivi poraz.

Tako je u deseti saziv Hrvatskog sabora ušlo 66 zastupnika HDZ-a i 41 zastupnik *Restart* koalicije. *Domovinski pokret* Miroslava Škore osvojio je 16 mandata, *Most* osam, *Možemo!* sedam, *Stranka s imenom i prezimenom* tri mandata te po jedan mandat *Reformisti* i HNS.

Posebna izborna jedinica za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, koje biraju hrvatski državljani bez prebivališta u Hrvatskoj, HDZ-u je donijela tri mandata s osvojenih 64,86 posto glasova. Osam zastupnika u Hrvatski sabor biraju pripadnici nacionalnih manjina. Prema podacima DIP-a, na obrađenim biračkim mjestima glasovalo je 46,62 posto birača s pravom glasa, a ovi izbori provedeni su u dosad neviđenim okolnostima - za vrijeme pandemije.

Plenković: Rezultat koji obvezuje

Predsjednik HDZ-a održao je vrlo miroljubiv pobjednički govor, iz kojeg se može iščitati da ne namjerava surađivati s desnim radikalima.

„Želim zahvaliti svim građanima, svima koji su izašli i dali svoj glas, bilo da su ga dali nama ili nekoj drugoj stranci. To je demokracija. Iskaz volje naroda o smjeru kojim putem da ide Hrvatska. Ovaj rezultat obvezuje. Imali smo težak mandat, pun iskušenja, koji je iza nas. A izazovi pred nama su još veći. Takve okolnosti zahtijevaju rad, elan, požrtvovnost, znanje, iskustvo. Ovakva potpora za nas je golema obveza i o njoj ćemo voditi računa. Hrvatska treba rješenja i za gospodarstvo i za javno-zdravstvene izazove, jačanje institucija, ljudskih i manjinskih prava. Hrvatska treba Vladu koja će baštiniti novi moderni

Premijer Andrej Plenković

suverenizam“, rekao je Plenković i zaključio: „Mi smo posljednjih godina postavili HDZ na ono mjesto političkog spektra gdje ga je Tuđman uvijek stavljao i želio.“

Andrej Plenković dobio je potporu nacionalnih manjina, HNS-a i Reformista u formiranju svoje vlade u inicijalnom krugu konzultacija koje je obavio s njima.

Odlazak Bernardića

„Mi smo na braniku osobnih sloboda, na braniku svih onih prava ljudi u borbi za prava radnika, umirovljenika, u borbi za sve one ugnjetavane i potlačene i tako ćemo ostati i dalje. Jer vjerujemo u takvu zemlju, vjerujemo u otvorenu, modernu, tolerantnu zemlju, u kojoj svatko zaslužuje jednaku pravnu zaštitu, sigurnost i šansu. Naravno da je

ovaj rezultat loš. Ne bježim od odgovornosti i spreman sam otići, i sutra ćemo o tome razgovarati na Predsjedništvu stranke, ali SDP ide dalje i Hrvatska ide dalje“, rekao je u izbornoj noći predsjednik SDP-a Davor Bernardić, a već sutra, u ponedjeljak 6. srpnja, hrvatski mediji su objavili vijest kako Davor Bernardić odlazi s mjesta predsjednika SDP-a. Predsjedništvo stranke donijelo je odluku da će novi unutarstranački izbori biti održani 26. rujna.

Škoro – zadovoljan rezultatom

Domovinski pokret Miroslava Škore dobio je 16 mandata na parlamentarnim izborima i time su postali treća politička opcija u Hrvatskoj. U svom osvrtnu na protekle izbore Ško-

Predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković

ro je rekao novinarima kako je zadovoljan rezultatima izbora jer su u samo 50 dana od osnivanja osvojili 16 mandata.

„Biti star 50-ak dana, a osvojiti 16 mandata i biti treća politička snaga u Hrvatskoj uistinu nije mala stvar“, poručio je. Što se samih izbora tiče, rekao je da je iznenađen brojem mandata koje je HDZ osvojio.

„Iznenađen sam, kao i svi, brojem mandata HDZ-a. Anketе su još jednom pokazale svoju neuvjerljivost i nevjerodostojnost. Mi već dugo vremena tvrdimo da treba ozbiljnije regulirati rad i brojke koje se iznose u javnost, kojim se ta javnost na neki način

oblikuje, a sve manje i manje istražuje“, ustvrdio je Škoro.

Most su uoči kampanje napustili mnogi istaknuti članovi stranke, no nova lica očito su im vratila rejting jer su osvojili osam mandata.

Božo Petrov, čelnik *Mosta nezavisnih lista*, rekao je da je sretan zbog rezultata *Mosta*, ali i nesretan zbog male izlaznosti.

Koalicija predvođena platformom *Možemo!* na parlamentarnim izborima osvojila je sedam mandata. Tomislav Tomašević, nositelj liste *Možemo!*, u stožeru koalicije u izbornoj noći dočekan je povcima „Zagreb je naš“, prenio je HRT. Tomašević je rekao da su

se ujedinili kako bi u Saboru konačno dobili zelenu i lijevu opciju za 21. stoljeće. „Opcija je to koja će se boriti za socijalnu pravdu, ekološku održivost, demokratizaciju društva i rodnu ravnopravnost. Veliki su izazovi ispred nas, velika kriza nam se sprema, ali pokazali smo da jedna mala iskra može vratiti nadu i optimizam, da možemo pravednije, zelenije, jednakije i da možemo zajedno“, rekao je Tomašević i izrazio zabrinutost zbog jačanja krajnje desnice u Hrvatskoj, dodavši da nema mjesta za trijumfalizam. „Ali mi ćemo se boriti. Crni mrak se nadviija nad nama, ali mi smo novo svjetlo u hrvatskoj politici i

vjerujte nam kad vam kažem - ugasit ćemo taj mrak“, rekao je Tomašević.

Konstituiran 10. saziv Hrvatskog sabora

Novi, 10. saziv Hrvatskog sabora konstituiran je u srijedu 22. srpnja, a za njegova predsjednika drugi put je izabran Gordan Jandroković (HDZ).

Izborom svog predsjednika Sabor se smatra konstituiranim.

Gordan Jandroković, kojemu je to drugi predsjednički mandat, dobio je veliku potporu saborskih zastupnika, od njih 144, koliko ih je glasovalo, 143 je bilo „za“, samo jedan je bio „suzdržan“, a nitko nije bio „protiv“.

Novi predsjednik Hrvatskog sabora Jandroković zahvalio je na iskazanom povjerenju.

Zastupnici su minutom šutnje odali počast prvom hrvatskom predsjedniku Franji Tuđmanu, svim preminulim zastupnicima iz prošlih saziva, svim hrvatskim braniteljima i svima koji su dali život za domovinu.

Izvođenjem himne Lijepa naša domovino odana joj je počast.

Vlada premijera Andreja Plenkovića

Vlada premijera Andreja Plenkovića i njezin program dobili su 23. srpnja povjerenje Hrvatskog sabora. Nakon cjelodnevne rasprave za drugu Plenkovićevu Vladu glasovalo je 76 poslanika od ukupno

151, protiv je bilo 59, dok suzdržanih nije bilo.

Nova vlada ima 16 umjesto dosadašnjih 20 ministarstava, kao i četiri potpredsjednika od kojih je jedan predstavnik srpske manjine Boris Milošević (SDSS). Potpredsjednici su i dosadašnji Davor Božinović i Zdravko Marić, kao i novi Tomo Medved.

Medved ostaje ministar hrvatskih branitelja, Božinović unutarnjih poslova, a Marić financija.

Plenković je na kraju rasprave zahvalio poslanicima koji su dali potporu programu i ljudima koje je predstavio, ali i onima koji su izrazili kritike i neslaganje. Poručio je da će nastojati opravdati povjerenje koje doživljava „kao obvezu i šansu“ i za Vladu i za sve hrvatske građane.

Isprepleteni identiteti: Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi

O povijesnim, socijalnim i kulturnim posebnostima Kotora i Boke kotorske od srednjovjekovlja do XX. stoljeća i povijesnim, društvenim i kulturnim dodirima dvaju gradova: Kotora i Dubrovnika.

Piše:

Marija Mihaliček

U organizaciji Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore predstavljen je novi broj Bokeškog ljetopisa koji sadrži Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Isprepleteni identiteti: Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi”. Prvi broj „Bokeškog ljetopisa” tiskan je 2005., a drugi dvobroj 2007. U uvodnom dijelu Jasmina Bajo, članica UO HGD-a, govorila je o značaju ove publikacije i o sadržaju triju prethodnih brojeva:

„Misija *Bokeškog ljetopisa* je da suvremenom čitatelju predstavi znanstvene i kulturno-umjetničke radove autora iz naše zajednice koji se prije svega tiču naše bogate kulturne baštine. Cilj je promovirati one kulturne vrijednosti kojima se posebna pažnja posvećuje u svim europskim zemljama. U Programskim

smjernicama objavljenim u prvom broju Ljetopisa ističe se: ‘U Ljetopisu ćemo rado objaviti svaki prilog koji znači nastavak bogate kulturne tradicije u Boki kotorskoj, a izbjegavat ćemo parcijalnom politikom obojene teme i sve što bi se moglo negativno odraziti na suživot naroda u regiji i zemlji u kojoj živimo i djelujemo.’

Objavljene radove u Ljetopisu možemo podijeliti u dva dijela: u prvom se nalaze radovi eminentnih autora iz našeg kraja i regije: Jovana Martinovića, Darija Musića, Tomislava Grgurevića, Anite Mažibradić, Ivane Antović, Zorice Čubrović, Jasminke Grgurević, Slobodana Slovinića, Vinka Đurovića, Aleksandra Saše Zekovića, Željka Brguljana, Tripa Schuberta. Posebna pažnja posvećena je aktivnostima na zaštiti i održavanju spomenika kulture i prirodnih ljepota, upućujući na njihovu vrijednost u kontekstu turističke valorizacije i ostalih grana regionalne i nacionalne privrede. Afirmira se književ-

nost, publicistika, tisak..., a predmet zanimanja su i film, televizija, slikarstvo.

U drugom dijelu *Bokeškog ljetopisa* objavljeni su radovi uglednih historičara, posebno onih koji su objavili knjige i rasprave o tisućljetnoj historiji našeg kraja: don Iva Stjepčevića, don Antona Miloševića, don Nike Lukovića, Antona Dabinića, don Gracije Brajkovića, Miloša Miloševića, Lovorke Čoralić, Sava Markovića... Svi oni su se temeljno bavili prošlošću Boke i njihovi radovi su i sada višestruko zanimljivi široj čitateljskoj publici, a edukativni mlađim generacijama. Konačno, ovim projektom htjelo se sačuvati živo sjećanje na naše korijene, na ostavštinu naših predaka i pisanu riječ o njoj kako bi nas te vrijednosti nadahnjivale da sačuvamo svoj identitet i učvrstujemo ugled zemlje u kojoj živimo kao moderne europske multinacionalne i multikulturne države. Izdavač godišnjaka *Bokeškog ljetopisa* je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. Glavni

urednik prvog broja je bio pok. Tomo Grgurević, dok je glavni urednik drugog broja Tripo Schubert. Tehnički urednik je Dario Musić, recenzent Jovan J. Martinović. Članovi redakcije su bili Tomislav Grgurević, Jovan J. Martinović, Tripo Schubert, Dario Musić, Joško Katelan, dok su se u drugom dvobroju redakciji pridružile Zorica Čubrović i Marija Mihaliček.“

O četvrtom broju „Bokeškog ljetopisa“ u kojem je publiciran dio radova sa znanstvenog skupa „**Isprepleteni identiteti: Kotor, Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi**“, koji je održan u Kotoru 21. i 22. 4. 2017. godine, u organizaciji **Hrvatsko-ga građanskog društva Crne Gore, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku i Sveučilišta u Dubrovniku**, govorila je Marija Mihaliček, predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj.

„Želim podsjetiti da ideju o ovakvom okupljanju u Kotoru

dugujemo poštovanom akademiku Nenadu Vekariću, koji je preminuo 20. 7. 2018. godine. Zato ovaj broj Bokeškog ljetopisa posvećujemo sjećanju na akademika Nenada Vekarića (Split, 1955. - Zagreb, 2018.), profesora, istraživača i upravitelja Zavoda za povijesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku.

Jasmina Bajo, članica UO HGD-a i ujedno članica Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj, u najkraćem predstavlja autore i njihove radove koje donosi novi broj *Bokeškog ljetopisa*.

Ono što je važno na samom početku istaknuti je da svi referati imaju dodira s povijesnim, socijalnim i kulturnim posebnostima Kotora i Boke kotorske od srednjovjekovlja do XX. stoljeća i donose nova znanstvena saznanja koja su prinos valorizaciji i afirmaciji povijesnog i kulturnog naslijeđa, a isto tako u većini njih se provlače povijesni, društveni i kulturni dodiri dvaju gradova: Kotora i Dubrovnika.

Bokeški ljetopis s više od 300 stranica donosi radove

jedanaest autora iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore.

Dužna sam ovom prilikom reći da nismo mogli dobiti referat akademika Vekarića ***Bokotorski etnici na području Dubrovačke Republike*** jer je u vrijeme pripreme *Bokeškog ljetopisa* bio na liječenju. Redakcija je prihvatila sugestiju njezinog člana gosp. Tripa Schuberta da uvrsti drugi prilog cijenjenog znanstvenika, koji se s pravom smatra najvećim povjesničarem Dubrovnika, posebno za područje povijesne demografije stanovništva Dubrovnika i Dubrovačke Republike. Zato će svakako čitateljima Bokeškog ljetopisa biti zanimljiva njegova razmatranja, a potaknuta knjigom dr. Milenka Pasinovića 'Hrvati u Crnoj Gori' o uzrocima demografskih procesa i povijesnih okolnosti koje su dovele do smanjenja broja Hrvata kao autohtonog stanovništva Boke kotorske.

U predstavljanju zbornika skrenula bih pažnju na četiri referata, koji se bave vremenom srednjovjekovnog Koto-

ra, kao i praćenje razvoja grada i komune Kotora, njegovih institucija i njegovih stanovnika.

Zdenka Janeković Romer je profesorica i znanstvena savjetnica u Zavodu za povijesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku i profesorica na doktorskom studiju *Povijest stanovništva* na Sveučilištu u Dubrovniku. Glavna područja istraživanja su plemstvo, obitelj, društvena praksa i kultura u srednjovjekovnom i ranonovjekovnom Dubrovniku.

U svom radu ***Komuna grada Kotora u srednjem vijeku – posebnost institucionalnog i društvenog razvoja*** donosi sintezu posebnosti društvenog razvoja Kotora na temelju svih relevantnih historijografskih izvora, od najstarijih do suvremenih. Rad je strukturiran u šest poglavlja koja prate kronologiju od ranoga srednjeg vijeka do 9. stoljeća i razdoblja pet vladavina u sačuvanim ispravama, Notarskim knjigama i Statutu - glavnom izvoru za poznavanje povijesti srednjovjekovnog Kotora. Na temelju svih relevantnih svjedočanstava autorica zaključuje da Kotor ne pokazuje bitne in-

stitucionalne promjene u svim razdobljima srednjeg vijeka.

Socijalno-ekonomska struktura društva u Kotoru u prvoj polovini XIV. vijeka, iz pera doajena crnogorske arheologije i povijesničara Kotora **mr. Jovana Martinovića**, polazi od činjenice da društvo u Kotoru nisu činili plemićki rodovi, predstavnici crkvenih institucija, već i pučanski stalež iz kojega su poticali zanatlije i trgovci te autor ističe važnost ove populacije u socijalnoj, ekonomskoj strukturi grada.

Poslovne i obiteljske veze kotorskog i dubrovačkog plemstva u 14. stoljeću rad je **Željka Brguljana**, dobro nam poznatog, svestranog i posvećenog istraživača prošlosti Boke kotorske. Ovdje se autor referira na vijesti kotorskih notara 14. stoljeća, služeći se prijepisima u dvije knjige Spomenika Antona Myera. Na osnovi pronađenih, analiziranih primjera poslovnih i porodičnih veza kotorskih i dubrovačkih plemićkih rodova, Brguljan potvrđuje intenzivne kontakte između dvaju susjednih gradova u promatranom razdoblju 14. stoljeća.

Kotor je kao središte trgovine plemenitim metalima iz rudnika zaleđa privlačio trgovce iz mnogih gradova, a najviše Dubrovnik. Također je koristeći se rodoslovima utvrđivao identitet i rodbinske veze dubrovačkih patricija koji su poslovali u Kotoru, kotorskih plemićkih rodova u Dubrovniku.

Anita Mažibradić, profesorica francuskog jezika i francuske književnosti, daje i ovom prilikom veliki prilog arhivistici i historiografiji Boke kotorske.

U radu ***O plemićkoj porodici Drago – u Kotoru i Tivtu (XV. – XX. vijeka)*** bavi se jednom od najpoznatijih plemićkih rodova srednjovjekovnog Kotora, prateći ih u arhivskim vijestima dugog razdoblja od pet stoljeća. U kratkom uvodnom dijelu istaknuta je palača Drago u Kotoru kao svojevrsni simbol bogatstva, moći i prestiža ovoga razgranatog roda, zatim daje pregled dosadašnjih saznanja i svih istraživača, posebno zaslužnog Jovice Martinovića. Članovi obitelji Drago su bili utjecajne ličnosti koje su dale doprinos političkom, ekonomskom i kulturnom razvoju Kotora. Od prve polovine 14. stoljeća ovaj slavni kotorski plemićki rod razgranat je u tri ogranka: Baldvin, Bazilio i Toma. Najviše su se bavili kopnenom i pomorskom trgovinom i bili posjednici nekretnina u gradu Kotoru, Škaljarima na Mulu, a najviše na širem području Tivta: od Veriga do Solila, koje obitelj Drago stječe u 14. stoljeću.

Slijedi u kronološkom nizu bilježenje vijesti u sačuvanoj građi Historijskog arhiva (Sudsko-notarski spisi). Iz tih kratkih zapisa o imovini, odnosno nepokretnostima, sadržanim u kupoprodajnim ugovorima, davanju zemlje u najam, plaćanju najma, testamentima itd., koliko god bile

sažete i šture, saznajemo o mnogim aspektima života jedne plemićke obitelji, ali i sredine kojoj su pripadali, gradu Kotora i njegovoj okolici.

Prateći podatke o imovini i transakcijama obitelji Drago, može se zaključiti da ekonomska moć slabi tijekom druge polovine 17. stoljeća, veliki posjedi na području Tivta u njihovom vlasništvu kupuju Prčanjani koji se zahvaljujući pomorstvu i pomorskoj trgovini uzdižu na ljestvici bogatih i utjecajnih Bokelja. Tako Verone sa Prčanja postaju vlasnici najvećeg dijela nekretnina obitelji Drago. Slijedeći arhivske vijesti saznajemo da plemićki rod Drago u Kotoru nestaje polovinom 19. stoljeća, a da je od nekadašnjega slavnog roda ostala jedna obitelj u gradu Trogiru.

Katarina Mitrović, suradnica Centra za historijsku geografiju i historijsku demografiju pri Filozofskom fakultetu u Beogradu, dobro nam je poznata po dosadašnjim istraživanjima kotorskog srednjovjekovlja, posebno je poznato njezino bavljenje temom benediktinskog reda, koje je rezultiralo knjigom *Benediktinci na području Barske nadbiskupije i Kotsorske biskupije (9. stoljeće – 1571.)* 2015. godine.

Rad **Latinske isprave vladarske kancelarije Nemanjića - korespondencija s Mletačkom Republikom**, donosi korespondenciju srpskih vladara s mletačkim duždevima i udio učenih Kotorana u protokolarnoj korespondenciji dviju država i njihovih vladara.

(*Jedno pismo kralja Stefana Dečanskog iz 1330. duždu Frančesku Dandolo o garanciji sigurnog putovanja preko srpskog teritorija mletačkim trgovcima i četiri pisma o posredničkoj ulozi Kotorana koji se u tim ispravama često spominju kao akteri privrednih i diplomatskih*

pothvata. Četiri pisma kralja i cara Stefana Dušana: odgovor duždu Frančesku Dandolo, vezano uz traženje nadoknade štete nanesene mletačkom trgovcu od strane jednog vlastelina podanika kralja Dušana.)

Autorica Mitrović bavi sadržajem pisama, a posebno se zadržava na načinu pisanja, protokolu pisma koja imaju svečani karakter, o čemu svjedoče *inscripcije*, s imenima i titulama, kao i *salutacije*.

Ovi dokumenti koji se čuvaju kao ovjereni prijepisi u Veneciji i drugi dokumenti iz Nemanjićke kancelarije, upućeni prema vlasti u Veneciji, govore o notarskoj vještini pojedinaca koji su ih pisali. Katarina Mitrović iznosi i logičnu pretpostavku, potkrijepljenu jakim

dručju Dalmacije. U radu pod imenom: **Omiška artiljerija u generalnom planu mletačkog naoružanja 1754. godine** bavi se značajnim geostrateškim položajem grada Omiša, koji je pod vlašću Venecije od 1444. do 1797. godine i obrambenim sistemima koje je Venecija promišljeno podizala da bi zaštitila svoj teritorij. U tom kontekstu je i znanstveni interes ove autorice za naoružanje, tj. za razne primjerke ondašnje artiljerije. Za nas je od posebnog značaja rezultat njezinog istraživanja raznih vrsta topova, izrađenih u bronci, na području Boke kotorske. Među njima su topovi tipa *falconet*, a dr. Sorić je objelodanila da je primjerak falkoneta koji se čuva u Mu-

vezama Kotora i države Nemanjića, da su bili učeni Kotorani kojima je bila povjerena diplomatska korespondencija na latinskom jeziku.

Elvira Sorić, sa Sveučilišta iz Dubrovnika, svoju užu znanstveno-istraživačku specijalnost usmjerava ka vojnim i obrambenim sistemima Mletačke Republike na po-

zeju grada Perasta jedini na istočnoj obali Jadrana. To svakako jednom od najpoznatijih muzejskih predmeta peraske zbirke daje još veći ekskluzivitet.

Leonid Kampe je veliki poznavatelj heraldike u izučavanju grbova bokeljskih plemićkih rodova. Autor je u radu **Risanski rodovi u Ilirskom**

Jasmina Bajo i Marija Mihaliček

grbovniku obradio risanske plemićke obitelji i detaljno analizirao grbove koji se mogu naći u grbovniku Korenić – Neorić, za koji pretpostavlja da je po vremenu nastanka i po sadržaju najsličniji originalnom Ilirskom grbovniku. Ovaj rad nam otkriva jednu manje poznatu i isticanu pojavu plemstva u Risnu do koje dolazi poslije oslobođanja grada od Turaka, kada Venecija istakne ličnosti i obitelji daruje posjedima i plemićkim titulama. Autor analizom heraldičke ostavštine Risna iznosi svoje opažanje da se od 24 risanska roda s pravom isticanja grbova, čak osam risanskih rodova nalaze u dostupnim prijepisima Ilirskoga grbovnika - Čuković, Dešković, Kovačić, Radić, Salatić, Tičijević, Ugrić i Vojnović. Rad svakako ne donosi odgovore na sva pitanja, ali predstavlja temelj za istraživanje.

(Veliki broj ovih grbova Heyer Von Rosenfeld objavio je i u svom grbovniku 'Der Adel des Königreichs Dalmatie' uz napomenu da ove grbove nije priznao austrougarski dvor.)

Na kraju, posebno bih preporučila vašoj pažnji rad **dr. Kristine Puljizović**, profesorice filozofije i povijesti, koja problematizira prvi put temu

porodaja i primalja. Njezina doktorska teza *Porođaj u Dubrovniku 1815. - 1918.* pretočena je 2015. u knjigu koja predstavlja novitet u sklopu hrvatske historiografije. U tom smislu je rad **Primalje i primaljstvo u Kotorskom okrugu prema izvučanju godišnjice 1836.** vrijedan prilog za povijest medicine i svjedočanstvo o rađanju i porođaju kao uzvišenom događaju čovjekova života te primaljstvu kao jednom od najhumanijih zanimanja. Također je sačuvan Izvještaj o stanju u primaljstvu i brojnosti primalja koji su trebali, na traženje dalmatinskog protomedika, poslati svi okružni poglavari u Dalmaciji. Izvještaj kotorskoga okružnog poglavara upućuje da stanje u Kotoru nije bilo na nivou Dubrovnika i Zadra te iznosi potrebu za zapošljavanjem deset školovanih i licenciranih primalja u Kotorskom okrugu.

Jasmina Bajo predstavila je dva rada iz novog broja *Bokeškog ljetopisa: Savo Marković, JERONIM BUĆA I IDENTITETSKA SLOJEVITOST NA FRAGMENTU JUŽNOJADRANSKE RENESANSNE INTELEKTUALNE ELITE.*

Jeronim Buća, padovanski student i doktor prava, u služ-

bu cara Karla V. stupio je oko 1537. godine. Kao tajni španjolski imperijalni obavještajac, kanalizirao je većinu dojava o prilikama na Levantu. Posebno je bio aktivan tijekom 1551., u vrijeme otpočinjanja velikih ratnih djelovanja na Sredozemlju između francusko-osmanskog savezništva s jedne strane i Španjolske i habsburških zemalja s druge strane. U kontekstu ukupnoga historijskog razdoblja autor razmatra Bućine zavičajne veze i mrežu njegovih prijatelja i suvremenika sa stajališta identitetske slojevitosti i isprepletenosti.

Jeronim Buća, renesansni diplomat i obavještajac, pripadnik je roda Buća, iz kojeg su potekli mnogi uglednici koji su obilježili religioznost i prošlost Boke i značajnog dijela istočnojadranske obale, kao i srpskog i bosanskog dvora te trgovinu i politiku sa Zetom, Venecijom i gradovima u Italiji. Rod iz kojeg je potekao bio je posebice prisutan i u Dubrovniku i u Šibeniku. Rođen je vjerojatno oko 1515., imao je brata Vicka i dvije sestre u Kotoru.

Kotorski renesansni identitet razvijat će pod kulturnim utjecajem Mletačke Republike od

kraja XV. stoljeća kada raste i geopolitički značaj Kotora.

Autor detaljno opisuje Bućinu obavještajnu mrežu, koja je osiguravala barem potvrdu vijesti koje su poštom ili preko glasnika pristizale iz različitih pravaca, pri čemu su se rođaci i bliski prijatelji starali o pouzdanosti špijuna i istinitosti dojava. Mreža se prostirala od Bavarske, Trenta, Venecije, Napulja, preko Dubrovnika, Kotora i Bara, prema Levantu.

Kuriozitet je da je kao mediteranski obavještajac XVI. stoljeća Buća bio bez stalnih primanja i stalno izložen egzistencijalnim problemima, u potrazi za novčanim sredstvima i oskudijevajući unatoč obećanjima o financiranju.

Razmatranjem izvora koji se čuvaju u Nacionalnoj biblioteci Španjolske u Madridu, kao i odnosne historiografske literature, evidentno je da se i u ličnosti Jeronima Buće manifestira kompleksnost doživljaja identiteta. Njegova višeslojnost obuhvaća poimanja temeljena na osjećaju pripadnosti rodu (familiji), društvenom sloju (nobilitetu), lokalnoj zajednici (gradu), državi (patriji), jeziku, regionalnoj, odnosno etničkoj kategoriji, vjeri.

Političko obilježje pojedinca je gradska pripadnost jer građanin tog vremena je svjestan samo svoje gradske pripadnosti. Buća u pismima ističe značaj svog roda poštujući i slavensku i romansku tradiciju.

Jezik je bio sekundaran kad se određivala politička pripadnost gradu državi. Buća je vjerojatno od djetinjstva koristio talijanski jezik. U kontekstu lingvističkih posebnosti Bućinog talijanskog, uz mletačke i dijalekatske varijante sa sjevera Apenina, prisutna su i obilježja napolitanskog, riječi španjolskog, ali i turskog te i one koje indiciraju 'slavenski' jezik zavičaja.

Humanistička inteligencija i renesansna elita primorskih gradova legitimirala se i uz pripadnost Dalmatincima, kroz širu etničku pripadnost (Slaveni) i kroz kategoriju Ilira, posebno utemeljenu u klasičnom obrazovanju.

Političko-strateško-obavještajno središte - Dubrovnik, vjekovima je utjecao preslikavanjem sličnih obrazaca društvenih praksi na južnojadranske komune.

Netrpeljivost prema različitostima vidljiva je i izraženija ako su društvene okolnosti teže pa se tako u Kotoru više nego u zapadnijim primorskim gradovima identitet gradio kao identitet 'protiv' nekog drugog - vanjskog neprijatelja... Uz pomoć romanstva, koje je postalo kulturna, a ne etnička činjenica, vladajuća elita spriječila je prodor i utjecaj slavenskih vladara i velikaša iz zaleđa.

Identitet promatranog fragmenta društvene mreže renesansne intelektualne elite je kompleksan, uljučujući i naslijeđe koje je nastalo na teritoriju današnjeg Crnogorskog primorja, bez obzira na etničku pripadnost tvorca određenih civilizacijskih slojeva i kulturnih komponenti. Taj identitet je prilagodljiv i promjenjiv. Kroz njegovu transformaciju možemo bolje razumjeti i valorizirati prošlost te istinitije sagledati budućnost.

Marija Mihaliček, PISMA VLAHA BUKOVCA PERAŠTANINU DON SREČKU VULOVIĆU - O nastanku jedinoga Bukovčevog djela u Boki kotorskoj -

Vlaho Bukovac je najznačajniji hrvatski slikar s prijelaza iz XIX. u XX. stoljeće. Uz portret, koji je njegovo glavno područje, majstorskom virtuoznošću slika aktove, velike figuralne kompozicije i pejzažne studije.

Bukovac je rođen u Cavtatu 1855. godine. Školovao se u pa-

riškoj Školi lijepih umjetnosti, izlagao na pariškom Salonu i dobio priznanje 1882. godine. Zatim 1893. godine dolazi u Zagreb, gdje donosi duh francuskog slikarstva. U Zagrebu je inicirao izgradnju Umjetničkog paviljona i osnovao Društvo hrvatskih umjetnika. Prvu samostalnu izložbu imao je u Splitu 1885. godine. Između 1898. i 1902. živio je opet u rodnom Cavtatu, da bi 1902. godine otišao u Prag gdje je postao profesor na umjetničkoj akademiji. U Pragu će ostati do kraja života. Izlagao je i na grupnim izložbama u Parizu, Zagrebu, Beogradu i Pragu. Bio je član SANU-a (od 1905.) i JAZU-a (od 1918.), kao i Češke akademije znanosti (1913.).

Srećko Vulović rođen je u Perastu 1840. godine. Osnovnu školu završio je u Perastu, gimnaziju u Kotoru, a teologiju u Zadru. Poslije zaređivanja četrnaest godina je proveo kao svećenik po raznim mjestima Kotoraske biskupije. Jedan je od osnivača Narodne slavljanske čitaonice u Perastu 1863., a od 1878. godine bio je jedan od prvih članova Matice hrvatske i njezin dugogodišnji povjerenik. Bavio se istraživanjem historije, kulture, književnosti i tradicije Perasta, Kotora, kao i cijele Boke.

Jedino djelo Vlaha Bukovca u Boki kotorskoj je portret svećenika, historičara i profesora Srećka Vulovića, koji se čuva u Muzeju grada Perasta i autorica u ovom radu daje odgovor na pitanje kako se ličnost svećenika iz Perasta našla u galeriji likova koje je Bukovac portretirao.

Portret peraškog svećenika Bukovac je naslikao u Parizu 1890. godine prema fotografiji, a značajan je za praćenje razvoja Bukovca kao portretista, pogotovo što iz ovog tzv. Pariškog razdoblja postoji mali broj portreta.

Sve započinje susretom Bukovca i Vulovića na brodu od Trsta do Zadra, 1879. godine. Bukovac u autobiografskom rukopisu, pisanom u Pragu 1918. godine, nazvanom *Moj život*, zabilježio je sjećanje. Svećenik iz Kotora bio je među putnicima koji su promatrali kako Bukovac stvara portret kapetana i za razliku od ostalih poznavao je i hvalio slikara. Ovo slučajno poznanstvo preraslo je u dugogodišnje prijateljstvo, o čemu svjedoči sačuvana korespondencija.

U Župnom uredu u Perastu čuva se pisana ostavština koja pokazuje da je Vulović održavao kontakte s mnogim značajnim ličnostima svoga doba (sačuvana su pisma: Baltazara Bogišića, Ivana Kostrenčića, Franje Račkog). Iz šest pisama Vlaha Bukovca saznajemo niz detalja o nastanku portreta, ali i o prijateljskom odnosu mladog slikara i petnaest godina starijeg don Srečka Vulovića.

Pisma su datirana od 1879. do 1898. godine i otkrivaju do sada nepoznatu ulogu koju je svećenik iz Perasta imao u životu poznatog umjetnika. Slučajan susret 1879. na putovanju prerastao je u toplo prijateljstvo i obostrano poštovanje. Pisma otkrivaju da je Bukovac pratio Vulovićev rad, da mu je pisao s mnogo zahvalnosti na potpori na umjetničkom putu da se, poslije priznanja u Parizu i Engleskoj, dokaže u svojoj domovini.

Rasvjetljavanje života i djelovanja Vlaha Bukovca umnogome počiva na njegovoj korespondenciji sa suvremenicima: Robertom Frangešom Mihanovićem, Franjom Račkim, Baltazarom Bogišićem, Štromajerom... Svakako je i ovo objelodanjanje pisama don Srečku Vuloviću još jedan doprinos kontinuitetu otkrivanja pojedinosti o slikaru Vlahu Bukovcu.

Mandolinski orkestar "Tripo Tomas"

Bukovčeva prisutnost u Crnoj Gori značajna je i zbog niza portreta vladarske porodice knjaza Nikole Petrovića na Cetinju, a izbor crnogorskih tema za motive prvih slika donijele su mu prve uspjehe i priznanja.

Bukovčev 'Portret don Srečka Vulovića' i korespondencija navode na zaključak da Kotor nije bio samo njegova usputna stanica na putu prema Cetinju, već da je ovaj slikar europskog ugleda i najznačajniji akter hrvatske moderne ovdje ostavio umjetnički trag i odnjegovao jedno iskreno prijateljstvo, preko kojeg se reflektira i njegov odnos prema Boki Kotorskoj.

Izdavači *Bokeškog ljetopisa* br. 4 su Hrvatsko građansko društvo Crne Gore Kotor i Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj. Istaknut je značaj zajedničkog djelovanja i važnost povezivanja hrvatskih udruga na području istraživanja, valorizacije kulture i tradicije Boke kotorske. Dobro je znano koliko je izdavaštvo jedna od najznačajnijih aktivnosti Matice hrvatske, stoga smo željeli podržati i pomoći da jedina hrvatska stručna publikacija u Crnoj Gori bude tiskana. Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj zato

je publicirao *Bokeški ljetopis* sa zbornikom radova koji kandidira u sklopu projekta u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske na javnom natječaju za 2019. godinu. Publiciranje ovog broja *Bokeškog ljetopisa* pomogli su Hrvatska građanska inicijativa, Hrvatsko nacionalno vijeće, Turistička organizacija Kotor i Tajništvo za kulturu Općine Kotor. Isto tako želim u ime izdavača i suizdavača zahvaliti uredništvu *Bokeškog ljetopisa* te gosp. Dubravku Stamatoviću, koji je priredio dizajn i grafičku pripremu, kao i tiskari Gudco iz Perasta.

Svečani ton promocije u Galeriji solidarnosti dali su članovi mandolinskog orkestra „Tripo Tomas”.

Predstavljanju *Bokeškog ljetopisa* nazočili su: generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru Jasminka Lončarević; poslanik u Skupštini Crne Gore Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković; jedan od osnivača *Bokeškog ljetopisa* Tripo Schubert te biskup u miru Ilija Janjić.

Nizom muzičkih manifestacija obojeno kotorsko ljeto

Piše:

Marina Dulović, prof.

Nakon prvog vala epidemije izazvane koronavirusom, ohrabreni padom broja oboljelih i uz nadu da se uskoro nećemo naći u sličnoj situaciji, Općina Kotor pokrenula je niz muzičkih programa kao uvod u kulturno ljeto.

Koncert pod nazivom „Muzika pred palatom“, prvi muzički događaj nakon pauze od tri mjeseca, održan je u povodu 21. lipnja - Svjetskog dana muzike. Otmjeno i uzvišeno, u duhu grada koji simbolizira kultura i umjetnost, s izvođačima koji vape za pljeskom i publikom željom ovakvih programa, održan je visoko kvalitetan koncert klasične glazbe. Sjedinila se želja mladih sopranistkinja da se nakon du-

Petra Radulović

Publika na koncertu „Muzika pred palatom”

žeg vremena predstave u svom gradu, u ambijentu akustički zaobljenog Trga od brašna i u organizaciji Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti Općine Kotor, da svojim građanima ponude program vrijedan pažnje.

Zalaganjem pijanista i klavirskog suradnika Dejana Kri-

vokapića, nastupile su Antonija Vučinović, Petra Radulović, Milica Lalošević, Milica Milanović i Aleksandra Magud. Na programu su bile arije i biseri operne umjetnosti, a koncert je protekao u ugodnom ambijentu, uz visoku kvalitetu, pozitivnu energiju i vedro raspoloženje.

VIS „Škuribanda” u Parku slobode

Drugi po redu muzički događaj, u Parku slobode, ujedinio je kotorska amaterska udruženja, klape i zborove te učinio da Kotorani uživaju uz dobro poznate melodije i lokalne izvođače. Na pločniku pokraj spomenika, uz samo more, nastupili su zborovi SPD Jedinstvo i Gradski zbor „Nikola Đurković“, klape Marineri, Incanto i Maris, VIS Škuribanda i Orkestar Gradske muzike Kotor. „Unatoč situaciji koja je izazvana globalnom epidemiološkom krizom, njegujući prave vrijednosti i ovakvim programima, šaljemo poruku i emociju u svijet za bolju budućnost i saniranje posljedica nakon izlaska iz krize koja nije zaobišla ni grad Kotor“, istaknula je u ime organizatora predstavnica Općine Kotor Aleksandra Milić.

Treći program održan je u povodu 13. srpnja, Dana državnosti Crne Gore, na kotorskoj Citadeli. Na poziv organizatora koncert je održao crnogorski pijanist Bojan Martinović. U također zanimljivom ambijentu kao i prethodni događaji kojima Kotor obiluje unutar i izvan bedema staroga grada, i uz maksimalno poštovanje mjera Nacionalnoga koordinacionalnog tijela, publika je s emocijama ispratila i ovaj događaj. Na programu su bila djela Filipa Glasa, Erika Satija i Morisa Ravela. Prisutne je u ime organizatora pozdravila sekretarka Sekretarijata za kulturu, Marina Dulović, koja je sugrađanima čestitala praznik i istaknula da Šilerovi stihovi „Svi će ljudi braća biti...“, na koje je Ludvig van Betoven skladao svoju poznatu 9. simfoniju, više nego ikada govore koliko je važna solidarnost i razumijevanje za čovječanstvo

Bojan Martinović

koje se našlo u globalnom problemu ma gdje god da se ljudi nalaze, u bilo kojem kutu planeta Zemlje.

Bojan Martinović, pijanist i dekan Muzičke akademije Cetinje, svoju emociju, veliko iskustvo i umijeće stečeno školovanjem i mnogobrojnim nastupima, prenio je muzikom na publiku, koja je reagirala toplim pljeskom. Iako publika nije bila u velikom broju, zbog preporuka i mjera koje su bile na snazi, svejedno je bila ugodna atmosfera, uzvišena i topla unatoč buri koja je te večeri vladala kotorskim bedemima. Citadela, ovog ljeta prazna, oživjela je uz plemeniti zvuk klavira i uz prigodan izbor programa za veliki crnogorski praznik. Uz znalački pristup interpretacijama, stvarajući uzbuđljive i osebujne muzičke slike sa snažno obojenim detaljima, Martinović je još jednom pokazao da svom poslu prilazi iskreno, posvećeno i predano.

Koncert je u sklopu proslave 13. srpnja bio emitiran i na društvenim mrežama.

Marina Dulović pozdravila je publiku na kotorskoj Citadeli

Nematerijalna kulturna baština Boke kotorske: stanje, izazovi, potencijali

Priredila: **Jasmina Bajo**
Foto: **OJU „Muzeji” Kotor**

Međunarodnu multidisciplinarnu znanstvenu konferenciju „Nematerijalna kulturna baština Boke kotorske: stanje, izazovi, potencijali” organizirala je Općinska javna ustanova „Muzeji” Kotor, uz potporu Sekretarijata za zaštitu prirodne i kulturne baštine Općine Kotor i Uprave za zaštitu kulturnih dobara, od 5. do 7. prosinca 2019. godine u Kotoru. Na konferenciji, koja je organizirana prvi put, sudjelovali su domaći i stručnjaci s prostora bivše Jugoslavije, koji imaju izlaganja o temama vezanim uz kulturno naslijeđe Boke kotorske.

Danijela Đukić govori o peraškoj Fašinadi

Peraška Fašinada

Muzejska savjetnica, etnologinja **Danijela Đukić**, govorila je o peraškoj Fašinadi, koja je nematerijalno kulturno dobro od nacionalnog značaja od 2013. godine. Ovaj običaj je-

dan je od najvažnijih običaja nacionalnog dobra, koji datira iz XV. stoljeća, a vezan je uz pronalazak ikone Bogorodice na morskoj hridi, koju su dva ribara našla i odnijela u Perast. Poslije čudesnog izlječenja, Peraštani odlučuju sagra-

diti kapelicu na hridi, nakon čega je otok konstantno nasipan kamenjem i na taj način održavao se i širio sve do izgradnje veće crkve posvećene Gospi od Škrpjela.

Svake godine, 22. srpnja, barke vezane jedna za drugu

Lucija Đurašković govorila je o kultovima Presvete Bogorodice i sv. Đorđa u Boki kotorskoj

kreću s južne strane Perasta. Na Fašinadi sudjeluju muškarci (pravoslavni i katolici), sa svojim barkama. Pripreme obavljaju zajedničkim sudjelovanjem i pomaganjem u kićenju barki, a kamenje donose iz okolice. U prvoj barci su predsjednik mjesne zajednice Perasta i peraški opat. Pjevaju pjesme peraškog podrijetla, odnosno peraške bugaršnice. Sudjeluju samo muškarci. Barke su okićene granama i napunjene kamenjem. Kad se približe otoku, jedna za drugom barkom ga okružuju tako da ga zatvore, a kamenje bacaju u more kako bi ojačali otok i zaštitili ga od urušavanja.

Salonska muzika u peraškim salonima

Tajnica Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelat-

nosti Općine Kotor, profesorica klavira **Marina Dulović**, predstavila je rad na temu „Salonska muzika u peraškim salonima – tragom jednog programa za bal iz druge polovine XIX. stoljeća“. U fokusu pažnje ovog rada je predstavljanje dokumenata koji svjedoče o visokom stupnju muzičke kulture, a na osnovi notnog materijala iz nototeke peraških porodica Visković i Balović, jedne pozivnice na bal iz 1871. godine, kao i analize skladbe „Canzone Perastina“ talijanskog skladatelja Luigija Riccija, koja je posvećena znamenitom Peraštinu Marku Matikoli Baloviću. Autorica ističe da upotreba vrijedne dokumentarne građe daje mogućnost da pojedini elementi nematerijalne kulturne baštine postanu vidljivi i dostupni široj javnosti, na području zanimanja za naslijeđe

kao sastavnog vida razvoja i unaprjeđenja kulture te sagledavanja vlastitog identiteta. Dragocjena muzička građa vrlo je važna za upoznavanje i praćenje tokova i veza muzičke kulture i muzičkog naslijeđa u različitim razdobljima duge historije grada Perasta.

Dugotrajno i slojevito kulturno taloženje među Peraštinima nametnulo je osjećaj ka naprednom, lijepom i otmjenom uz viševjekovni uspon, od XV. – XX. stoljeća, zahvaljujući prije svega pomorstvu i svim dobrima koja su iz Europe i svijeta stizala isključivo morskim putem. Dvanaest peraških kazada u čvrstom zajedništvu znali su da samo očuvanjem i vrednovanjem svog bogatstva, položaja i vizionarstva mogu uz materijalne tragove ostaviti neizbrisivo duhovno svjedočanstvo o svojoj

Tina Ugrinić i Joško Katelan prezentirali su etnomuzikološku građu Ankice Petrović

kulturi, obrazovanju, napretku, statusu i ugledu.

Jedna od najistaknutijih porodica koja je na utjecajan i vrlo značajan način obilježila slavnu prošlost Perasta, bila je porodica Visković. Izvori potvrđuju da je muzika bila važan i neizostavan segment društva bogatih peraških porodica u drugoj polovini XIX. stoljeća, a istraženi materijal oslikava sve vidove prisutnosti muzike i muzičkog života. Muzičke težnje zauzimale su posebno mjesto na društvenoj ljestvici i percepciji ukupne stvarnosti tadašnjih stanovnika. Značajni dokumenti u vidu nototeke svjedoče i o mjestu muzike u području osobnog zanimanja, afiniteta, kao i u kontekstu kulture svakodnevnog načina života i potreba. Sačuvani muzički komadi te različite forme i oblici navode na trag i potrebu za muziciranjem i interpretacijom te upućuju na vokalnu i instrumentalnu praksu tadašnjih stanovnika Perasta te otvaraju mnogo slože-

nih pitanja koja se odnose na društveni status, obrazovanje, ugled i utjecaj. Muzičko stvaralaštvo prema dokumentarnim tragovima korespondira s brižljivim i intenzivnim njegovanjem umjetničkog izraza u širim društvenim, kulturnim i umjetničkim okvirima, kao i na polju usvajanja suvremenih modernih praksi u skladu s europskim manirama XIX. stoljeća.

Etnomuzikološka građa Ankice Petrović

Arhivisti Historijskog arhiva Kotor **Tina Ugrinić i Joško Katelan** prezentirali su etnomuzikološku građu Ankice Petrović. U kolovozu 2019. godine Historijskom arhivu Kotor obratila se etnomuzikologinja Ankica Petrović, izrazivši želju da Arhivu preda jedan dio svoga istraživačkog opusa. Diplomirala je na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Sa-

rajevu iz područja teoretskih predmeta i etnomuzikologije. Doktorirala je na Kraljičinom sveučilištu u Belfastu. Postdoktorski studij završila je na Židovskom sveučilištu u Jeruzalemu, pri čemu je proučavala religijsko pjevanje balkanskih Sefarda. Djelovala je i kao profesorica na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Sarajevu. Kao gostujuća profesorica predavala je kolegije iz područja etnomuzikologije na američkim sveučilištima: The University of California Berkeley, Duke University, The University of California Santa Cruz i The University of Washington. Pedagošku karijeru završila je na Kalifornijskom sveučilištu u Los Angelesu, u naslovnom zvanju redovite profesorice. Njezina područja istraživanja odnose se na seosku muziku dinarske zone, staroslavensko obredno pjevanje u Boki kotorskoj, muslimansku muzičku tradiciju u Bosni i Hercegovini, sefardsko religijsko pjevanje na Balkanu, liturgijsko pjevanje Armenške patrijaršije u Jeruzalemu, rodne studije u muzici i slično. Njezini stručni radovi zastupljeni su u vodećim svjetskim muzičkim enciklopedijama i znanstvenim časopisima. Autorica je nekoliko etnografskih filmova. Historijskom arhivu predani su digitalni audiozapisi terenskih snimaka iz razdoblja od 1983. do 1985. godine. Snimalo se na teritoriju Boke kotorske, Bara, Ulcinja i crnogorskog dijela Malesije. Gospođi Petrović pružio je u istraživanjima stručnu pomoć dr. Miloš Milošević, posebice poznavanjem najboljih pjevača i kazivača, zadirući izravno u srž zastupljenih tradicija. U duhu Konvencije UNESCO-a o nematerijalnoj kulturnoj baštini autori smatraju da spomenuta etnomuzikološka građa zavrjeđuje posebnu pažnju jer je većina snimljenih oblika

Učesnici Međunarodne multidisciplinarnе znanstvene konferencije

već pala u zaborav unatoč njihovom iznimnom kulturno-historijskom značaju.

Kultovi Presvete Bogorodice i sv. Đorđa u Boki kotorskoj

Muzejska savjetnica, historičarka umjetnosti **Lucija Đurašković**, govorila je o kultovima Presvete Bogorodice i sv. Đorđa u Boki kotorskoj. Autorica istražuje pojave, utemeljenja i uzdizanja kršćanskih kultova Presvete Bogorodice i sv. Đorđa na području Boke kotorske. Rasvjetljavajući životopis i kršćansku ličnost ovih svetaca, autorica pojedinačno izdvaja pojavu njihove izražene zaštitničke uloge: u zaraznim bolestima, u nesrećama na moru, u ratu, pred sudom i u svim životnim opasnostima. Analizom i odrazom karakteristika navedenih kršćanskih kultova preko najvažnijih karakteristika njihovih svetačkih ličnosti, upućuje se na neophodnost njihovog daljnjeg sistematskog istraživanja s obzirom na njihov značaj za etnološku kulturu Boke kotorske, Crnogorskog primorja i šireg područja Crne

Gore. U prvom redu, istraživanja obuhvaćaju karakteristike koje se odnose na sakralne spomenike, kao i na nematerijalnu kulturnu baštinu (slavljenje krsnog imena) koji ujedinjeni značajno određuju postojanje kulta određenog sveca na određenom prostoru. Promatrajući pojavu kulta određenoga sveca kao jedan značajan segment nematerijalne kulturne baštine na području Boke kotorske, autorica je istaknula specifičnosti dijela njezina sakralnoga kulturno-historijskog bogatstva te mogućnosti njegove daljnje adekvatne valorizacije.

Uvjeti za revitalizaciju i održavanje vjerskih svetkovina u Boki kotorskoj

Vesna Vučinić Nešković, redovita profesorica na Odjelu za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Beogradu, predstavila je rad na temu „Uvjeti za revitalizaciju i održavanje vjerskih svetkovina u Boki kotorskoj”.

Na primjeru javnog proslavljanja Božića i Uskrsa autorica je razmotrila ključne činitelje

koji su doveli do obnavljanja ovih proslava u razdoblju od 1990-ih godina do današnjih dana. Za analizu su odabrane neke od najposjećenijih takvih proslava u Boki kotorskoj i to proslava Božića pokraj crkve sv. Nikole u Kotoru uz javno nalaganje Badnjaka i proslavu Uskrsa pokraj crkve sv. Trojice, uz litijski obilazak naselja Kuta i Zelenike u općini Herceg Novi. Istraživanje je pokazalo da su uvjeti potrebni za revitalizaciju i održavanje kontinuiteta ovih svetkovina mnogobrojni i da se mogu vezati uz demografske, etničke (nacionalne), društvene, religijske, ekonomske i političke činitelje. Također se pokazalo da su isti ti uvjeti u različitom stupnju značajni za revitalizaciju i današnju organizaciju proslave dviju navedenih svetkovina. Na posljetku se postavlja općenito pitanje o neophodnosti formalne zaštite vjerskih svetkovina kao „nematerijalnoga kulturnog naslijeđa“.

Sudionici konferencije na kraju su istaknuli zadovoljstvo zbog održavanja stručne konferencije koja će, zajedničko je mišljenje, pridonijeti podizanju svijesti o značaju očuvanja bogatoga nematerijalnoga kulturnog naslijeđa.

*U TOMISLAVGRADU ODRŽANA 7. REVIJA TRADICIJSKE ODJEĆE
I IZBOR NAJLJEPŠE HRVATICE U NARODNOJ NOŠNJI IZVAN
REPUBLIKE HRVATSKE*

Prezentacija hrvatske kulturne baštine

Tivćanka Kristina Božinović, predstavnica Crne Gore na ovogodišnjem natjecanju

Piše:
Ana Vuksanović

Udruga za očuvanje i promociju hrvatske tradicionalne kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak” u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika organizirala je 10. srpnja 2020. godine na Trgu gange i hajdučke družine u Tomislavgradu sedmu Reviju tradicionalne odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske.

Zbog globalne epidemije koronavirusa ovogodišnja Revija tradicionalne odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske održani su na drukčiji način od uobičajenog pa su tako gledatelji na Trgu gange i hajdučke družine ovu manifestaciju gledali on-line na video zidu. Javnost je reviju i izbor mogla pratiti u izravnome prijenosu na mrežnoj stranici erotel.tv, a nazočni na Trgu putem velikoga video zida, uz pridržavanje preporučenih higijensko-epidemioloških mjera, ali zato uz uvijek dobro raspoloženoga, zanimljivoga i vedroga voditelja, hrvatskoga novinara Franu Ridjana.

Reviju je, u ime pokrovitelja, otvorio mr. Ivan Vukadin, načelnik Općine Tomislavgrad.

Osim djevojaka, koje su na video zidu predstavile zemlju iz koje dolaze, nošnju i korijene od kojih potječu, gledateljima su se također on-line obratili i Žana Čorić, u ime Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Ivan Tepeš, zamjenik ravnatelja Hrvatske matice iseljenika. Izrazili su ponos što djevojke čuvaju svoje korijene, kulturnu baštinu i tradiciju, koje su naslijedile od svojih roditelja i predaka. Također, izrazili su nadu da će se već idući izbor održati u puno boljoj epidemiološkoj situaciji.

Dvadeset i tri djevojke iz 15 zemalja i četiri kontinenta predstavile su bogatstvo hrvatskog rukotvorstva, a ono što ih sve povezuje su hrvatski korijeni i ljubav prema našoj zajedničkoj tradicijskog kulturi.

Kristina u lastovskoj nošnji

Kristina u Donjoj Lastvi

Na ovogodišnjem natjecanju predstavile su se 23 djevojke koje dolaze iz 15 država, a cilj ove manifestacije je susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta u svrhu promicanja zajedničke tradicijske kulture, upoznavanja i pružanja potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini, posebice u jačanju i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta.

Dvadeset i tri djevojke iz 15 zemalja i četiri kontinenta predstavile su bogatstvo hrvatskog rukotvorstva, a ono što ih sve povezuje su hrvatski korijeni i ljubav prema našoj zajedničkoj tradicijskoj kulturi. Sve su one kraljice i nošnje koje su predstavile naše su nacionalno blago utkano u zajednički kulturni identitet.

Prema odluci prosudbene komisije, u čijem sastavu su i ove godine bili duvanjska poduzetnica Marija Perić, zagrebački poduzetnik Ivan Miloloža, ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije Petar Galić te Jozo Pavković – urednik bosansko-hercegovačkog izdanja Večernjeg lista, pobjednicom izbora proglašena je Ivana Glavić iz Kanade (Ontario), koja je kao nagradu dobila repliku ogrlice i narukvice iz 10. – 12. stoljeća iz Višića pokraj Čapljine.

Drugom pratiljom proglašena je Annamaria Bunoza iz Austrije, a za nagradu je dobila repliku srebrnih naušnica s pozlatom iz Mandinog Sela pokraj Tomislavgrada.

Prva pratilja izabrana na sedmoj Reviji je Angela Miljak iz Južnoafričke Republike, koja je dobila repliku srebrne ogrlice i naušnica iz Sasine pokraj Sanskog Mosta.

Prema izboru posjetitelja Facebook stranice udruge „Stećak“ za Miss fotogeničnosti izabrana je Petra Anić iz Bosne i Hercegovine. Ona je za nagradu dobila repliku srebrnih naušnica iz Grboreza po-

Pobjednica, Ivana Glavić iz Kanade

Angela Miljak iz Južnoafričke Republike

kraj Livna. Spomenutim djevojkama nagrade će biti naknadno uručene.

Osim lijepih i vrijednih nagrada za četiri spomenute djevojke, osigurane su i vrijedne nagrade za sve djevojke. Sve sudionice ovogodišnje manifestacije dobit će na dar torbicu članice Komisije, uspješne poduzetnice i kreatorice Marije Perić. Također, sve djevojke imaju pravo, ali i prednost, sudjelovati na idućem izboru.

Osim njih, sudjelovale su i: Jasna Frković (Argentina), Kristina Drvenkar (Australija), Adela Milić (Busovača, BiH), Ružica Jokić (Brčko, BiH), Kristina Božinović (Crna Gora), Nevenka Kovačević (Alamos, Čile), Anamarija Došlić (Italija), Jessice Greco (Italija), Christina Grčić (Kanada), Nikolett Gati (Mađarska), Josipa Mrkonjić (Njemačka), Matea Varvodić (Njemačka), Ivana Ugrin (Norveška), Olivia Panžić (Novi Zeland), Izabela Mihaela Banac (Rumunjska), Ana Horvacki (Srbija), Dorijana Vućinac (Srbija), Ivana Špoljarić (Švicarska) i Lorna Cikoja (Švicarska).

Annamaria Bunoza iz Austrije

Predstavница Crne Gore bila je Kristina Božinović iz Boke kotorske. Kristina ima 19 godina i živi u Tivtu s roditeljima i bratom. Nedavno je maturirala završivši uspješno opći smjer Gimnazije u Tivtu. Voljela bi upisati Kineziološki fakultet u Zagrebu.

Vodeći se maksimumom da je u zdravom tijelu i zdrav duh, Kristina se u slobodno vrijeme voli baviti sportom - najviše odbojkom, koju je trenirala pet godina i koja joj je omiljeni sport.

Aktivan je član hrvatske zajednice u Crnoj Gori. Nastavu Hrvatskoga jezika i kulture u Crnoj Gori pohađala je jedanaest godina. Također je sudjelovala u kreiranju i vođenju emisije „Mladi Hrvati Boke“, koja se emitira na Radiju Duxu - jedinom hrvatskom radiju i elektroničkome mediju u Crnoj Gori.

Na ovogodišnjem izboru, odnosno 7. Reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske, predstavila se u lastovskoj nošnji.

U popratnom videouratku predstavila je ukratko i rad Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore - Kotor.

Uz cijenjene goste, na ovogodišnjoj sedmoj smotri tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske nazočili su i predsjednik Vlade Hercegbosanske županije Ivan Jozić, ministar znanosti, prosvjete, kulture i športa Petar Galić, ministar financija Stipan Šarac i ministrica rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih u Vladi Hercegbosanske županije, Vasilija Bročeta.

Pokrovitelji ove manifestacije, uz organizatore Udrugu za očuvanje i promicanje tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak“ i Hrvatsku maticu iseljenika, su i dr. Dragan Čović, predsjednik Hrvatskoga narodnog sabora BiH, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Federalno ministarstvo kulture i sporta i Vlada Hercegbosanske županije te Općina Tomislavgrad.

Petra Anić iz Bosne i Hercegovine

Razgovori o posljedicama i oporavku od koronavirusa

Piše:
Marina Dulović, prof.

Upauzi između prve i druge pojave virusa Covid-19, u optimističnoj atmosferi i s nadom da nam je virus „okrenuo“ leđa, a Crna Gora proglašena ‘free’ destinacijom, Sekretarijat za kulturu,

„Upravo ovaj zastoj i neizvjesnost stvara mogućnost da istražujemo, planiramo i dobro razmislimo o postojećim planovima i programima koji mogu osigurati nove poglede, vrijednosti i kvalitetu.“

Kotor, lipanj 2020.

sport i društvene djelatnosti u suradnji s JU Kulturnim centrom „Nikola Đurković“/ Gradskom bibliotekom i čitaonicom – Kotor, otpočeo je s projektom razgovora na temu oporavka od posljedica epidemiološke krize. Riječ je o projektu „Kotor 2020. – posljedice i oporavak nakon Covida-19“, ciklusu tribina koji će se realizirati tijekom ljeta, s različitim sugovornicima i na aktualne teme važne za funkcioniranje grada, o utjecaju i zastoju u svim segmentima društva proizročenim Covidom-19, kao i promišljanjima kako na najbezbolniji način i sa što manje posljedica pokrenuti oporavak i vratiti se normalnom funkcioniranju grada i života.

Prva tribina održana je na terasi Pomorskog muzeja, u ambijentu spomeničkog naslijeđa i prirodne hladovine stoljetne puzavice. Sudjelovali su predsjednik Općine Kotor Željko Aprcović, direktorica Turističke organizacije Ana Nives Radović, dekan Pomorskog fakulteta Špiro Ivošević i član odbora direktora Luke Kotor Ljubomir Radović. Moderatorica je bila bibliotekarka Gradske biblioteke i čitaonice Jasmina Bajo koja je otvorila tribinu, a zatim riječ prepustila sekretarki za kulturu, sport i društvene djelatnosti Marini Dulović.

Ona je rekla da je cilj tribina da se uključi što više građana te da zajedničkim promišljanjem prevladamo situaciju izazvanu Covidom-19. Također je napomenula da će se projekt provoditi tijekom ljeta, svakog drugog petka u 12 sati na različitim lokacijama kotorskoga Staroga grada. „Ovo je prilika da zastanemo, oslušnemo potrebe grada i naših sugrađana i dobro razmislimo o budućnosti i ne dopustimo stihijske promjene koje su se događale prethodnih godina“, istaknula je Dulović.

Učesnici prve tribine na terasi Pomorskog muzeja

Predsjednik Općine Kotor Željko Aprcović rekao je da nas je ova situacija podsjetila na to da poradimo i na drugim granama privrede osim na turizmu te da Kotor treba živjeti 12 mjeseci u godini. Kako je naveo, u jednom trenutku stao je cijeli svijet, zaustavio se protok robe, novca, ali to nas ne treba obeshrabriti, već je upravo sada vrijeme da radimo na drugim stvarima koje Kotor može ponuditi. Govoreći o tome rekao je da je potrebno potencirati zdravu organsku hranu iz Grblja i drugih poljoprivrednih područja Kotora. „Važno je osvrnuti se na očuvanje naše materijalne i nematerijalne kulturne baštine, posebno na revitalizaciju i rekonstrukciju gradskih bedema, a također želimo da se Vrmac proglaš parkom prirode, koji predstavlja pluća našega grada“, istaknuo je predsjednik Općine u daljnjem obraćanju.

Direktorica Turističke organizacije Ana Nives Radović govorila je o tome koliko je turizam važan za naš grad te da se jedna izgubljena sezona ne može vratiti, a tek se ne može procijeniti kada i kako će se izgubljeno nadoknaditi. „Na

žalost, situacija izazvana Covidom-19 dovela je ponajprije do slabljenja platežne moći potencijalnih turista, a nisu još uvijek ni stvoreni preduvjeti za sigurna putovanja. U razgovoru s izdavačima smještaja i ugostiteljima dobili smo informaciju da je sve veći broj turista koji otkazuju svoje rezervacije. U razdoblju izolacije vidjeli smo koliko je gotovo nemoguće da čak i pojedinac, a kamoli koji drugi sistem, bude izoliran. Upravo zbog tog razloga vidjeli smo koliko smo ovisni jedni od drugima. Pitanje je hoće li se i kada sve vratiti u normalu te hoćemo li živjeti bez korone ili ćemo se naučiti na život s njom“, navela je direktorica TO Kotor.

Član odbora direktora Luke Kotor Ljubomir Radović govorio je o kruzing turizmu i o tome koliko je Luka Kotor nesumnjivo najpogođenija kompanija u Crnoj Gori situacijom s koronavirusom. „Ipak, iako je Luka Kotor kao privredni subjekt trenutačno u teškoj situaciji, s obzirom na odgovorno poslovanje kompanije posljednjih 10-ak godina vodilo se računa da određena sredstva, koja su se pokazala

Učesnici druge tribine

kao dodatni profit, budu raspoloživa u onim trenucima kada se upravo dogodila ova kva nepredvidiva situacija“, rekao je Radović. Govoreći o stranim kruzerima, naveo je da će brod kao fizički objekt ili subjekt biti jako zaštićeno sredstvo te da trebamo misliti pozitivno i biti uvjereni da će onog momenta kada prvi brod dođe u našu luku, biti kompletno pokriven sa zdravstvenog i sigurnosnog nivoa. Također je rekao da će se na brodovima sada zapošljavati dodatno osoblje, takozvani liječnici javnog zdravlja te da će brodovi od sada imati posebne prostorije za boravak i eventualni tretman osoblja i putnika za koje se utvrdi da su oboljeli.

Dekan Pomorskog fakulteta Špiro Ivošević osvrnuo se na novitete u nastavi i činjenicu da se ona obavljala online. Na žalost, određeni broj tehničkih predmeta nisu mogli realizirati online predavanjima, što smatra anomalijom. Osvrnuo se i na činjenicu da Pomorski fakultet u Kotoru pohađa i 10 studenata koji dolaze iz

inozemstva te da je njih devetero čitavo vrijeme trajanja epidemije bilo u Kotoru. Dekan Ivošević također je govorio o odobrenim međunarodnim projektima na inozemnim natjecanjima i mogućnostima da se dobrim idejama prikupe sredstva iz vanjskih fondova.

Nakon izlaganja sudionika tribine, građani su se javili s pitanjima, što je skupu dalo još značajniju vrijednost u interakciji i zajedničkom promišljanju, a prvoj tribini u sklopu ciklusa „Kotor 2020. – posljedice i oporavak nakon Covida-19“ uspješan epilog.

Druga po redu tribina nosila je naslov „Kulturna baština kao dio identiteta i zaloga za budućnost“. Sudjelovali su istaknuti stručnjaci iz područja arhitekture Vlasta Mandić, Aleksandra Kapetanović, Ilija Lalošević i Aleksandar Dender. Moderatorica Jasmina Bajo dala je riječ prof. dr. Iliji Laloševiću, koji se osvrnuo na historijske činjenice i potres koji je pogodio Kotor u travnju 1979. godine. „Taj događaj bio je vrlo značajan za Kotor jer je

od tada područje Kotora upisano na UNESCO-ovu listu i od tog trenutka su se počele otvarati i institucije za zaštitu spomenika kulture. Međutim, u ovom momentu u Kotoru ne postoje ustanove za očuvanje materijalne i nematerijalne kulturne baštine, osim jednog odjeljenja nekadašnjeg Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Zavod je osnovan kao općinski, a kasnije je prenesen na regionalni nivo i time je izgubio važnu funkciju za naš grad.“ U svom izlaganju Lalošević je iznio ideju i iskazao potrebu da se Upravi za zaštitu kulturnih dobara uputi apel – inicijativa da se zgrada Jugooceanijske stavi pod posebnu zaštitu kao izvanredan primjerak moderne arhitekture. Kako je naveo, spomenuti objekt ne samo da ima veliki arhitektonski značaj, već i historijski koji će u budućnosti imati vrijednost kao što je to slučaj danas s baroknim palačama, na primjer palačom Grgurina.

Arhitektica Vlasta Mandić fokusirala se na aktualnu situaciju i rekla da nam upravo ovaj zastoj i neizvjesnost stvara mogućnost da istražujemo, planiramo i dobro razmislimo o postojećim planovima i programima koji nam mogu osigurati nove poglede, vrijednosti i kvalitetu. Iznijela je mišljenje da moramo prijeći preko praga straha kako ne bismo uništili baštinu obnavljanjem jer tako živi cijeli svijet u ovom vremenu i spoju starog i novog. Navela je primjere Francuske i Italije, gdje su važni spomenici kulture, raskošne palače i ostali slični objekti, doživjeli „pet, šest restauracija ovisno o epohama kada stvarane, a to ne znači da je bila samo jedna slojevitost. Mi također ne možemo izbjeći stil današnjeg života koji nam je imperativ u funkcionalnom i ekonomskom

smislu“. Vrlo dragocjeni su bili njezini prijedlozi za revatilizaciju gradskih bedema, tvrđave San Giovanni kao neprocjenjivog bogatstva i spoja s autentičnim prirodnim okruženjem, za oživljavanje naselja Muo u svrhu nove turističke ponude maloga ribarskog sela sa zbijenim kamenim kućama, akcentiranja slavne pomorske prošlosti Dobrote i mnoge druge ideje koje su dragocjene ne samo na ovoj tribini, već i tijekom dugogodišnjeg rada i zalaganja gospođe Mandić koja svojim angažiranjem pokazuje stalnu brigu i veliku ljubav prema gradu Kotoru.

U izlaganju arhitektice Aleksandre Kapetanović također je fokus bio na vrijednosti naše kulturne baštine, spomeničkog naslijeđa u simbiozi s nesagledivom prirodom. „Kulturna baština je značajan resurs, osnova za budućnost, a kako bi postala zalag za budućnost, moramo je sačuvati u autentičnom i integralnom obliku. Polazeći od toga da kulturna baština uključuje sve aspekte okruženja koji proizilaze iz međusobnog djelovanja ljudi i mjesta tijekom vremena, kulturni pejzaž predstavlja najširu i najobuhvatniju kategoriju

kulturne baštine – zajedničko djelo prirode i čovjeka. Kotor ima svoju posebnost koja se ogleda u činjenici da je upisan među prvih 60 lokaliteta na UNESCO-ovoj listi zbog iznimne univerzalne vrijednosti koja je ozbiljno ugrožena posljednja dva desetljeća jer se nalazi pod velikim pritiskom prekomjerne urbanizacije“, zaključila je Kapetanović.

Posljednji sudionik druge po redu tribine, Aleksandar Dender, istaknuo je: „U Kotoru na žalost ne postoji artikulirano javno mnijenje, svijest o važnosti očuvanja kulturnog naslijeđa i njegovog prenošenja budućim generacijama u autentičnom obliku, upravo zbog elementarnog nepoznavanja tog naslijeđa i nepoznavanja njegove važnosti za identitet samih građana. Identiteti pojedina i zajednica uvijek su na neki način povezani s mjestom, a povezanost s mjestom omogućava nam kontinuitet s nama samima.“ Po njegovu mišljenju Statut grada Kotora, crkva sv. Tripuna i Bokeljska mornarica predstavljaju tri glavne komponente koje su vjekovima bile odlučujuće za život i razvoj grada kao temeljne odrednice za prepoznavanje

i definiranje našeg kulturnog i nacionalnog identiteta. „Pojam iseljavanja povijesne jezgre prisutan je već duže vrijeme, a da bi se to zaustavilo nije dovoljna samo emocionalna vezanost, već i kvalitetan način života, osjećaj sigurnosti te privatnost i mir koji su uveliko ugroženi najездом turista koja je posljednjih godina dobila široke razmjere“, zaključio je Dender.

Nakon izlaganja cijenjenih arhitekata, građani su se javili s pitanjima i sugestijama. Konzervatorica Jasminka Grgurević predložila je da se zgrada Kulturnog centra „Nikola Đurković“ adaptira za muzej grada Kotora, a Ilija Lalošević dao je prijedlog da se Arheološki muzej smjesti na više lokacija u sklopu bedema i postojećih neiskorištenih bastiona.

Uz poštovanje distance i preporuka NKT-a, na terasi Pomorskog muzeja zaokružene su dvije tribine i izneseno je mišljenje i briga kompetentnih stručnjaka iz različitih područja koji osjećaju puls i život grada koji zaslužuje posebnu brigu, pažnju i zaštitu.

DIR PO PJACI I OKOLO PJACE

Od muzeja ili Pjace Gregorina ili Pjace Bokeljske mornarice

© 2005 Ministarstvo kulture i turizma
Republike Crne Gore

Piše:

Aleksandar Saša Dender

Malo je koja pjaca u Kotoru moje mladosti od-slikavala dalmatinski mentalitet i dalmatinski način života Kotora kao Pjaca od muzeja. Sigurno je Miljenko Smoje, kada je pisao nezaboravnu seriju "Naše malo misto" u kojoj su se Kotorani prepoznali jer su imali utisak kao da se odvijala u Kotoru, imao u vidu i Pjacu od muzeja u kojoj je bio sublimiran "genius loci", onaj "duh mjesta" koji je činio Kotor tako mediteranskim. Tada, šezdesetih godina prošlog stoljeća, Kotor je još uvijek bio grad svojih građana, kulturni, tolerantan, duhovit, škercozan, brontuljav, čakulozan u kome su se svi znali i u kome se o svakome sve znalo

Palata Gregorina oko 1900.

pa su tu i mogle nastajati i priče o gradu i njegovim građanima, svojevrsna hronika malog mesta koju su ispisivali njegovi hroničari, Romeo Fiorelli, Vlado Mračević, Tomo Grgurević, Jovica Martinović, Ranko Borozan... Nažalost, naš, ovakav Kotor nepovratno je nestao, građane su zamijenili turisti, njegove pločnike danas glačaju turistički kuferi, butige su zamijenjene suvenirnicama, a stanovi koji su u sebi čuvali toliko uspomena pretvoreni su u apartmane kroz koje teče bezlična masa turista nesvjesnih eha nekadašnjeg života koji odzvanja između njihovih zidova. Kažu mi, griješiš, grad je i dalje živ, ali, kažem ja, ako je živ, volio bih da mi neko od vas ispriča bar jednu priču o današnjem gradu, o njegovim ljudima sa Pjace od muzeja ili sa bilo koje druge pjace, kao što su ih nekada pričali naši hroničari. Ostaje mi samo pušta želja, nema građana, pa nema ni priča. Nestale su nekako tiho iz naših života stare kotorske butige, kao što inače nestaju naši stari, kao što su nestali naši oridinali, napušteni i sami, odnoseći zauvijek sa sobom djelić po djelić kotorskog duha, nestao je i po-

sljednji odbljesak nekadašnjeg načina života građanskog Kotora, zauvijek je prekinut kontinuitet života koji je stoljećima tekao u gradu sa svojim običajima, jezikom i prenošenjem tradicije sa naraštaja na naraštaj. Neko će reći, pa to su neminovne promjene, to je razvoj, ali, vjerujte mi, nema tih promjena ili razvoja koji mogu opravdati umiranje grada, nema tog interesa, nema te suvenirnice ili najluksu-

znijeg hotela sa 150 zvjezdica u gradu koji mogu zamijeniti butige iz prostog razloga što su butige bile tu zbog građana grada koji je živio, a koji danas umire bez njih.

Pjaca je imala dušu, imala je sve što pjaca maloga mesta treba da ima, frizeraj, muzej, postolare, šavca, butige od spize i od robe, mesara, fotografa, prodavnicu kruha, nekada se uz pjacu nalazilo i prvo kotorsko kino Vuković i đačka menza. I naravno, pjaca je imala i kafanu kod Đura Raškovića od koje je počinjao čuveni kotorski krug dvojkom koji je izmislio Jovica Martinović, kada bi on i njegovi pajtaši krenuli da obilaze ostale kotorske kafane, od Parila preko Pjace od Rive do Gurdića i nazad.

Čuvena je priča, kada su se jednom jedva vratili u matičnu kafanu kod Đura držeći se jedan za drugoga da ne padnu, Jovica je neoprezno istupio iz grupe jer ga je neko zvaio i onda su se svi zajedno prosuli na pločnik kao vreće. Inače, cijela pjaca bi počinjala da bumbi već od jutra, Jovica ili neko od postolara poslao bi nekog mlađeg na Markat da

Karačaj 1838.

kupi kod Tripa Balote slanah sardela i pamidora, bijeloga šibenskoga vina zvanog "Valvolin" nije nikada falilo, pa bi pjaca bila ingvazdana već oko podna. Štimung bi pojačali i bevanduri i izvanredni pjevači, Bato, Daga, Beri i Branko koji bi došli da zapjevaju u frizersku butigu kod Marija Jankovića, a tu su bili da pomognu i brijaći Pero Veselinović i Jozo iz Škaljara vazda u zepe. Butiga je bila dostojni nasljednik i opravdavala je svoj nekadašnji naziv "Crveni kantunić" jer su se prije butige u tom prostoru okupljali na bevandu obalski radnici, svi crveni kao rombuni od vina.

Kada se ulazilo na pjacu sa strane Pjace sv. Tripuna, prvo bi prošli ulicom pored Božanine kafane i urarske butige Đorđa Usmiani, zatim pored mesare Andrije Krivokapića i onda bi na pjaci, sa lijeve strane, naišli na butigu koju je držao šjor Mimo Porčeli sa svojim sestrama. Još se sjećam dugačkog banka sa vagom i staklenim teglama sa bonbonima, pedeset para komad. Kada je jednom neki mali došao kod Mima i tražio za dinar miješanih bonbon, Mimo mu je dao dva bombona i rekao, evo ti ih mali pa ih miješaj koliko te volja. Cukar, brašno i oriz držali su se rinfužo u drvenim škatulama ispod zadnjega banka i stavljali su se paljem u škartoc, a maslo se držalo u vodi da se ne pokvari jer nije bilo frižidera. Na plafonu su obavezno visile mosketijere, ljepljive trake na koje su se vatale muve. Još čuvam u nosu onaj neponovljivi miris stare butige, mješavinu mirisa začina, hrane i španjadure kada bi padala kiša.

Malo dalje bila je butiga od robe koju su držale Nada Mošković i moja školska drugarica Trifona Petrović. Kako se na pjaci nikada nije znalo što te može strefiti od galiota, Trifo-

18. 09. 1909.

na se jednom neoprezno pope- la u vetrinu, onu pravu kotosku "vrata na koljeno" koja se zaključavala sa zadnje bande i krenula da je sređuje. Kad je Jovica vidio u vetrini, zatrčao se i zaključao iznutra tako da je jadna Trifona ostala zaključ-

čana u vetrini više od ure, na veliku radost prolaznika koje su postolari od preko puta pozivali da vide manekenku uživo.

Postolari su bili posebna priča. Odmah preko puta frizera- ja bila je butiga postolara šjor

1970.

1972.

Ilije Jelavića, predratnog komuniste i jednog od učesnika drugog kongresa KPJ u Vukovaru, inače velikog galiota koji je samo smišljao škerce. Odmah do njega bila je postolarska zadruga koju je vodio Niko Milošević, Niko "Zlatni" jer je imao zlatne zube, a tu su rabotali Tonko, Milo, Belan sa Prčanja... Izlog butige je uvijek bio otvoren kako bi postolari, uz rabotu, gledali ko prolazi, pa od pašabroda njihove kuhine niko nije skapulao. Igrala se i dupla briškula, a naročito je bilo veliko rivalstvo između Jovice Martinovića i Mila Petrovića. Tu se čudo činjelo od vike i svađe jer su obadvojica lupežali pogotovo kod upisivanja crtica kad se pobijedi, a škerci su se činjali i vanka butige.

Milo je svakoga dana dolazio iz Mula biciklom na rabotu a biciklo bi ostavljao na kantunu butige. Jovica je to pratio i jednom kada je Milo bio u velikoj raboti, odvezao je konope sa ona dva jarbola za zastave na balkonu prvog sprata muzeja, vezao biciklo i podigao ga na vinč da visi, zaključao muzej i pošao doma. Kada je Milo izašao sa rabote nije mogao da vjeruje svojim očima. Prvo je skako u vis, a onda su ga udvoje dizali da uvati biciklo uz veliko navijanje prisutnih, ali bez uspjeha, pa je ipak pošao pješke na Muo. Međutim, isti taj Jovica spasio mu je život. Kada je Milo dobio infarkt u butigi Jovica ga je na rukama odnio do Rive i taksijem odvezao u bolnicu. Veliko

prijateljstvo i veliko rivalstvo u briškuli nastavljeno je sve do Milove smrti. Inače, znalo se da, kada bi šusteri udarali čekićima iz sve snage u onu gvozdenu ploču za ispravljanje brokava i stvarali nesnosnu buku na pjaci, jedan od njih "sređuje" nekakvu u sobi pozadi pa bi na taj način prikrilvali ljubavne uzdahe ali i objavljivali gradu da je šteta u toku.

Pomorski muzej, bez obzira na sadašnji naziv, bio je i ostao riznica i čuvar povijesti i tradicije Kotora i Boke kotorske, sa naučnicima posvećenim istraživanju povijesti grada, kao što su bili Jovica Martinović, Ignjo Zloковиć, Milivoje Milošević, Tonko Tomić ili Slavko Dabinović. Osim što je davao uvid u povijest grada i Boke, muzej je bio i stjecište kulturnih aktivnosti, između ostalih, u sadašnjoj prijemnoj sobi, sa lijeve strane od ulaza, godinama su se pravili karnevali uz obavezne papalade, a u pravljenju karnevala pomagali su i muzejski meštiri maranguni Vlado Bogdanović i Vijeko Šubert pod budnim nadzorom vazda brontulavog šjor Pera Bukilice. Muzej su posjetile mnoge važne ličnosti iz zemlje i svijete kojima je muzej bio obavezna štacija u obilasku grada o čemu je ostao trajni trag zapisan u knjizi utisaka. Jedino se, od osamdesetih godina, više nikada, niko od državnika nije slikao ili primio odoru Bokeljske mornarice na balkonu muzeja, jer svi koji su se slikali na balkonu nisu baš slavno završili svoju političku karijeru, a neki i život.

Pjaca od muzeja dobila je, naravno, ime po muzeju iako se meni više sviđa prvobitno ime Pjaca Gregorina po imenu palate u kojoj je smješten Pomorski muzej. Palatu, jedan od najljepših primjera barokne arhitekture u Kotoru, sagradio je konte Marko Gregorina, po-

rijeklom iz Kopra, početkom XVIII. stoljeća iza velikog potresa iz 1667. godine, a palača je bila i sjedište kotorskog biskupa Marka Antonija Gregorine. Konte Marko je posredovao u dovođenju venecijanskog skulptora Frančeska Kabjanke koji je Kotoru ostavio relikvijarij u katedrali sv. Tripuna i dva prelijepa mermerna oltara u crkvama Sv. Klare i Sv. Josipa.

U palati je 1938. godine postavljena zbirka odora i oružja Bokeljske mornarice iz koje je 1952. godine nastao današnji Pomorski muzej.

Kao i ostale kotorske pjace i Pjaca od muzeja pretrpjela je mnoge izmjene tokom stoljeća. Imala je strateško mjesto u planimetriji grada, na potezu između pjace i katedrale Sv. Tripuna i crkave Sv. Luke i dominikanske crkve Sv. Nikole i crkve Sv. Ane, na neki način predstavlja i zamišljeni geometrijski centar grada. Stari planovi pokazuju nešto drugačiji oblik pjace nego što je danas, svakako je bila manja, a sadašnji oblik zaokružen je izgradnjom zgrade gdje se sada smješta konzulat Republike Hrvatske, na mjestu stare ruševine, tokom druge polovice XIX. stoljeća.

I da ne zaboravim naše Kotorane. U zgradi br. 353 poviše Mimove butige obitavali su, na I. katu Milan Kaluđerović sa ženom i kćerkom Dudom, na II. Ivka i Neno Lazarević, zatim Ivkina majka i svekar, a na III. katu Joke i Bobe Bajković, saksofonista VIS "Bisera Boke" i profesor muzičke škole u Kotoru kojem mogu da zahvalim što sam kao dijete upoznao i zavolio bluz i gospel. U zgradi do, br. 390 obitavao je Nikša Petković sa obitelji, a poslije njega Boško Kaluđerović, pekar. Na II. katu obitavali su Slavko i moja profesorica francuskog jezika Marina Mijušković, na

Valvolin 1973.

trećem obitelji Bratičević, a u potkrovlju Zvonko Marinić. U zgradi na kraju pjace, br. 387, obitavala je obitelj Milošević, Krsto, Mila, Tanja i Zoja i obitelj Moškov, Milenko i Ozana i sestra Milka. U zgradi poviše frizeraja, br. 350 obitavali su supruzi Sterniša sa dvije kćerke, a iznad je obitavao stari kotorski frizer Tripo koji je imao butigu prije Tonča Santića. Preko puta, poviše svoje kafe obitavao je Đuro Rašković sa 4 kćeri i dva sina, Markom i Draganom, a poviše su obitavali Borozani, Slavka i dva sina. U zgradi br. 393 obitavali su Ilija i Etica Jelavić, na I. katu Ignjo i Slobodanka Zloković sa kćerkom Jasminom, a na II. katu obitelj Vičić, Ivan i Vanda sa sinom Josipom i kćerkom Lidijom. U zgradi br. 392, bivši Dom pomoraca, na I. katu obitavala je obitelj Ivanović, Anto i Jovanka sa kćerkama Elzom i Ružicom i sinovima Ivicom i Đenkom, a na II. katu obitavao je Pero Lubarda sa ženom Cvijetom i kćerkama Vesnom i Jasnom. U zgradi br. 422 obitavala je na II. katu obitelj šavca Luke Miloševića, sa ženom Marijom i sinovima Markom, Zvonkom i Zdravkom i sestrama Vjedorom i Zdenkom, dok je na I. katu obitavala obitelj Palma,

Anđelo -Tonći, sa ženom Tonkom sinom Antom i kćerkom Jadrankom. U broju 394 obitavala je obitelj Đurović, zatim Trifona Kulari, a u neposrednoj blizini, u zgradi br. 421 živjela je obitelj Pečarić, Đildo i Ivanka sa sinovima Josipom i Emerdildom i kćerkom Teom, kao i obitelji Ulić i Đurašević. Također, u blizini pjace živjele su obitelji Praci, Lučev, rodica moga djeda Vinčenca Ozana, zatim obitelj Cvekler, Đene i Tonček i Nando sa kćerkom, zatim obitelji Veselinović, Radonjić i Zdaždil.

Sve u svemu, tih šezdesetih godina na pjaci i oko pjace je obitavalo preko 120 Kotorana, dok ih je danas svega 12, dakle, dogodio se pravi urbid. Neodgovorna državna i opštinska politika od '45 naovamo i neodgovorni ljudi koji su vodili grad na kraju su ga i ubili. Onog momenta kada su iselili Kotorane iz grada sudbina Kotora bila je zapečaćena.

Počeo sam ovu priču sa našim malim mistom, pa ću sa njim i zavšiti kao na odjavnoj špici u posljednjoj epizodi serije:

ADIO MOJ KOTORE I NIKAD VIŠE.

(Zbog autentičnosti, tekst nije lektoriran.)

Jedan od domova ilirskoj kraljici Teuti

Najstariji poznati opis hrvatske obale, *Opis Plovidbe* (Periplus), nepoznatog autora, tzv. Pseudo Skilak, odnosno peljar s podacima o trajanju plovidbe između pogodnih pristaništa, spominje oko 335. pr. Kr. i grčku naseobinu Issa na otoku Visu.

Tekst:

**Željko Holjevac
i Marin Knezović / Marica**

Ratoborni ilirski pomorci stoljećima priječe Grcima prodor u Jadran, a posebno na njegovu istočnu obalu. To ujedno znači i oskudicu pisanih povijesnih izvora o ovom području, pa tako i o Visu. Tu šutnju antičkih kroničara razbijaju tek zapisi o polulegendarnome ilirskom vladaru Visa Joniju, koji je vladao ovim otokom krajem VI. i početkom V. stoljeća pr. Kr. Po moćnom Joniju navodno je dobilo ime i nedaleko Jonsko more. Pod puna svjetla antičkih povijesnih izvora dolazi Vis u IV. st. pr. Kr. kada tiranin grčkoga grada Sirakuze, Dionizije Stariji, u svome nastojanju da postane najjači vladar Sredozemlja na mjestu današnjega Visa 397. osniva svoju koloniju – Issu. Ona ubrzo postaje samostalan grad država (polis) koji kuje vlastiti novac, čiji građani trguju diljem Sredozemlja i koja osniva vlastite kolonije.

Zapovjednik iz uporišta na Visu doplovio je 385. pr. Kr. ratnim brodovima u pomoć Faranima (stanovnicima otoka Hvara) koji su pobijedili nadmoćan broj domaćih ilirskih lađa. Na Visu su 383. pr. Kr. uklesani grčki stihovi na nadgrobni spomenik isejskome junaku Kaliji koji je poginuo u sukobu s Ilirima. “Ovaj naš grad za junaštvom tvojim i sada žudi: odjedri iz njeg u smrt, stupiv na ilirsko tlo. Osta siročče ti sin Harmo, nejače još. Kalijo, junaštva svog nemali ostavi trag”, piše na spomeniku Kaliji. To je najstarije pjesničko djelo zapisano na hrvatskom tlu u heksametru i tri pentametra.

Oko 260. pr. Kr. ilirski vladar Pleurat, vođa Ardijejaca, vladao je prostranom državom koja je obuhvaćala krajeve od

Ostaci grčke i rimske Isse

Krke na sjeveru do Epira na jugu, uključujući srednjodalmatinske otoke. Za njegova sina Agrona država se proširila, a od grčkih gradova na istočnom Jadranu nije mu se pokoravala jedino Issa.

Nakon smrti supruga Agrona, na prijestolje je 231. pr. Kr. stupila legendarna posljednja ilirska kraljica Teuta. Vladala je u ime svoga malodobnog posinka Pinesa. U to vrijeme moćna ilirska država prostirala se od lijeve obale

Neretve do Epira, obuhvaćajući sve otoke osim Visa. Nakon pokušaja da zavlada Visom, Teuta je 229. pr. Kr. zaratila s Grcima koji su u pomoć pozvali Rimljane i u tom je ratu poražena. Pod rimskom vlašću Issa gubi nezavisnost, no i dalje uživa u društvenom i gospodarskom napretku o kojem svjedoče ostaci velikih termi iz rimskog razdoblja.

Isejci su 172. pr. Kr. dojavili u Rim da su Gencije i makedonski kralj Perzej saveznici.

Britanska tvrđava na Visu

Zbog nepovjerenja prema toj dvojici Rim je u proljeće 170. pr. Kr. poslao 18 brodova i 2.000 vojnika da bi osigurali Issu. Kad je 57./56. pr. Kr. prvi put posjetio Ilirik, Cezar je potvrdio Isejcima i građanima njihovih gradova Tragurija (današnji Trogir) i Epetija (današnji Stobreč) prava koja su uživali davno priznati prijatelji i saveznici rimskoga naroda. Ta su prava bili doveli u pitanje stanovnici Salone, gdje su nađeni ulomci kamena na kojem je bio uklesan i javno izložen Cezarov pravorijek.

Issa je 47. pr. Kr. pristala uz Pompeja i Oktavijanovo brodogradnja prihvatila u luci. Zbog toga je izgubila drevni status rimskog prijatelja i saveznika i autonomni grčki ustroj. Preustrojena na rimski način, dospjela je pod nadzor rimske Salone, gdje je bilo središte rimske provincije Dalmacije. Lucije Arnucije Kamilo Skribonijan, upravitelj Dalmacije, podigao je 42. bunu protiv cara, ali je nakon pet dana, kada ga

je vojska napustila, pobjegao na Vis, gdje je bio ubijen.

DUGOTRAJNA MLETAČKA VLADAVINA

Gospodarske teškoće, bolesti, smanjivanje stanovništva i napadi barbara zatvaraju jedno poglavlje u povijesti Visa. Dolaskom doseljenika sa sjevera slavenskog podrijetla – Hrvata, u VII. stoljeću, otvara se novo poglavlje. Novi stanovnici od starosjedilaca brzo preuzimaju pomorske vještine, kao i znanje uzgoja sredozemnih poljoprivrednih kultura. Vis je dio ranosrednjovjekovnoga hrvatskog kraljevstva, a njegovi se stanovnici ističu svojim pomorskim umijećem, pa i gusarstvom. Zbog toga krajem X. st. Mlečani napadaju i razaraju Vis. Nakon što su Mlečani pokraj Visa poslije 1000. godine porazili Hrvate, Venecija je do 1148. zavlada Bračom i Hvarom, a možda i Visom. Na plovidbi za

Veneciju, zbog oluje, na Pala-gruzu na pučini Jadranskoga mora sklonio se 1177. papa Aleksandar III. On je zatim došao na Vis, odakle je posjetio Zadar, gdje su ga građani svečano dočekali, pjevajući pjesme na hrvatskome jeziku. Nemanjin brat Sracimir napao je 1180. Vis, ali je uz pomoć Dubrovčana bio poražen. Poslije prodaje Dalmacije 1409. otokom su zavlada Mlečani, čija je vlast ondje potrajala više stoljeća.

Stanovništvo Visa povlači se u unutrašnjost otoka i okreće ponajprije obradi zemlje. Vis postaje dio hvarske komune. Hvarska aristokracija tu ima velike posjede i njihovo iskorištavanje važan je dio njihovih prihoda.

Godine 1483. Katalonci u službi napuljskog kralja pustoše najveće viško naselje u unutrašnjosti – Velo selo. Iskustvo ovog napada, kao i sve veća opasnost od napada Turaka i Arapa, uvjerava Višane da se otok može braniti samo ako ima snažno naselje na obali.

***Hvarska gospoda
i viški pučani
uz obale viške
luke u 15. st.
podizaju utvrđene
kuće koje su
istodobno objekti
za stanovanje,
gospodarske
aktivnosti i obranu.
Tako nastaju dva
naselja - Kut i Luka
- od kojih će nastati
suvremeni Vis.***

Kaštel na komiškoj rivi sa-
građen je 1585. U 16. stoljeću
sagrađena je u Visu župna cr-
kva Uznesenja Blažene djevice
Marije, u narodu zvana Gospa
od Spilica. Crkva i samostan
svetog Jere sagrađeni su na
Prirovu početkom 16. stoljeća.
Pročelje crkve sagrađeno je od
mramora uzetog s obližnjih
ostataka antičke Isse, ponaj-
prije rimskog kazališta nad
kojim je podignut franjevački
samostan.

Od 16. stoljeća spominje se
jednobrodna crkva sv. Cipri-
jana i Justine u Visu, u kojoj
se slavi Gospa od Utišenja. Cr-
kva sv. Marije, zvane Gusari-
ca, sagrađena je u 16. stoljeću
u Komizi. U toj je crkvi 1670.
graditelj Stjepan Killarevich iz
Krakova sagrađio jedne od tri-
ju do danas očuvanih orgulja
iz 17. stoljeća u Dalmaciji.

Nakon pada Mletačke Repu-
blike 1797. na istočnom Ja-
dranu intenzivno se razmje-
njivala britanska kolonijalna
roba za srednjoeuropsku, što
su Francuzi kontinentalnom
blokodom nastojali spriječiti.
Veliki preokret u povijesti Visa
predstavljaju Napoleonski ra-
tovi. Napoleon ukida drevnu
Mletačku Republiku. Vis prvo
dolazi pod vlast Austrije, a
zatim Francuske. Britanci su
odgovorili protublokadom od
Trsta do Krfa i 1808. zauzeli
Vis.

Godine 1810. Britanci zau-
zimaju Vis, gdje grade moćne
utvrde, dok se stanovništvo
Visa brzo bogati krijumčareći
britansku robu na obalu koja
je bila pod Napoleonovom za-
branom uvoza britanskih pro-
izvoda.

NAJVEĆI DIO SVOJE POVIJESTI VIS JE BIO TVRĐAVA

Namjeravajući preoteti Vis,
Napoleonovo brodogradilište je po-
kraj Paklenih otoka (Hvar)

Crkva sv. Marije (Gospe Gusarice)

1811. doživjelo katastrofu u
borbi s Britancima te se po-
vuklo iz srednjodalmatinskog
mora. Zatim su britanski rat-
ni brodovi 24. travnja 1812.
uplovili u višku luku. Britanci
su zaposjeli otok i na njemu
sagrađili četiri utvrde i proma-
tračnice. Tek 19. srpnja 1815.
britan-ska vojska je predala
otok Austrijancima koji su na
njemu 1857. osnovali meteo-
rološku postaju.

U blizini otoka Visa, 20.
srpnja 1866., austrijsko bro-
dogradilište u čijem sastavu je bilo
oko 5.000 hrvatskih mornara
pod zapovjedništvom admirala
Wilhelma von Tegetthoffa, po-
bijedilo je moćnije talijansko
brodogradilište pod zapovjedništvom
admirala Persana.

Pobjedu je odnijela hrabrost
i vještina manevriranja au-
strijskih pomorskih časnika i
mornara, a ne moderniji, broj-
niji i bolje naoružani talijanski
brodovi. Polovicom 19. st. vo-
dila se, naime, žestoka borba
na području vojne tehnologije
između proizvođača brodskih
oklopa i proizvođača topova.
Inženjeri koji su stvarali brod-

ske oklope bili su u prednosti.
Pa kako onda potopiti brod?
Onako kao što su činili antič-
ki Grci kraj Salamine ili sta-
ri Rimljani u zaljevu Akcija

***Viška bitka 1866.
prvi je pomorski
sukob oklopljenih
brodova na
otvorenom
moru, no ujedno
i posljednja
bitka u kojoj je
korištena jedna
drevna taktika
međusobnog
probijanja
brodova zašiljenim
donjim dijelovima
pramca,
"kljunovima".***

Ulogu vojne baze Vis je nastavio igrati i u socijalističkoj Jugoslaviji. Kao strateški važna točka desetljećima je zatvoren za posjete stranaca. To je usporilo razvoj turizma na otoku, ali i sačuvalo otok od stihijske gradnje turističkih objekata, tako karakteristične za nagli razvoj turizma.

– vještim manevrom zabiti se prancem u bok neprijateljskog broda.

Bitka pokraj Visa nije samo bizaran trenutak u razvoju tehnologije pomorskog ratovanja. Tegetthoffova pobjeda odredila je južne granice hrvatskoga državnog i narodnog područja, pa i civilizacijsku i političku sudbinu cijele Dalmacije. Na taj način privremeno su zaustavljeni osvajački planovi Rima o prodoru u istočni Jadran.

Pod austrijskom vlašću Vis brzo napreduje. Višani se ističu kao vješti ribari i pomorci, a posebno se cijene u cijelome austrijskom carstvu viška vina. Gospodarski napredak prati i naglo povećanje stanovništva. Napredak zaustavlja katastrofalna bolest vinove loze početkom XX. st. javlja se filoksera. Veliki prihodi vezani uz proizvodnju vina naglo opadaju, što prati i val iseljavanja Višana i to posebno u preokceanske zemlje.

Tek nakon raspada Austro-Ugarske Talijani su 1918. zauzeli Vis, odakle su se poslije Rapalskoga ugovora s Kralje-

vinom SHS 1920. morali povući.

Godine 1941. Talijani ponovno zauzimaju Vis, a nakon kapitulacije Kraljevine Italije pred Saveznicima napuštaju ga u listopadu 1943. godine. Vis i cijeli otok dolazi pod vlast jugoslavenskih partizana. Vis postaje središte u kojem se postavljaju temelji nove jugoslavenske države pod komunističkom prevlašću. Tu se nalazi i saveznički aerodrom, a otok je i baza za napade komandosa i savezničke flote na ostatak istočne obale Jadrana koju su uspjeli okupirati Nijemci.

Na Visu su u lipnju 1944. vođeni razgovori između Josipa Broza Tita i Ivana Šubašića, mandatar za sastav kraljevske vlade u izbjeglištvu. Postignut je dogovor o suradnji u jačanju partizanskog pokreta, ali ne i o zajedničkoj vladi nove Jugoslavije. Nakon državnog osamostaljenja Republike Hrvatske, JNA je u svibnju 1992. napustila Vis, koji se danas nalazi u sastavu Splitsko-dalmatinske županije.

Risanski pozdrav ljetu i svjetskom Danu muzike

OPŠTINA KOTOR
Mjesna zajednica Risan

Povodom 21. juna
Svjetskog dana muzike i prvog dana ljeta
organizuju

MUZIČKI POZDRAV LJETU

Učestvuju:
klapa *Incanto*,
Nataša Raičević i Kristijan Đuranović

RISANSKA RIVA
Nedjelja, 21. jun u 10:30 h

U organizaciji Mjesne zajednice Risan, na novom dijelu risanske rive krajem lipnja održan je prigodni zabavno-muzički program. Za dobro raspoloženje mještana najstarijega grada u Boki kotorskoj bili su zaduženi ženska klapa *Incanto* i duet Kristijan Đuranović i Nataša Raičević.

Uz dobru muziku, Rišnjani su goste dočekali s gastronomskim specijalitetima koje su pripremile vrijedne ruke iz kuhinja Doma starih „Grabovac”, Specijalne bolnice „Vaso Čuković”, kolektiva Osnovne škole „Veljko Drobnjaković”, organizacije „Žene Risna”, kao i mnogobrojni ugostitelji i pojedinci.

Želja i namjera je bila da se građanima Risna i okolnih mjesta, koji tradicionalno nedjeljom dolaze na poznati „risanski Pazar”, napravi ugodaj i dobro raspoloženje kako bi i bez velikih okupljanja u ovom vremenu još uvijek velike prijetnje za opće zdravlje ipak učinili jedan dan drukčijim od ostalih.

Posebno raspoloženi bili su najmlađi stanovnici koji nisu krili iznenađenje što je uz pomoć Kotorškog festivala kazališta za djecu i u Risan stigla „Guliverova klupa”.

Program je pratio i predsjednik Općine Kotor Željko Aprcović.

Izvor: Općina Kotor

Bokeljska mornarica na dugom putu humanosti i slave

Dan Bokeljske mornarice 26. lipnja svečano se obilježava u Kotoru u skladu s tradicijom i Statutom Mornarice, međutim ove godine javne proslave nije bilo zbog izvanrednih mjera izazvanih pandemijom koronavirusa.

Glavni odred u tradicionalnim odorama i s drvenim oružjem u pratnji Gradske muzike defilira ulicama i trgovima Kotora, preuzima državnu zastavu od predsjednika Općine, koji zatim ispred glavnih gradskih vrata simbolično predaje ključeve grada admiralu ili viceadmiralu, a zatim se na Trgu od oružja pleše kolo.

Dana 26. lipnja davne 1463. usvojen je prvi sačuvani statut tadašnje bratovštine Svetog Nikole mornara, kako se tada zvala Bokeljska mornarica. Ona je osnovana 809. godine, imala je i ranije statut, kao i druge srednjovjekovne bratovštine, ali on nije sačuvan. Skupština Bratovštine toga dana zasjedala je u crkvi svetog Nikole, zaštitnika pomoraca, koja je bila njezino vlasništvo i sjedište, i usvojila Statut koji je bio na snazi četiri vijeka, do usvajanja novog 1873. godine. Naslovna stranica bila je na

latinskom, a tekst na talijanskom jeziku. Na prvoj stranici prikazan je u boji lik svetog Nikole, rad najboljega gotsko-renesansnog slikara Kotora, Lovra Marinova Dobričevića. Statut je na 72 pergament-ska lista imao XXVI članova koji su detaljno određivali aktivnosti, prava i obveze članova; na čelu Bratovštine je bio gastald, a upravu su činili tri prokuratora i dva sindika, a četiri kapelana obavljali su vjerske obrede. Statut je tijekom sljedećih vjekova dopunjavao novim odredbama.

Svi brodovlasnici, pomorci, pomorski trgovci, a neko vrijeme i brodograditelji, morali su biti učlanjeni u Mornaricu kako bi mogli obavljati svoju aktivnost. Bratovština je imala višestruke funkcije; štitila je interese članova, obrazovala mlade pomorce, organizirala pomorski poštanski prijevoz između Kotora i Venecije, brinula se o sanitetskoj službi, njezini članovi su kao pomorski eksperti davali stručno mišljenje u sudskim sporovima u pomorstvu. Isto tako, pružala je materijalnu pomoć siromašnim članovima i njihovim porodicama, kao i stranim pomorcima u Kotoru, otkupljivala pomorce koje su zarobili gusari, a bila je i vjerska institucija te su vjerski obredi imali veliki značaj. Jedna od njezinih najvažnijih funkcija je bila vojna; od kraja XV. stoljeća na njezinom čelu je admiral, koji je bio i lučki kapetan, a oružani odred Mornarice sudjelovao je u obrani grada i Boke te u svim pomorskim ratovima i bitkama mletačke flote na Mediteranu. Članovi Mornarice istaknuli se se junaštvom u pomorskim bitkama i okršajima s gusarima i zato su dobivali privilegije od mletačkih vlasti; radilo se o privilegijama u pomorskoj trgovini, važnim za privredni razvoj, te o onima vezanim za svečanosti svetog Tripuna, zaštitnika Kotora. Tijekom trodnevnih svečanosti Mornarica je preuzimala vlast u gradu, uključujući i osiguranje grada i svečanosti, a na njezin zahtjev mletačka vlast bi pomilovala nekoliko osuđenika.

Najvažnija od brojnih bratovština u Kotoru i Boki, Mornarica je bila bitan faktor razvoja materijalne i nematerijalne kulture te građanskog društva. Iz njezinog članstva bili su isključeni plemići, koji su činili zajednicu zvanu Comunitas, a građani zajednicu zvanu Universitas. Interesi ovih dvaju staleža često su bili različiti i istaknuti članovi Mornarice imali su važnu ulogu u afirmaciji građanskog staleža.

U vrijeme francuske vladavine Bokom, od 1807. do 1814., koju je većina Bokelja, pa i članova Mornarice, doživljavala kao okupatorsku, Mornarica je bila ukinuta i sva njezina imovina oduzeta. Tako je originalni primjerak Statuta bio izgubljen. Pronašao ga je profesor Josip Đelčić i, zajedno s drugim vrijednim dokumentima, vratio u Kotor 1889. Statut je bio pohranjen u relikvijaru katedrale svetog Tripuna, ali je poslije Drugog svjetskog rata opet

smatran izgubljenim. Ponovno ga je pronašao 1979. godine don Gracije Brajković, svećenik i historičar. U povodu jubileja 1200. godine od dolaska relikvija svetog Tripuna u Kotor i osnivanja Bokeljske mornarice, godine 2009. objavljeno je fototipsko izdanje Statuta s alegatima do 1807., koje su priredili tadašnji admiral dr. Miloš Milošević i Jelena Antović.

Statut iz 1873. bio je na snazi do 1934., kada je donesen novi, a poslije Drugog svjetskog rata ponovno je promijenjen 1964. godine. Poslije toga, imajući u vidu česte promjene društvenih i političkih prilika, statuti su više puta mijenjani, a na snazi je najnoviji Statut iz 2016.

Izvor: Boka News /Antun Sbutega/

Perast – Fašinada održana 569. put

Tradicionalna Fašinada održana je 22. srpnja 569. put, pred zalazak sunca, u peraškom akvatoriju. Dvadesetak vezanih barki plovilo je od Perasta ka Gospi od Škrpjela noseći kamenje kako bi bacanjem u more ojačali otok.

Zbog pandemije koronavirusa, ove godine Fašinada je održana u posebnim uvjetima koji su se odnosili na broj sudionika u barkama.

Inače, ova manifestacija dobila je ime po talijanskoj riječi fascia, što znači traka ili povez, a tako je nazvana jer barke međusobno povezane i napunjene kamenjem, okićene jablanovim granama, plove ka otoku Gospe od Škrpjela. U barkama su samo muškarci, dok ih žene pozdravljaju s obale. Tijekom ove svojevrsne procesije na moru pjevaju se bugaršnice.

Kada prva barka, u kojoj je župnik, a nekad predsjednik Općine Perast, stigne do Školja, crkveno zvono oglašava taj svečani trenutak. Barke zatim čine prsten oko Gospina otoka, simbolizirajući na taj način povezanost s Nebeskom Majkom i kamenje se baca u more.

Fašinada ima tradiciju koja nikada nije prekidana i sa sobom nosi obilježje vjerskog i turističkog karaktera, običaja koji na Mediteranu nigdje drugdje ne možete vidjeti i doživjeti.

Fašinada od 2013. ima status nematerijalnoga kulturnog dobra od nacionalnog značaja.

Boka News

Muzika Boke odzvanja jutrima i šalje poruke mira i zajedništva

KotorArt Don Brankovi dani muzike, iz traganja za novim oblicima komunikacije umjetnosti, iznikao je iz nekoliko ideja koje plasira, konstantno ih promišljajući i nadograđujući. Jedna od njih je i „Muzika Boke“ koja je, zbog svoje posebne energije, u stanovnika Kotora izazvala pozitivne reakcije i srdačne osjećaje.

Nekoliko dana tijekom tjedna stanovnici staroga grada Kotora, Dobrote, Kampa, Sv. Stasija, Mua, Prčanja i Perasta bude se uz kolo Bokeljske mornarice u izvođenju kotorskih muzičara, koji su usko povezani s Festivalom ili Gradskom muzikom Kotora. Ovi festivalski muzičari u ranim jutarnjim satima sviraju iz barke koristeći more kao savršen prenosilac zvuka i brda koja okružuju zaljev kao sa-

vršenu akustičnu kutiju. Repertoar koji je, za sada, isključivo sastavljen od kola Bokeljske mornarice s pravom je i svjesnom namjerom upravo takav.

Tradicionalno kolo jedan je od najvažnijih elemenata prepoznatljivosti Bokeljske mornarice, poznato i kao kolo sv. Tripuna, a predstavlja spoj srednjovjekovnih sakralnih i kasnije svjetovnih elemenata iz života pomoraca. Za vrijeme kola se ne pjeva, ali postoji jedan pjesnički tekst koji je krajem XIX. stoljeća napisao Pavo Božov Kamenarović, pomorski kapetan iz Dobrote. Stihovi ističu ideje narodnog preporoda šezdesetih godina XIX. stoljeća, kada se

jasno naglašavala širina, nacionalna i vjerska tolerancija i osjećaj bratstva, inače tako njegovani u Boki.

Ideja Festivala da budi stanovnike Boke zvucima kola Bokeljske mornarice upravo potječe iz ideje samoga kola i stihova:

Svi zajedno – svi u kolo
Rukama ruke stisnimo
Potvrdimo svim okolo
Da slogu bratsku ljubimo;
Nasljedujmo to načelo
što daše nama djedovi,
A Bog će dat – da veselo
Sl'jedit nas budu sinovi.

Mještani koji se bude uza zvuke kola obasjani su energijom koja se lako prenosi kada su ovakve poruke u pitanju, a neki sada već odgovaraju, svirajući s ponti, sa svojih balkona i taraca, potvrđujući ove poruke mira i zajedništva.

Izvor: www.kotorart.me

HGI i HRS natječu se za zajamčeni mandat

Na predstojećim parlamentarnim izborima u Crnoj Gori, 30. kolovoza, za jedan zajamčeni mandat za predstavnika hrvatske nacionalne manjine do sada jedinoj političkoj stranci Hrvata u Crnoj Gori, Hrvatskoj građanskoj inicijativi (HGI), suprotstaviti će se novoosnovana Hrvatska reformska stranka (HRS).

Za taj mandat vrijedi poseban, smanjeni cenzus od 0,3% glasova od broja birača izašlih na izbore.

HGI

HRS

Nositelj liste HGI-ja, stranke koja je na političkoj sceni u Crnoj Gori 18 godina, bit će predsjednik stranke i dosadašnji zastupnik u parlamentu Adrijan Vuksanović, dok će nositelj liste HRS-a biti direktor Aerodroma Tivat Radovan Rade Marić.

Na čelu novoosnovanog HRS-a je predsjednica Marija Vučinović, ministrica bez portfelja u Vladi Crne Gore i bivša čelnica HGI-ja.

Prema popisu stanovnika iz 2011. Hrvata u Crnoj Gori je bilo 6.021 ili 0,97%.

Izvor: Boka News

Mlađan Janović službeno predsjednik VPK Primorac

Na nedavno održanoj skupštini Vaterpolo plivačkog kluba Primorac proslavljeni crnogorski vaterpolski reprezentativac Mlađan Janović izabran je za novog predsjednika. Janović je zahvalio delegatima Skupštine na iskazanom povjerenju i predsjedniku Općine Kotor, Željku Aprcoviću, na uloženom trudu da Primorac ponovno vrati pod okrilje Općine. On je istaknuo da, kao dijete Kotora i Primorca, dobro zna koju odgovornost ova funkcija nosi. Naglasio je da će u sljedećem razdoblju cilj biti stvaranje stabilnog kluba, čiji će igrači i treneri ponovno biti okosnica reprezentacije. „Želimo vratiti kotorsku publiku na bazen i da se zajedno radujemo novim uspjesima kluba”, rekao je Janović.

Novi sportski direktor je Antonio Petrović, a trener legenda hrvatskog i svjetskog vaterpola, nekada najbolji vaterpolist svijeta Sandro Sukno.

Izvor: Boka News

Janović, Sukno, Petrović

Projekt KotorArt Don Brankovi dani muzike podržan od EU-a

Projekt KotorArt Don Brankovi dani muzike, pod nazivom #synergy, podržan je s 410.930 eura na pozivu Kreativne Europe za potporu projektima suradnje na Zapadnom Balkanu.

Ovim projektom KotorArt je uspio okupiti neke od najvećih festivala umjetničke muzike u regiji kao što su: Dubrovačke ljetne igre, Ljubljana Festival, Centar beogradskih festivala (BELEF i BEMUS), organizacija Vox Baroque iz Albanije i Udruženje F. Šopen s Kosova.

Konkurencija na pozivu bila je vrlo jaka. Među više od 300 prijavljenih projekata diljem Europe podržano je samo 13, pri čemu je #synergy jedini projekt koji se bavi klasičnom glazbom, ali i jedini odabrani projekt na kome je organizacija iz Crne Gore nosilac projekta. Uz sve to, ovo je prvi put u sklopu programa Kreativna Europa da je nosilac podržanog projekta organizacija iz Crne Gore.

Ciljevi ovog projekta su usavršavanje i povezivanje kulturnih radnika, prije svega onih koji se bave festivalima i umjetničkom muzikom, zatim poticanje komponiranja novih djela klasične muzike inspiriranih lokalnom baštinom svih navedenih zemalja, počevši od Kotora i Crne Gore, kao i povezivanje i

suradnja mladih muzičara, skladatelja i organizacija koje se bave umjetničkom glazbom na Zapadnom Balkanu.

„Veliko nam je zadovoljstvo što je EU prepoznao značaj naše ideje. Imajući u vidu trenutačne nesvakidašnje okolnosti s kojima se svi susrećemo, a koje nas usmjeravaju na socijalnu distancu, smatramo iznimno važnim što je EU prepoznao naše težnje da učvrstimo suradnju na međunarodnom nivou, istodobno predstavljajući lokalnu baštinu i umjetnike te tako pridonosimo razvoju scene umjetničke glazbe u ovom dijelu Europe”, izjavila je menadžerica produkcije Festivala Sara Mandić, koja vodi ovaj projekt.

Tijekom tri godine trajanja, projekt će okupiti 12 kompozitora, više od 50 mladih muzičara i menadžera u kulturi, organizirat će se šest seminara za profesionalce u kulturi, 12 rezidencija za kompozitore na kojima će nastati 12 novih djela inspiriranih kulturnom baštinom regije, ali i same Europe. Kao veliko finale projekta planirana je festivalska turneja koja će kompozitore, nove kompozicije i mlade muzičare predstaviti tijekom ljetnih festivala diljem Zapadnog Balkana.

Izvor: kotorart.me

Aktivnosti ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj

15. 6. 2020.

Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj u povodu uspješnog završetka školske godine 2019./20. učenicima Hrvatske nastave u Tivtu i Kotoru poklonio je knjige – izdanja Matice hrvatske iz Zagreba.

Starijim polaznicima poklonjene su knjige iz edicije *Stoljeća hrvatske književnosti*, a svim učenicima knjiga putopisa, autora Tomislava Grgurevića, *Prošlost živi život*, Kotor, 2019., izdanje Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj.

Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj poklonio je knjižnici Glazbene škole u Tivtu sedam knjiga iz edicije *Glazbena knjižnica Matice hrvatske*.

1. 7. 2020.

U Kotoru je predstavljen četvrti broj *Bokeškog ljetopisa*, u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore

U njemu su publicirani radovi s Međunarodnoga znanstvenog skupa *Isprepleteni identiteti: Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi*, koji je održan u Kotoru 21. i 22. 4. 2017. godine.

Radove 11 autora iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore predstavile su: Marija Mihaliček, predsjednica Ogranka MH u Boki kotorskoj i Jasmina Bajo, bibliotekarska savjetnica.

U zborniku su zastupljeni autori: Nenad Vekarić, Zdenka Janeković Romer, Katarina Mitović, Jovan J. Martinović, Željko Brguljan, Savo Marković, Anita Mažibradić, Elvira Sorić, Leonid Kampe, Kristina Puljizović i Marija Mihaliček. Svi prilozi imaju dodira s povijesnim, socijalnim i kulturnim poseb-

Imaju čast pozvati Vas na predstavljanje novog broja

Bokeškog ljetopisa

Zbornika radova sa naučnog skupa : *Isprepleteni identiteti : Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi*

Galerija solidarnosti, srijeda, 01.07.2020. u 20 sati

Bokeški ljetopis br.4/2019 je tiskan sredstvima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske

nostima Kotora i Boke kotorske od srednjovjekovlja do XX. stoljeća i donose nova znanstvena saznanja koja su prinos valorizaciji i afirmaciji povijesnog i kulturnog naslijeđa, a isto tako u većini njih prikazani su povijesni, društveni i kulturni dodiri dvaju gradova: Kotora i Dubrovnika.

Najnoviji broj *Bokeškog ljetopisa* posvećen je akademiku Nenadu Vekariću (Split, 1955. - Zagreb, 2018.), koji je bio inicijator održavanja Međunarodnoga znanstvenog skupa *Isprepleteni identiteti: Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi*.

Hrvatsko građansko društvo CG u Kotoru utemeljilo je i izdalo prva tri broja *Bokeškog ljetopisa*, o čemu je govorila Jasmina Bajo, a Marija Mihaliček istaknula je da je Ogranak MH u Boki kotorskoj prepoznao „značaj zajedničkog djelovanja i važnost povezivanja hrvatskih udruženja na polju istraživanja, valorizacije kulture i tradicije Boke kotorske“.

Predstavljanju *Bokeškog ljetopisa* nazočili su uz kulturne djelatnike i: generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru Jasminka Lončarević; poslanik u Skupštini Crne Gore Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, Tripo Schubert, jedan od osnivača *Bokeškog ljetopisa*, biskup u miru Ilija Janjić.

Bokeški ljetopis tiskan je sredstvima Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

M. Mihaliček

Povijesni događaj za hrvatsku zajednicu u Srbiji – nakon 75 godina rodna kuća bana Josipa Jelačića u hrvatskom vlasništvu

Hrvatska zajednica ušla je u posjed rodne kuće bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu, i u tome povodu jučer je priredila predaju ključeva upravi Zaklade „Spomen dom bana Josipa Jelačića“. Predsjednica Hrvatskog nacionalnoga vijeća (HNV) Jasna Vojnić ključeve kuće uručila je upravitelju Zaklade Goranu Kauriću i poručila kako je riječ o povijesnom događaju.

„Rodna kuća hrvatskog velikana u Petrovaradinu ponovno je vraćena hrvatskoj zajednici, koja je njeome raspolagala prije sedam i pol desetljeća. Proces njezina otkupa i ponovnog vraćanja u posjed bio je

mukotrpan i trajao je 17 godina, kada je pokrenuta ta inicijativa“, izjavila je Jasna Vojnić poslije svečanosti i konferencije za novinare u prizemlju kuće.

Ona je zahvalila državnim tijelima Srbije jer su izdvojila 600.000 eura za otkup većeg dijela objekta, koji će biti središte okupljanja Hrvata Petrovaradina, Novoga Sada ali i cijelog Srijema.

„Imamo naznake da će i vojvođanska vlada sudjelovati u obnovi kuće. Vjerujemo stoga da će ona biti ne samo središte okupljanja mjesnih Hrvata, već i poveznica srpskog i hrvatskog naroda kao i dvije države“, dodala je predsjednica HNV-a.

Upravitelj Zaklade Goran Kaurić je ovom prigodom izjavio da će njihova prva zadaća biti obnova kuće koja „izvana izgleda lijepo, ali je iznutra u lošem stanju i nefunkcionalna“.

„Da ona bude pravi reprezent hrvatske zajednice, naše kulture, tradicije i povijesti“, naveo je Kaurić.

Zadaća Zaklade u dobivenom objektu bit će očuvanje i prezentiranje tradicijske i suvremene kulture Hrvata Petrovaradina i Novoga Sada, kao i zaštita kulturno-povijesnog nasljeđa hrvatske nacionalne manjine kroz afirmiranje lika i djela bana Josipa Jelačića. Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) Tomislav Žigmanov je rekao da je ulazak u posjed rodne kuće bana Jelačića treći kapitalni projekt koji je realiziran na temelju dogovora predsjednika države Aleksandra Vučića s vodstvom hrvatske zajednice 2018.

Nakon svečane primopredaje, prisutni uzvanici obišli su prostorije kuće koje su ovom prilikom i blagoslovljene.

Izvor: HINA, Josip Stantić/Radio Dux
Foto: NIU Hrvatska riječ, Nada Sudarević

Kultura danas spaja Crnu Goru i Hrvatsku

Emotivna izložba Partenza hrvatske umjetnice Renate Poljak svečano je otvorena 10. srpnja u atriju Kulturnog centra „Nikola Đurković“ u Kotoru, uz prisutnost uglednika Crne Gore i Hrvatske.

Na otvorenju su govorili Zvonimir Deković – predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Sanja Putica – veleposlanica projekta, Marina Dulović – sekretarka Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti u Općini Kotor, Veselko Grubišić – konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori i Boris Bastijančić – savjetnik predsjednika Crne Gore za ustavni sistem i pravna pitanja.

„Prva asocijacija kada sam pročitao naziv izložbe bio je otok Gospe od Škrpjela i mitski goblen Jacinite Kunić, koja ga je vezla punih dvadeset i pet

Sekretarka Dulović

godina dok je čekala svoga supruga pomorca. Ovaj prostor je na žalost historijski obilježen stalnim partenzama, odnosno odlascima, ali i sudbinama onih kojima nije bilo lako, a odnosilo se to na čekanje njihovog člana porodice. Desetine tisuća njih sanjalo je o boljem životu, a njihovi najbliži sanjali su o njihovom povratku. Najčešće se snovi ni prvima ni drugima nisu ostvarili”, rekao je Zvonimir Deković.

Veleposlanica projekta Sanja Putica naglasila je da je već nekoliko godina dio ovog vrijednog i značajnog projekta čiji se inicijatori i pokrovitelji na najbolji mogući način trude da unaprijede položaj Hrvata u Crnoj Gori, ali i da povežu na zdravim temeljima kulturne baštine ovih dviju zemalja.

U ime Općine Kotor prisutne je pozdravila Marina Dulović, sekretarka Sekretarijata za kulturu, sport i društvene djelatnosti, koja je između ostalog rekla da svi mi koji živimo uz more dobro znamo šta znači riječ partenca, a partenca s povratkom uvijek je želja – da se onaj koji je otišao i vrati.

Kultura i kulturna razmjena su most između dvaju naroda. Tako izložba Partenza hrvatske umjet-

Grubišić, Bastijančić

nice Renate Poljak spaja dva naroda – Crne Gore i Hrvatske.

Projekt Putevima bokeljskih Hrvata uspio je u namjeri da građani dviju susjednih zemalja mogu uživati u hrvatskoj suvremenoj umjetnosti u Kulturnom centru „Nikola Đurković“, a značajan je jer se održava pod pokroviteljstvima dvaju predsjednika – Crne Gore Mila Đukanovića i Republike Hrvatske Zorana Milanovića.

Tako je veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić istaknuo važnost projekta u kome se vidi dodatna spona između Hrvatske i Crne Gore. „Sviđa mi se izložba Renate Poljak. Pokazuje da je u središtu naše civilizacije – žena. Ona rađa, nada se i čeka, a to je u meni probudilo snažne

Klapa Jadran

emocije. Drago mi je što se izložba događa ovdje u Kotoru u prelijepom ambijentu i drago mi je što sam sva tri puta bio dio ovoga projekta”, izjavio je Veselko Grubišić.

„Prepoznatljiv kulturno-edukativni projekt Putevima bokeljskih Hrvata, unatoč opće poznatim epidemiološkim nedaćama, nepokolebljivo nastavlja svoju uzvišenu misiju uspješnog i vidljivog povezivanja ili, bolje reći, prožimanja dvaju naroda uz umjetničke iskaze darovitih umjetnika, dodatno učvršćujući ne samo dobrosusjedske, nego i istinski prijateljske odnose Crne Gore i Republike Hrvatske. Nedavni, uspješno okončan susret šefova država, koji su inače supokrovitelji ovog projekta, uz obećavajuće poruke koje su tada poslali, opravdano su ulili optimizam i otvorili horizonte višestrane međudržavne suradnje zbog uspješnog svladavanja brojnih izazova u našoj sagledivoj budućnosti”, istaknuo je u ime pokrovitelja Boris Bastijančić, izaslanik predsjednika Crne Gore.

Poštujući sve mjere Vlade Crne Gore i NKT-a, izložbu su razgledali ministrica znanosti u Vladi Crne Gore Sanja Damjanović, generalna konzulica Republike Hrvatske u Kotoru Jasminka Lončarević, zastupnik u Skupštini Crne Gore Adrijan Vukšanić, kotorski biskup Ilija Janjić, direktorica Kulturnog centra „Nikola Đurković“ Tatjana Miljenović, TV-urednica Hrvatske televizije Lana Pavić, PR stručnjak Ranko Vućinic.

U muzičkom dijelu programa nastupila je klapa Jadran iz Tivta.

Suorganizator izložbe, koja je trajala do 20. srpnja, je JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor, a partneri Općina Kotor, Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, Zajednica bokeljskih Hrvata, Galerija Kranjčar, dok su donatori izložbe HEP i Regent Porto Montenegro.

Izvor: cdm

Premijer i predsjednik Općine otvorili pothodnik u Kotoru

Predsjednik Vlade Duško Marković i predsjednik Općine Kotor Željko Aprčević, uz prisutnost ministra sporta i mladih Nikole Janovića, otvorili su podzemni prolaz ispod magistralnog puta između rive i Staroga grada vrijedan više od 1.600.000 eura. Prolaz je opremljen električnim pokretnim stepenicama i posebnim liftovima za osobe s invaliditetom.

Ovom investicijom regulira se pješački promet, koji je predstavljao problem u užem gradskom području, posebno u ljetnim mjesecima kada je zbog dolaska velikog broja kruzera predmetna lokacija dodatno opterećena turistima s kruzera koji žele ostvariti bliži kontakt sa Starim gradom i njegovim znamenitostima.

Otvoren novi hotel „Blue Kotor Bay“ s pet zvjezdica

Predsjednik Vlade otvorio je i rekonstruirani hotel Blue Kotor Bay, koji je nastao na mjestu nekadašnjeg Hotela Vrmac.

Premium resort i zdravstveni kompleks s pet zvjezdica u sklopu Instituta „Vrmac“ u vlasništvu je poduzeća „Krolbay“. Investicijsko-razvojni fond financirao je ovaj projekt sa 7.000.000 eura. Kompletna rekonstrukcija objekta odrađena je za samo osam mjeseci.

Objekt će raditi tijekom cijele godine, a predviđen je kao hotel za starije od 16 godina. Kapacitet hotela je 106 smještajnih jedinica s 216 ležaja.

Objekt ima spa i wellness, vlastitu plažu i restoran na plaži. Otvaranje zdravstvenog centra planira se na jesen.

Marković: Dosta su građani Kotora bili taoci neodgovorne politike

Premijer Duško Marković zaključio je na kraju posjeta da su građani Kotora na žalost u prethodnom razdoblju bili žrtve jedne neodgovorne politike. „Ali danas vidimo da je Kotor grad u kojem se radi, u kojem postoji vizija o budućnosti i koji se razvija. Potvrđuju to više od 10,5 milijuna eura vrijedni objekti – završeni ili u radu – koje sam danas obišao“, rekao je predsjednik Vlade Duško Marković na kraju radnog posjeta Kotoru.

Boka News

Promovirana knjiga „Ministar“ nagrađena Europskom nagradom za književnost

JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor/Gradska biblioteka i čitaonica organizirali su u srijedu, 24. lipnja, promociju romana „Ministar“ autora Stefana Boškovića za koji je autor dobio Europsku nagradu za književnost za 2020. godinu. S autorom je razgovarao Aleksandar Radunović Popaj. Publiku je pozdravila rukovoditeljica Gradske biblioteke i čitaonice Kotor Marija Starčević.

Roman čija se radnja dešava tokom devet dana, govori o urušavanju svijeta jednog čovjeka i sistema vrijednosti koji se do tragičnog događaja cinio monolitnim, nepokolebljivo čvrstim.

“Bošković piše filmski brzo i literarno studiozno, s elementima političkog trilera, noira, psihodelije i melankolije čovjeka i društva u tranziciji, organ-

ski, a nepredvidljivo rastu jedno iz drugoga pa se svako malo čitalac može zapitati tko je ovdje lud: ministar, društvo ili on sam. Na tako teška pitanja nema lakih odgovora pa koliko god ova knjiga bila očaravajuća, njezin je efekt secirajući i otrežnjujući: i čovjek i društvo se otkrivaju u svoj svojoj bijedi i raskoši, u neskladu i težnji da se dosegne žuđena normalnost i mir.” (Kruno Lokotar)

Jasmine Bajo

Svečano obilježena 25. obljetnica Oluje

Proslava 25. obljetnice VRO "Oluja", Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja ove se godine održala u smanjenom opsegu zbog epidemioloških mjera suzbijanja širenja koronavirusa. Zbog tih je mjera broj uzvanika ograničen, određena fizička distanca, a prostor na kojem se održao službeni dio proslave bio je ograđen.

Zbog svega toga su iz Ministarstva hrvatskih branitelja na adrese članova obitelji poginulih i nestalih u operaciji "Oluja" upućena pisma sjećanja na njihove poginule, sa zamolbom da ovogodišnji program prate putem televizijskih ekrana.

Na središnjoj svečanosti u podizanju zastave na Kninskoj tvrđavi sudjelovali su pripadnici Druge,

Četvrte i Sedme gardijske brigade koji su tu zastavu podigli i 1995. godine.

Zbog epidemioloških mjera na Tvrđavi su bili samo sudionici programa, dok su uzvanici s glavnog kninskog trga preko videozida pratili dizanje hrvatske zastave na Tvrđavi te čitanje imena poginulih u "Oluji".

Prisutni su bili članovi Vlade i braniteljskih udruga, a govor na glavnom kninskom Trgu Ante Starčevića održali su predsjednik Republike Zoran Milanović, predsjednik Vlade Andrej Plenković, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković te predstavnik udruga proizašlih iz Domovinskog rata, umirovljeni general Ante Gotovina.

Središnjoj proslavi u Kninu po prvi put je prisustvovao politički predstavnik srpske manjine u Re-

publici Hrvatskoj, SDSS-ov potpredsjednik Vlade Boris Milošević.

Premijer Plenković odao počast I srpskim žrtvama "Uvijek je poseban osjećaj govoriti iz drevnog Knina, kolijevke hrvatske državnosti, grada simbola hrvatske slobode, pobjede u Domovinskom ratu. Tu pobjedu najbolje simbolizira slika dr. Franje Tuđmana kako na Kninskoj tvrđavi ljubi hrvatsku zastavu", rekao je na početku svog govora premijer Plenković.

"Nakon petogodišnje okupacije hrvatskih krajeva, vojnom Olujom Hrvatska je porazila velikosrpsku politiku Slobodana Miloševića. Za manje od 4 dana oslobođena je petina hrvatskog teritorija, stvoreni su uvjeti za mirnu reintegraciju hrvatskog Podunavlja", podsjetio je Plenković.

"Drugi osjećaj koji nas obuzima je zahvalnost prema hrvatskim braniteljima. Da bismo zaštitili njihovo dostojanstvo, donijeli smo zakon o braniteljima i članovima njihovih obitelji. Naša je dužnost da

neumorno nastavimo tragati za nestalim hrvatskim državljanima”, rekao je.

“Kao zemlja koja je pobijedila u nametnutom ratu, žalimo zbog svih civilnih žrtava, ne samo Hrvata, nego i Srba. S tugom se prisjećamo stotina tisuća prognanika koji su protjerani sa svojim ognjišta. Žalimo i za žrtvama ratnih zločina počinjenih s hrvatske strane, svaki takav čin je bolan, ružan ožiljak na pravednom licu Domovinskom ratu”, rekao je u Kninu premijer.

“Svjesni smo da je naša pobjeda u Oluji obila traumatična za mnoge hrvatske Srbe. Dok je za većinu Hrvata to većinom bio prisilan bijeg, za mnoge Srbe to je bio bijeg pred hrvatskim snagama. Hrvatska je uložila velik napor da osigura povratak onih Srba koji su se htjeli vratiti, ali još ima poteškoća kako bi se mogli vratiti... mora se još toga napraviti. Brojni hrvatski Srbi su sve vrijeme rata dijelili sudbinu svojih hrvatskih sugrađana, a mnogi su bili i branitelji. Važno je da hrvatski Srbi u Oluji ne vide samo egzodus, nego i kraj rata”, kazao je u svom govoru Plenković.

“Treba iskazati pijetet prema svakoj nevinoj žrtvi, bila ona hrvatska, srpska ili neke druge nacionalnosti, od Vukovara do Dubrovnika, pijetet prema svakoj srpskoj žrtvi čime pokazujemo velikodušnost i humanost pobjednika koji, unatoč svemu, žali za svakim posrtajem”, kazao je premijer i istaknuo da se isto očekuje i od Srbije.

“Iskrena pomirdba može se graditi samo na istini koja se temelji na činjenicama”, poručio je i dodao da će se nastaviti procesuirati svi počinjeni zločini.

“Hrvatska je bila napadnuta i obranila se. Kao pobjednica Hrvatska je pružila ruku pomirdbi i gradi svoju budućnost. Danas, kada se svijet nosi s najtežom gospodarskom krizom od Drugog svjetskog rata, ponovno moramo učvrstiti nacionalno jedinstvo”, zaključio je.

S Plenkovićevim stavom saglasio se i predsjednik Zoran Milanović.

“Došla je pobjeda, ali ne sama od sebe. Dobili su je, uzeli su je naši hrabri vojnici i njihovi zapovjednici. U toj pobjedi trebali smo biti nešto velikodušniji nego što smo bili, o tome je nešto govorio i premijer. Nikada nismo potonuli. Bilo je grešaka, zločina”, rekao je predsjednik države i dodao da je sve to velika lekcija.

“Jedan teret ostaje. Zato danas cijenim dolazak Borisa Miloševića. Jer doći ovdje i pridružiti se Hrvatima u proslavi, ovo nije komemoracija, nego mi ovdje slavimo, to je velika stvar”, poručio je Milanović.

Kada je riječ o odnosima Hrvatske i Srbije, Milanović kaže da su ti odnosi komplicirani više od 100 godina. “Bilo je sukoba i nikako da uđemo u fazu dobrih odnosa. Kao da smo i dalje moreni 90-im godinama. Ali mi smo tu. Naša dobra volja postoji, želimo surađivati, poslovati, znati da kada naši ljudi rade u Srbiji da će sud biti nepristran, kao i sud u Hrvatskoj. Odnosi tih dvaju naroda u ovom dijelu Europe su jako važni. A kada se međusobno prepucavamo, nitko nam ne radi o glavi, nitko nas niti ne primjećuje”, kazao je predsjednik u govoru.

“Ovih 25 godina bile su sjajno putovanje, a život je putovanje. Živjela Hrvatska, ko narod silna, ko sunce visoka”, zaključio je svoj govor predsjednik Republike.

Izvor: dnevnik.hr

Foto: Ured predsjednika Republike Hrvatske/narod.hr/Hina

18. 6. 2020. **IV. sjednica Upravnog odbora**

Predsjednica Lazarević zakazala je sjednicu za 18. lipnja 2020. godine, na kojoj su se razmatrala sljedeća pitanja:

- Financijska problematika
- Revidiranje plana rada za 2020. godinu
- Posjet predsjednika R. Hrvatske i Crne Gore.

Pošto u prošloj godini nisu podržani svi naši projekti, to se odrazilo i na financijski plan u prvom kvartalu ove godine. S druge strane, pojavom epidemije koronavirusa ugrožen je i drugi kvartal pa je donesena odluka da se reduciraju određene pozicije iz financijskog plana za ovu godinu.

Epidemija je utjecala na to da se i određene planske aktivnosti izostave:

1. Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji obaviti će se na principu virtualne online revije. Ove godine Hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori predstaviti će Kristina Božinović, maturantica iz Tivta. Kristina će nositi bokešku nošnju iz mjesta Donja Lastva pokraj Tivta.
2. Hrvatske svjetske igre su odgođene do iduće godine.
3. Kulturno ljetovanje u Benkovcu neće se održati pa će izostati gostovanje mandolin-skog orkestra.

4. Održavanje redovite godišnje Skupštine pomiče se za kraj godine.
5. Umjesto planiranog tiskanja 10 brojeva časopisa Hrvatskoga glasnika realna je procjena da bi se moglo tiskati samo šest brojeva.

Protokolom obiju država predviđen je posjet predsjednika R. Hrvatske Milanovića i predsjednika Crne Gore Đukanovića našem Društvu na Dan HGD-a, 23. lipnja. Dogovoreno je da predsjednica Lazarević sa suradnicima dočeka predsjednike.

23. 6. 2020. **Posjet predsjednika R. Hrvatske**

U sklopu dvodnevnog posjeta Crnoj Gori (22. i 23. lipnja) u utorak drugog dana posjeta predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović posjetio je Kotor u društvu svog domaćina, predsjednika CG Mila Đukanovića.

Predsjednike dviju država Republike Hrvatske i Crne Gore, Zorana Milanovića i Mila Đukanovića, na glavnim gradskim vratima dočekaio je gradonačelnik Kotora Željko Aprčević.

Predsjednike je ispred katedrale svetog Tripuna dočekaio odred drevne Bokeljske mornarice u čije ime ih je pozdravio viceadmiral

Ilija Radović, a u porti katedrale dočekali su ih umirovljeni kotorski biskup monsinjor Ilija Janjić i barski nadbiskup koji sada upravlja i Kotorskom biskupijom, monsinjor Rrok Gjonlleshaj.

Milanović i Đukanović su na trgu ispred katedrale svetog Tripuna obavili smotru počasnog odreda Bokeljske mornarice čiji su pripadnici zatim odigrali tradicionalno Bokeljsko kolo.

Dva predsjednika, Milanović i Đukanović, ovom prilikom obišli su katedralu svetog Tripuna, sjedište Kotorske biskupije, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i Bokeljsku mornaricu, gdje su im uručeni prigodni pokloni.

Predsjednike Milanovića i Đukanovića dočekala je predsjednica HGD CG Pina Lazarević koja im je poželjela dobrodošlicu i izrazila zadovoljstvo posjetom Društvu koje je baš toga dana slavilo 19 godina postojanja.

Prvi predsjednik HGD CG Tripo Schubert, obračavajući se predsjedniku Milanoviću, podsjetio je da je na današnji dan 2001. godine osnovano Hrvatsko građansko društvo Crne Gore koje je u prethodnom razdoblju dalo veliki doprinos u normalizaciji odnosa dviju država, što je rezultiralo dodjelom priznanja Društvu i pojedincima od Općine, predsjednika Crne Gore i prethodnih predsjednika R. Hrvatske.

Također je naznačio kako je na inicijativu predsjednika Društva Schuberta, direktora Jugobanke Beograd, filijale Kotor, gospodina Kalezića i generalnog konzula Republike Hrvatske u Kotoru, gospodina Boža Vodopije, vladajuća struktura Crne Gore odlučila pokloniti Hrvatskoj palaču bivšeg Doma pomoraca. To se dogodilo 8. srpnja 2008. godine za vrijeme posjeta predsjednika Mesića Kotoru.

„Drago mi je da je danas s nama glavni ‘kri- vac’ što je ta zgrada sada u vlasništvu Hrvatske, predsjednik Đukanović, i što je započeta

njezina rekonstrukcija i privođenje namjeni za potrebe Generalnog konzulata na početku Vašeg mandata, predsjedniče Milanoviću“, istaknuo je Schubert.

24. 6. 2020.

Novi broj Hrvatskoga glasnika

Iako su sve kulturne, društvene, sportske i ostale aktivnosti bile zaustavljene zbog epidemije koronavirusa, Uređivački odbor je u izvanrednim okolnostima uspio pripremiti novi broj časopisa.

Osim redovitih serijala, historijskih i aktualnih tema, u ovom broju dan je prikaz predstavljanja nekoliko novih knjiga: Ljubavna i ratna odiseja Olge Brajnović, Zbirka moderne i suvremene umjetnosti svetišta Gospe od Škrpjela na otoku pred Perastom Željka Brguljana te Boka kotorska - zaljev svetaca i hrvatske kulture Vande Babić. Veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Veselko Grubišić, napisao je divnu priču za zbirku Diplomati ujedinjeni u izolaciji.

24. 6. 2020.
Oproštajni posjet učiteljice
Hrvatske nastave

Hrvatsko građansko društvo utemeljilo je prije 16 godina nastavu na hrvatskom jeziku u Kotoru i Tivtu uz suglasnost Ministarstva obrazovanja CG i Ministarstva prosvjete R. Hrvatske. U prethodnom razdoblju smjenjivale su se učiteljice svake četiri godine. Aktualnu učiteljicu Brankicu Vrbat iz Trogira primio je na upoznavanje predsjednik Marijo Brguljan 24. 10. 2016. godine.

S obzirom na to da je učiteljici Brbat istekao mandat, u oproštajnom posjetu Društvu primila ju je aktualna predsjednica Rafaela Pina Lazarević zahvalivši joj na uspješnom vođenju nastave te joj je tom prigodom poželjela sretan povratak kući i uspješan nastavak karijere u Trogiru.

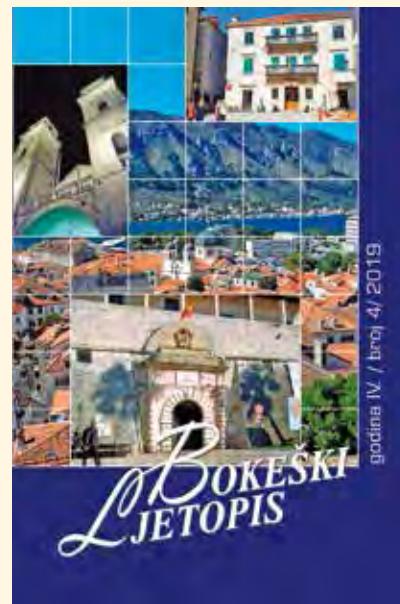
1. 7. 2020.
Promocija Bokeškog ljetopisa

Četvrti broj Bokeškog ljetopisa, u kojem je predstavljen Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Isprepleteni identiteti: Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi”, promoviran je u srijedu u Galeriji solidarnosti u Kotoru.

„Ovaj broj Bokeškog ljetopisa posvećujemo sjećanju na akademika Nenada Vekarića (Split, 1955. – Zagreb, 2018.), profesora, istraživača i upravitelja Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, koji je bio inicijator znanstvene konferencije ‘Identiteti: Kotor i Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi’. Konferencija je održana 21. i 22. travnja 2017. u Kotoru u organizaciji dubrovačkog Zavoda za povijesne znanosti i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, kotorskoga Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i Sveučilišta u Dubrovniku“, istaknula je predsjednica Ogranaka Matice hrvatske u Boki kotorskoj mr. Marija Mihaliček.

Ona je objasnila zašto se Ogranak Matice hrvatske u Boki kotorskoj pojavljuje kao suizdavač s Hrvatskim građanskim društvom CG ovog broja Bokeškog ljetopisa.

„Zato što smo prepoznali značaj zajedničkog djelovanja i važnost povezivanja hrvatskih udruženja na polju istraživanja, valorizacije kulture i tradicije Boke kotorske. Dobro je poznato da je izdavaštvo jedna od najznačajnijih aktivnosti Matice hrvatske, stoga smo željeli podržati i pomoći u objavljivanju jedine hrvatske stručne publikacije u Crnoj Gori. Svi radovi imaju dodira s kulturnim, historijskim, socijalnim posebnostima Kotora i Boke kotorske, od srednjovjekovlja do 20. stoljeća i donose nova znanstvena saznanja, koja pridonose valorizaciji i afirmaciji povijesnog i kulturnog naslijeđa”, istaknula je Mihaliček.

Proslava 50. obljetnice kanonizacije prvog Hrvatskog svECA Sv. Nikole Tavelića

Piše:
Darko Gulin

U nedjelju, 21. lipnja 2020. u Šibeniku je svečano proslavljen veliki jubilej, 50. obljetnica kanonizacije prvog hrvatskog svECA sv. Nikole Tavelića.

Proslava je počela procesijom od katedrale sv. Jakova, šibenskom rivom do trga Ivana Gorana Kovačića, koji se nalazi uz sjeverni zid crkve sv. Frane, koja je ujedno i svečvo Nacionalno svetište. Pored svećenika šibenske biskupije, redovnika franjevačke provincije, desetak biskupa, nadbiskupa i grkokatoličkih vladika, lokalnih i državnih dužnosnika sudjelovalo je i oko tisuću vjernika.

Glavno euharistijsko slavlje održano je na trgu Ivana Gorana Kovačića, a predvodio ga je apostolski nuncij u Hrvatskoj mons. Giorgio Lingua

Misnom slavlju nazočio je i hrvatski premijer Andrej Plenković u pratnji ministrice kulture Nina Obuljen Koržinek i ministar uprave Ivan Malenića.

Nakon misnog slavlja, koje je u izravnom prijenosu na Prvom programu prenosila Hrvatska televizija, šibenski biskup mons. Tomislav Rogić blagoslovio je kip sv. Nikole Tavelića, rad akademskog kipara Vida Vučaka, koji će biti otpremljen u Svetu zemlju. Na svečev blagdan, 14. studenog

Pred početak procesije (najstarija sačuvana slika svECA)

2020. kip će biti postavljen u parku uz dvoranu Posljednje večere u Sionskom samostanu (Jeruzalem), koji je bio posljednje boravište sv. Nikole prije njegove mučeničke smrti.

U nastavku članka donosimo podatke o čovjeku koji je ponio časnu titulu „PRVI HRVATSKI SVETAC“, koji ima svoje nacionalno svetište, više crkava njemu posvećenih i o kojem su napisani mnogobrojni znanstveni radovi i knjige. U njegovu čast skladane su mnoge pjesme, moteti i mise.

Nikola Tavelić, potomak ugledne šibenske plemićke obitelji rodio poslije 1340. u Šibeniku. Obitelj Tavelić, koja je nažalost izumrla u velikoj kugi koja je pomorila Šibenik 1649., zbog sličnosti grba, vjerojatno je bila u rodu sa

slavnim bibrirskim knezovima Šubićima.

Nikola Tavelić, već u ranoj mladosti osjetivši poziv da se posveti Bogu, ulazi u franjevački red i postaje član Slavonske provincije (Provincia Sclavonniane). Ne zna se gdje je učio filozofiju i teologiju, niti u kojem je samostanu živio. S tridesetak godini, oko 1371. odlazi za misionara u Bosnu, tada punoj „krivovjeraca – patarena“. Tijekom 12 godina svog misionarskog rada u Bosni vratio je više tisuća „krivovjeraca“ u krilo katoličke crkve.

Misionarski rad u Bosni ostavlja 1383. i s fratrom Deodatom iz Rutincija kreće u Svetu zemlju. Došavši u Palestinu smještaju se u franjevački samostan na Sionu (tu je

Procesija

Isus održao Posljednju večeru) gdje su povezali naročito s fra Petrom iz Narbone (Francuska) i fra Stjepanom (iz Italije). Kasnije će sva četvorica zajedno podnijeti mučeničku smrt pred zapadnim vratima Jeruzalema (Jaffina vrata – op.a.)

Fra Gerald Calveti, starješina samostana na Sionu i svih franjevaca u Svetoj zemlji od 1388. do 1398. napisao je o njima: *bili su to ljudi posebno ukrašeni krepostima: Bogu vema odani, starješinama poslušni, puku izgledni, vrlo strogi u životu, u svakoj kreposti prokušani i savršeni.*

U studenom 1391. četiri franjevca napisali su na arapskom jeziku proglas muslima-

nima da se peobrate jer da je kršćanstvo prava vjera a ne islam. Rezultat toga bio je da ih je kadija osudio na smrt, a na obnovljenom sudskom procesu pred emirom, kad su glasno odbili opoziv svog proglasa, potvrđena im je smrtna kazna. Mnoštvo je navalilo na osuđenike mačevima i noževima i izmrcvarena tjela bacilo u vatru. Kasnije su pokopani na tajnom mjestu i nikad se nije

Mons. Giorgio Lingua predvodi misno slavlje

doznalo gdje su pokopani.

Glas o mučeništvu brzo se proširio Europom, a prvo službeno izvješće poslano je već 20. siječnja 1392. konzulu u Damask. Fra Nikoli prvo i neprekidno štovanje, odmah nakon što je vjest došla do Šibenika, iskazuje se u njegovom rodnom gradu.

Papa Lav XIII. dana 6. lipnja 1889. odobrava štovanje i fra Nikolu Tavelića proglašava blaženim. Godinu dana poslije, 17. svibnja 1890., papa dopušta Šibenskoj biskupiji slaviti Nikolin blagdan (14. studenog). Prva crkva podignuta blaženom Nikoli Tave-

liču u čast bila je u Cerovcu kraj Požege 1937.

Dana 14. studenog 1939. zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac predao je papi Piju XII. predstavku za kanonizaciju prvog Hrvata.

Konačno, u nedjelju 21. lipnja 1970. u najvećoj crkvi na svjetu, bazilici sv. Petra u Rimu blaženi Nikola Tavelić proglašen je svetim. Domovinska proslava održana je u nje-

Blagoslov kipa koji će biti postavljen 14.11.2020. u sionskom samostanu u Jeruzalemu

Misno slavlje

govom rodnom gradu od 17. do 20. rujna 1970. Iz Rima je u Šibenik stigao kardinal Paolo Bertoli, prefekt Kongregacije za proglašenje svetaca. Sudjelovali su svi hrvatski biskupi, nadbiskupi, franjevački provincijali, pravoslavni vladika banjolučki i dalmatinski, državni i lokalni dužnosnici. U Šibenik je došlo oko 25 tisuća hodočasnika iz cijele Hrvatske i inozemstva. Svečanu koncelebriranu misu na katedralnom trgu predvodio je kardinal Bertoli. Svečanost je završila svečanom akademijom u šibenskom kazalištu.

Nuncij Lingua s šibenskom kapom na glavi

Zapadna vrata (Jaffina vrata) grada Jeruzalema ispred kojih je ubijen sv. Nikola zajedni sa subračom

Kopači zlata na najjužnijim čileanskim otocima

Piše:

Branka Bezić Filipović

U blizini Punta Arenasa, grada na samom jugu kontinenta Južne Amerike, smještenom na Mageljanovom tjesnacu, postavljena je ploča na kojoj piše *Fin del mundo* ili *Kraj svijeta*. Međutim, u doslovnom smislu kraj svijeta nalazi se daleko južnije. Do tamo treba prijeći Ognjenu zemlju, koja je po površini malo manja od Hrvatske, a čiji je teritorij podijeljen između Čilea i Argentine.

Južni dio arhipelaga Ognjene zemlje poznat je kao zemlja kanala Beagle ili arhipelag Rta Horn, smješten na 56 stupnjeva geografske širine. Zbog odsječenosti od ostatka konti-

Arhipelag Rta Horn

nenta to je područje dugo ostalo izvan europskih kolonijalnih težnji. Bilo je predmet zanimanja povremenih istraživača, slavni pomoraca ili avanturista koji su imali hrabrosti riskirati i doći na te zemljopisne širine, ponajprije zbog otkriva-

nja novih pomorskih putova. Poznata je bila uzrečica:

Ispod 40 stupnjeva geografske širine nema zakona, a ispod 50 stupnjeva nema ni Boga.

Arhipelag Rta Horn ozbiljno je shvaćen tek kad je tamo slučajno doplovio sir Frances Drake, krajem 16. stoljeća. Nizozemci su zatim potvrdili njegovo otkriće, a došlo se i do spoznaje o postojanju Indijanaca koji su tamo živjeli. Nakon prvih sukoba domorodačko stanovništvo neutemeljeno se proglasilo kanibalima, što je odredilo rad europskih misionara kojima je čileanska vlada krajem 19. stoljeća dala koncesiju da ih *civiliziraju*. Prostranstva netaknute divlje prirode dobila su još okrutniju dimenziju, tragičnu priču o istrebljenju Indijanaca.

Na području Patagonije, koja obuhvaća više južnih čilean-

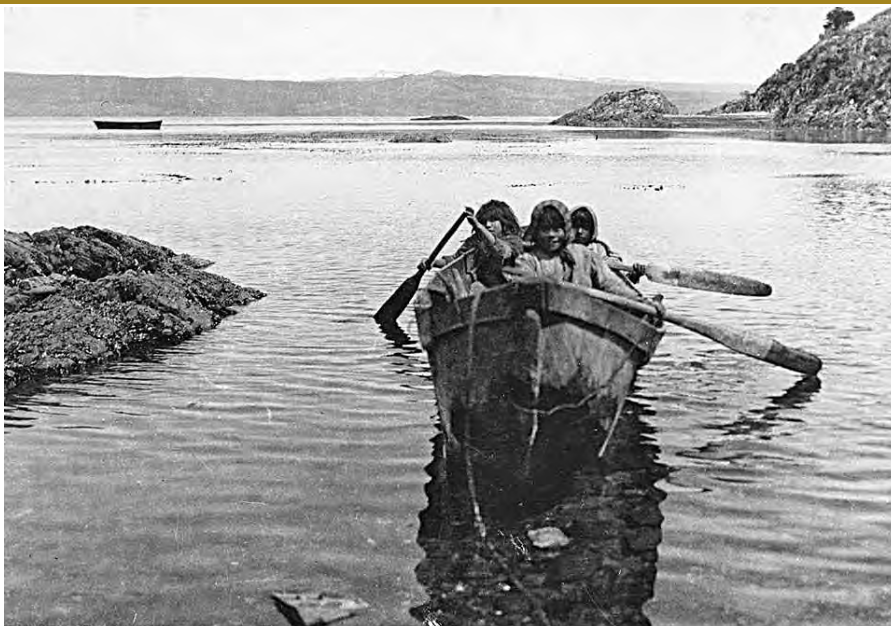

skih i argentinskih pokrajina, živjelo je nekoliko indijanskih plemena, svako pleme na svoj način i svako je imalo svoj jezik. Na samom jugu bili su to Indijanci plemena Yagan (Yaman), ribari koji su živjeli u svojim kanuima i plovili tamo gdje su Europljani gubili živote. Računa se da je područje oko Rta Horn najveće groblje brodova na svijetu, gdje je od kraja 16. stoljeća do danas poginulo oko 10.000 europskih pomoraca.

Život Indijanaca bitno se promijenio kada je na Ognjenoj zemlji i na južnim otocima otkriveno zlato jer je to privuklo veliki broj došljaka. Na čelo pokrajine Magallanes, sa sjedištem u Punta Arenasu, postavljen je guverner Manuel Senoret¹⁰⁷ 1892. godine. Njegova namjera bila je učvrstiti nacionalni suverenitet na južnim otocima pa je poticao naseljavanje i bio je široke ruke u davanju koncesija, kako za traženje zlata, tako i za uzgoj ovaca.

Vijest o pronalasku zlata na to je područje dovela veliki broj Dalmatinaca. Bili su mahom iz srednje Dalmacije, najvećim dijelom s otoka Brača, manji broj s otoka Hvara i okolice Omiša, Dubrovnika i Boke kotorske. Tijekom 30 godina, od 1875. do 1907., stanovništvo pokrajine Magallanes povećalo se 15 puta. Dvije trećine došljaka bili su Čileanci, a jedna trećina stranci, od kojih je bilo 30% Hrvata.

U dvije godine, od 1891. do 1893., na otocima Picton, Nueva, Lennox i Navarino ukupno je pronađeno 1.500 kg zlata.¹⁰⁸ To je značilo da je većina rudara skupila početni kapital za

Yagannke u kanalu Beagle 1907. godine

stvaranje vlastite farme, što je podrazumijevalo veliki komad zemlje. Naime, ovce na tom području borave vani tijekom cijele godine, daju puno vune, ali svaka mora imati za sebe jedan hektar da bi preživjela godinu. Zimi ovca kopa travu ispod snijega, a i spava u snijegu. Danas farmeri smatraju da se posao ne isplati ako nemaju barem 3.000 ovaca.

Dalmatinci su dolaskom na jug Južne Amerike došli u dodir ne samo s novim ambijentom, sasvim drukčijim od onoga koji su ostavili u domovini, već su se trebali naviknuti i na surovu klimu te na prostrane i prazne nepoznate prostore.

Naišli su i na narod kakav do tada nikada nisu vidjeli, čiji jezik nisu razumjeli i čije običaje nisu poznavali.

Europljani su Indijance smatrali divljacima jer se nisu odijevali, nego su se mazali mastima morskih životinja i tako su se štitili od hladnoće. Jeli su dosta sirove riblje masti, a s vremenom su razvili takav metabolizam da su mogli sačuvati više unutarne topline nego prosječni ljudi. Bijelci su smatrali nepristojnim to što su Indijanci hodali goli, a nisu im baš ni najbolje mirisali.

Engleski pomorac Robert Fitz Roy ovako ih je opisao:

Kanal Beagle danas

¹⁰⁷ Martinic Beros, Mateo, *Brief History of the Land of Magellan*, La Prensa Austral, Punta Arenas, 2002., str. 69.

¹⁰⁸ Fugellie, Silvestre, *Pioneros de la Patagonia*. La Prensa Austral, Punta Arenas, 2004., str. 36.

Otoci južno od kanala Beagle koji su bili bogati zlatom

Fizička snaga tih divljaka je ogromna. Jedan njihov je jak poput dvoje naših najjačih ljudi. Okretni su na kopnu i na moru, brzi u napadu i obrani kamenjem i štapovima. Teško je s njima izaći na kraj izvan njihovih kanua. To je hrabar i izdržljiv rod i borben do zadnjega daha. Svjedočio sam kako se jedan, ako je izazvan, može suprotstaviti cijeloj posadi u maniri divlje životinje i bez muke ubiti čovjeka.¹⁰⁹

Međutim, dolaskom bijelaca stigli su i virusi pa su Yagani masovno umirali od ospica, a one koji su preživjeli dokrajčila bi upala pluća. Danas postoji još samo jedna čistokrvna predstavnica toga naroda, najjužnijeg na svijetu. Zove se Cristina Calderon i jedina je izvorna govornica yaganskog

jezika koji ima 32.000 riječi, pet izraza za snijeg, a još više za uvalu.

Jednima sreća, a drugima nesreća, otkriće zlata krajem 19. stoljeća privuklo je mnogobrojne došljake sa svih strana svijeta. Koncesiju za eksploataciju zlata na Ognjenoj zemlji dobio je među prvima Julio Popper, inženjer rudarstva iz Bukurešta. Tiskao je vlastite zlatnike pa je jedan popper postao službena valuta u vrijeme kada je krahirala burza u Buenos Airesu.

U tu obećanu zemlju uputila se grupica Dalmatinaca, mahom Bokelja, 20. kolovoza 1891. godine, brodom *Calabria* Engleske pacifičke plovidbe, koji ih je dovezao do Buenos Airesa. Odatle ih je, svojim brodom *San Pedro*, na jug prebacio Korčulanin Miho Kačić. Nisu tada ni znali da ih je pra-

tila sreća jer je *Calabria* nakon povratka u Italiju nestala u moru pokraj Genove 12. prosinca iste godine.¹¹⁰

Grupa se uputila na otok Lennox tražiti zlato. Predvodio ih je, kao šef ekspedicije kopača, Dubrovčanin Ivan Milošević Muratti, a uz njega je bilo još 11 kopača:

Ante Miličić iz Brusja na Hvaru
Bogdan Đuranović iz Đurića
Ivan Marović iz Kotora
Vlaho Martinović iz Dubrovačkog primorja

Ivan Sale iz Dubrovnika

Ivan Sturica iz Cavtata

Vlaho Banić iz Orašca

Špiro Denda

Elias Mišerić iz Kotora

Fortunato Brguljan iz Kotora

Elias Zaputović iz Budve.

Na otoku Lennoxu i drugi su tražili zlato, poput Bračani-
na Ivana Borića, po kojemu je jedan potok dobio ime *Arroyo Boric*. U razdoblju od prosinca 1891. do veljače 1892. na Lennoxu je 500 Dalmatinaca pronašlo 115 kg zlata. Bio je to mukotrpan posao jer su otoci bili nenaseljeni i kada su kopači tamo došli zatekli su brišani prostor, a jednako je i danas. Morali su živjeti u šatorima, što je s obzirom na klimu (vjetar, kišu i niske temperature) bilo teško, ali nisu imali izbora. Zlato je bilo put

¹¹⁰ www.wrecksite.eu (Lloyd Register of Shipping)

Otok Lennox, uvala Lennox, plaža gdje se kopalo zlato

ka kupnji farme i trebalo se žrtvovati. Kopalo se na lokalitetima Santa Maria, Playa Grande y Bahia Cutter.

Budući da je čileanska država poticala naseljavanje krajnjega juga, u kratko vrijeme dala je koncesije za uzgoj ovaca pa je otok Picton dobio misionar Thomas Bridges, otok Lennox dobio je Stipe Lončarić iz mjesta Selce južno od Crikvenice, a otok Nuevu Brusjanin Ante Miličić.

Lucas Bridges (sin Thomasa) se sjećao:

*Zlato se kopalo na plažama tako da se razgrtao šljunak i radio kanal, koji put dubok i vrlo nestabilan. To je bilo opasno i mnogi su izgubili život u tim rupama. Neki su pak bili nagrađeni jer su naišli na sloj prljavštine koji je bio tako bogat da je na Lennoxu sedamnaestero ljudi našlo 70 kg zlata u tri mjeseca.*¹¹¹

Zabilježeno je i to da je od nađenog zlata 1896. godine Ante Miličić kupio kantu u Punta Arenasu. Bila je to neka vrsta kavane s biljarom. Tu su se okupljali *Austriaci*, tj. Dalmatinci koji su došli iz Austro-Ugarske. Među njima je bio i određen broj Bokelja budući da je Boka kotorska do Prvog svjetskog rata bila dio Dalmacije. U Miličićevoj kanti rodila se ideja o osnivanju *Austrijskog društva uzajamne pomoći*. Takva društva nisu bila rijetkost u Južnoj, a ni u Sjevernoj Americi. Članovi su uplaćivali članarinu te dobivali naknadu u danima kada bi bili bez posla. Postojala je i posmrtna pomoć, kao i pomoć u slučaju invalidnosti.

Na osnivačkom sastanku pripomoćnog društva bili su nazočni:

Aleksandar Radulović iz Kotora, Cayetano Raineri iz Istre

Zgrada hotela u Punta Arenasu, danas, koji je bio u vlasništvu Marka Pivčevića

Elias Ilić iz Kotora, Božo Bravo Kosović iz Dobrote, Vicko Litrica iz Orašca

Iste noći ta se grupa nastavila družiti u hotelu Marka Pivčevića iz Splita, a pridružili su im se:

Oreste Grandi iz Trsta, Jose Bucksbaum iz Austrije, Pedro Pasinović iz Kotora.

Lucas Bridges ovako je opisao Dalmatince:

Kopači zlata s dalmatinske obale nisu voljeli naš grah s mesom. Bili su naučeni na prehranu crnim kruhom, rajčicama, crvenim lukom, maslinama i vinom. Uglavnom su bili pošteni, a nas su zanimali njihovi obiteljski odnosi nakon što smo svjedočili kada je ogromnom momku od dvadesetak godina prijetio vlastiti stric, malen i tri

*puta stariji, a da momak nije ni trepnuo.*¹¹²

Ni čileanski akademik hrvatskog podrijetla, Mateo Martinić Beroš, nije štedio riječi pohvale:

*Njihov fizički i duševni temperament dozvolio im je da se s lakoćom prilagode zemlji koja ih je prigrlila i razvila im duboki osjećaj domoljublja, miješajući ih s Čileancima i s ostalim došljacima, vodeći ih zdravom i prirodnom procesu integracije rasa, a njihova djeca, bez ikakve sumnje najveći dar novoj domovini, postala su vođe na svim poljima života regije Magallanes.*¹¹³

¹¹² Isto kao pod 12, str. 174.

¹¹³ Bezić Filipović, Branka, Čileanski pisci hrvatskog podrijetla, Naklada Bošković, Split, 2018., str. 79.

¹¹¹ Isto kao pod 30, str 177.

**POVIJEST BRODSKIH KRUŽNIH PUTOVANJA
U BOKI KOTORSKOJ**

(73)

IBERIA

Nakon više od pola stoljeća kako je prvi brod kršten imenom IBERIA 1903. završio u starom željezu, sagrađen je 1954. kao novogradnja 1476 i drugi u brodogradilištu Harland and Wolff u Belfastu.

Piše:

Neven Jerković

Britanski brodar P&O objavio je polazak brodom IBERIA na trodnevno kružno putovanje „Cruise C – The Adriatic Cruise“ s ukrcanjem 6. lipnja 1964. u luci Southampton itinererom Messina – Atena – Kotor – Opatija – Venecija – Napulj – Barcelona – Gibraltar – Southampton.

Pred Dobrotom je bacio sidro 15. lipnja u 7,00 sati ujutro i otplovio dalje prema Opatiji u 13,00 sati.

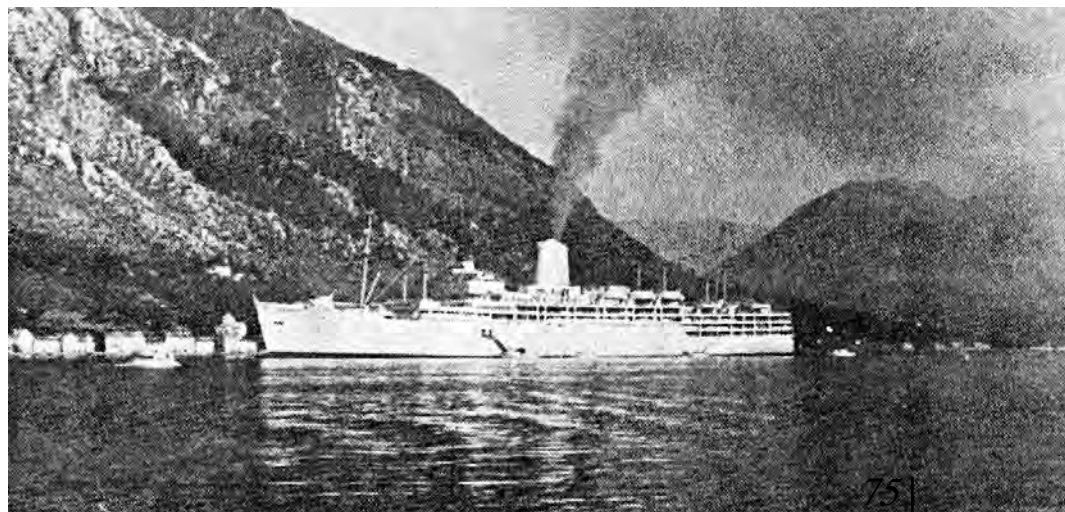
Nakon više od pola stoljeća kako je prvi brod kršten imenom IBERIA 1903. završio u starom željezu, sagrađen je 1954. kao novogradnja 1476 i drugi u brodogradilištu Harland and Wolff u Belfastu. Zajedno s brodom blizancem ARCADIA bio je duljine 219

metara, imao je 29614 GT dok mu je šest parnih turbina ukupne snage 42500 KS omogućavalo plovidbu brzinom od 22 čvora. U svojim je kabinama mogao prihvatiti 673 putnika u prvom i 733 u turističkom razredu dok je u skladištima imao mogućnost prijevoza 304.620 kubičnih stopa generalnog tereta i 147.720 kubičnih stopa rashladnih prostora. O brodu i putnicima je brigu vodilo 718 članova posade.

Kao posljednji od tri linera koje je poslije rata engleski brodar P&O izgradio za prugu prema dalekoj Australiji, IBERIA je na svoje prvo putovanje zaplovila 28. rujna 1954. iz Londona do Sydneya. Sljedećih je godina brod plovio samo na toj liniji, ali povremeno i na kružnim putovanjima Sredozemljem.

Redovnu putničko teretnu prugu prema engleskim istočnim kolonijama P&O je održavao sa svoja tri broda ARCADIA, IBERIA i HIMALAYA i to u suradnji s drugim poznatim brodarom Orient Line, koji je na njoj uposlio svoje linere

Iberia u Kotoru

Iberia u Dubrovniku

ORCADES, ORSOVA i ORON-SAY. Tako formirana zajednička flota velikih linera nazvana

„Big Six“ plovila je rutom Tilbury – Southampton – Gibraltar – Marseille – Napulj – Port Said – Suez – Aden – Bombay – Colombo – Fremantle – Melbourne – Sydney.

Na prvo putovanje oko svijeta iz Londona preko Sydneya i San Francisca te natrag u polaznu luku IBERIA je otplovila 16. prosinca 1959. Po povratku je rekonstruirana u brodogradilištu u Southamptonu te kompletno klimatizirana.

Nije često zalazila u Istočno Sredozemlje, pa je priložena fotografija iz Kotora, nažalost vrlo slabe kvalitete, doista ra-

ritet među brojnim s njenih dalekih preoceanskih putovanja. IBERIA nije bila pouzdan brod zbog čestih kvarova na pogonskim parnim strojevima a 1956. je i ozbiljno oštećen u Kolumbiji u sudaru s jednim trgovačkim brodom. Zato je bio i prvi poslije rata izgrađeni liner kojega je vlasnik, britanski P&O poslao u prijevremenu mirovinu.

Na posljednje putovanje iz Southamptona prema Australiji IBERIA je krenula 5. studenog 1971. a po dolasku u Sydney je poduzela još nekoliko kružnih putovanja. Natrag prema Europi je zaplovila sredinom ožujka sljedeće godine da bi nakon mjesec dana plovidbe 19. travnja 1972. konačno i zadnji put stigla u Southampton. Tu je odmah i rasporemljena, uskoro prodana kupcima s Dalekog Istoka te od rujna 1972. do veljače 1973. izrezana u staro željezo u Tung Cheng Steel Corp. u tajvanskom Kaohsiungu.

Pojava ovako velikog transatlantika je u Kotoru morao biti događaj od doista velikog značaja, pa na ovaj način njegovu posjetu trajno obilježavamo kao jednu od dugo pamćenih u Boki kotorskoj.

CRUISE E
IBERIA 21 Days
The Adriatic Cruise

London 6 June
Messina 7 a.m. 11 June (12 hrs.)
Athens 7 a.m. 13 June (20 hrs.)
Kotor 7 a.m. 15 June (6 hrs.)
Opatija 7 a.m. 16 June (12 hrs.)
Venice 3 a.m. 17 June (25 hrs.)
Naples 7 a.m. 20 June (19 hrs.)
Barcelona 7 a.m. 22 June (21 hrs.)
Gibraltar 7 a.m. 24 June (7 hrs.)
Southampton 7 a.m. 27 June

Kabina za putnike prvog razreda

SERIJAL GRBOVI KOTORSKE VLASTELE XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 - 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjovjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijturni isječki svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom re-

lativno ograničenom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva

među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

DRAGO

(BALDUIN, BAZILIO, TOMA)

Drago, grb roda

Kotorski patricijski rod, ili možda bolje: klan Drago je najmnogobrojnija a možda i jedna od ekonomski najmoćnijih porodica grada, koja se upravo u vrijeme koje zahvataju najstarije sačuvane kotorske notarske knjige grana u čak četiri posebna ogranka, koji potiču svi od zajedničkog pretka, ali koji sada počinju da nose prezimena izvedena od patronimika pojedinog značajnijeg predstavnika ovih bočnih grana, pa tako jedna grana zadržava najstarije ro-

dovsko prezime Bazilio, druga grana uzima prezime Drago po imenu svog pretka iz druge poznate generacije ovog roda, a ogranci Balduin i Toma po članovima roda iz treće generacije, ali im je svima zajedničko rodovsko prezime Drago.

Rodonačelnik ovog moćnog klana je gradski knez (prior) BAZILJE, pomenut na natpisu o gradnji crkve Sv. Luke iz 1195. godine, koju su sagradili njegova kćerka BUONA i zet MAVRO Andrijin Kacafrangi. Njegov direktni nasljednik je

DRAGO Bazilijev, čije se ime nalazi u jednoj kotorskoj listini iz 1215. godine, a možda i drugi muški nasljednik Lovro, čijeg sina Marka Lovrova Bazilio nalazimo u drugoj ispravi iz 1266. godine. Direktni nasljednici Draga Bazilijevog su TRIPUN BALDVIN Dragov, pomenut prvi put 1289. godine, BAZILIJJE Dragov, pomenut prvi put 1266. godine i TOMA Dragov, pomenut prvi put 1279. godine, od kojih se granaju dalji ogranci roda Drago.

K. Jireček vrlo opširno elaborira u svom radu i to najprije u poglavlju o imenima a zatim u poglavlju o prezimenima, sva imena i prezimena ovih rodova, ali je bitno sljedeće, bar što se tiče ličnih imena:

»**BALDUINUS**: postojalo u Kotoru u XIII – XIV vijeku kod patricija, posebno kod roda Drago. Kraljevsko ime u krstaškim državama«.

»**BASILIUS**: u Kotoru vrlo često u XIII – XIV vijeku. Buona filia prioris Basili, natpis iz 1195. na Sv. Luki. 1215. porodica Basilia de Basilio, Bassello, Baseglo, Baseyo, čija je jedna grana (sl. Vasiljević, 1349.) od 1309. prešla u Dubrovnik i ušla u gradsko plemstvo. Ime Basilius često je kod ovih Basilio, kod rodova Drago i Abrahe (Basilius Abrahe 1399. rektor Kotora). U Bariu (Italija) u XIII v. jedna porodica de Basiliis: Bisantius f. Johannes de Basilio, 1201, Cod. Bar. 1, 136. Deminutivi u Kotoru: Baso, Base, Basce, Bassus«.

»**DRAGO**: često u Kotoru, od kraja XIII v. Jedna porodica Drago, Dragonis, de Dragone, de Dragonibus, koja je u grbu imala zelenog zmaja na srebrnom štitu. Možda dolazi od rimskog naziva: Draco (CIL-III, 2083, 2098 iz Salone), it. dragone /zmaj/, ili od slov. Drag = mio, Dragoslav, Dragomir, itd«.

»**THOMA**, Thomas, -sius, -xius, nije često osim na jugu. Žen, Thomasina (u XIII v. dvije u Dubrovniku). Obično Thoma, Thomado, Tomcho (sl. Tomko) u Kotoru i Dubrovniku, zatim Tompsa; Tomussa (sl. Tomuša, Kotor u XIV v.), Tomica«.

Grb ogranka Toma

Glede prezimena izvedenih od ovih ličnih imena, Jireček navodi sljedeće:

»**BASILIO** (Basello, Baseglo, Baseyo, Baxeio, kasnije Bassegli), sl. Basiljević, Vasiljević (BACHAIEBHKB, BAC-). Ple-

Grb ogranka Basilio

mići u Kotoru, možda potiču od priora Basilia iz XII v. (Natpis 1195.), zatim 1215. Jedna grana od 1309. u Dubrovniku među plemstvom sve do XVIII v. Sada /u XIX v./ još u Dubrovniku konte Gozze-Bassegli«.

»**DRAGO**: Drago (-onis), de Dragone, u XIV v. još i de Dragonibus, sl. Dragović (ДРАГОВНЬКЪ), vodeća plemićka porodica u Kotoru, često se javlja od 1200. g., postojala još početkom XIX v. (Vicenzo de D. +1826, pisac »Storia dell'antica Grecia« u 6 knj.). Uporedi: Capse /Jireček, III, 14: CAPSE, CAPICI, u XIII-XIV v. jedna linija Drago. Palma Capici f. Johannes de Drago, 1282, Div. Rag. itd/. Jedna linija sve do XIX v. u Šibeniku sa istim grbom: zeleni zmaj na srebrnom štitu, zatim jedna linija Drago-Buća, Galvani, 1, 109-111. Uporedi II, 35, i vidi: Thoma«.

»**THOMA**, plemići u Kotoru u XIV v., pripadaju rodu Drago«.

Irmgard Manken u svom kapitalnom radu o dubrovačkom patricijatu opisuje porodicu Basilio kao vlastelu u Kotoru i Dubrovniku, te porodicu Thoma koju smatra jednom lozom roda Bazilio, ali ukazuje i na pripadnost rodu Drago.

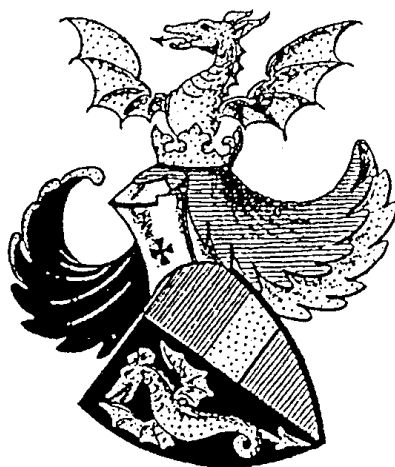
Grb porodice Drago sačuvan je na više mjesta u Kotoru, posebno na velelepnoj gotičko - baroknoj palati roda Drago, takozvanoj »maloj« palati u sjeveroistočnom uglu Trga pred Katedralom, zatim u gradskom Lapidarijumu i na groblju zvanom »Campo Santo« uz ostatke crkve i manastira Sv. Frana na Gurdiću ili Šuranju.

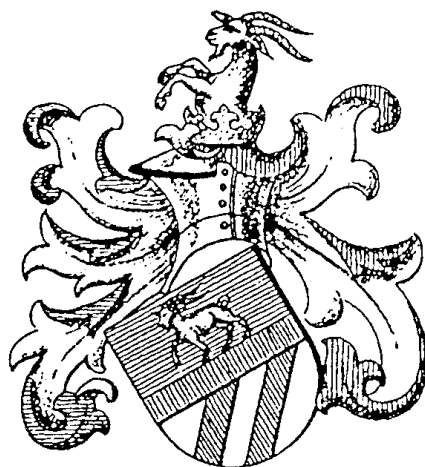
Postoji nekoliko varijanti ovoga grba, ali je osnovni tip: srebrni štit na kome stoji zeleni zmaj sklupčanog tijela, sa šiljkom repa upravljenim u donji vršak štita, raširenih krila i razjapljenih čeljusti iz kojih palaca crveni jezik.

U drugoj varijanti na plavom polju štita stoji srebrni zmaj sa sklupčanim repom kome je šiljak uperen na gore i sa

orlovskim nogama sa kandžama. Treća varijanta je grb podogranka Bassegli (eventualno Bassegli-Gozze), na kojoj je prikaz zmaja istovjetan sa prvom varijantom, ali su boje promijenjene: polje štita je crno a sam zmaj zlatne boje; podvarijanta toga grba ima vertikalno raspolovljeno polje, na čijoj se lijevoj polovini nalazi zlatni zmaj na crnoj podlozi, dok je desna polovina štita plave boje sa horizontalnom gredom zlatne boje.

Međutim, u pominjanoj zbirci grbova u Pomorskom muzeju nalazi se i grb ogranka Bazilio, čiji je štit razdijeljen horizontalnom gredom crvene boje od koje se naniže spuštaju dvije kose lijeve grede takođe crvene boje, a u gornjoj polovini štita

plave boje je jarac srebrne boje okrenut u lijevo.

Takođe u toj istoj zbirci postoji i grb porodice Tomo, možda identične sa ogrankom roda Drago po imenom Toma, na čijem su srebrnom štitu tri kose desne grede zlatne boje.

U Lapidarijumu postoji jedan grb takvog oblika na kome dakako ne postoje boje, koji se do sada pripisivao nekom od providura iz mletačke porodice Contarini, sa istim rasporedom greda ali drugačijim bojama, a koji bi po svom obliku i gotičkim ukrasima pored donjeg ugla štita mogao da pripada upravo kotorskoj porodici Toma.

Sa druge strane, u Grbovniku kraljevine Dalmacije donesen je grb porodice Bassegli, koji ima zlatnog zmaja na crnom polju štita, što bi mogla biti samo jedna od varijanti grba velikog roda Drago.

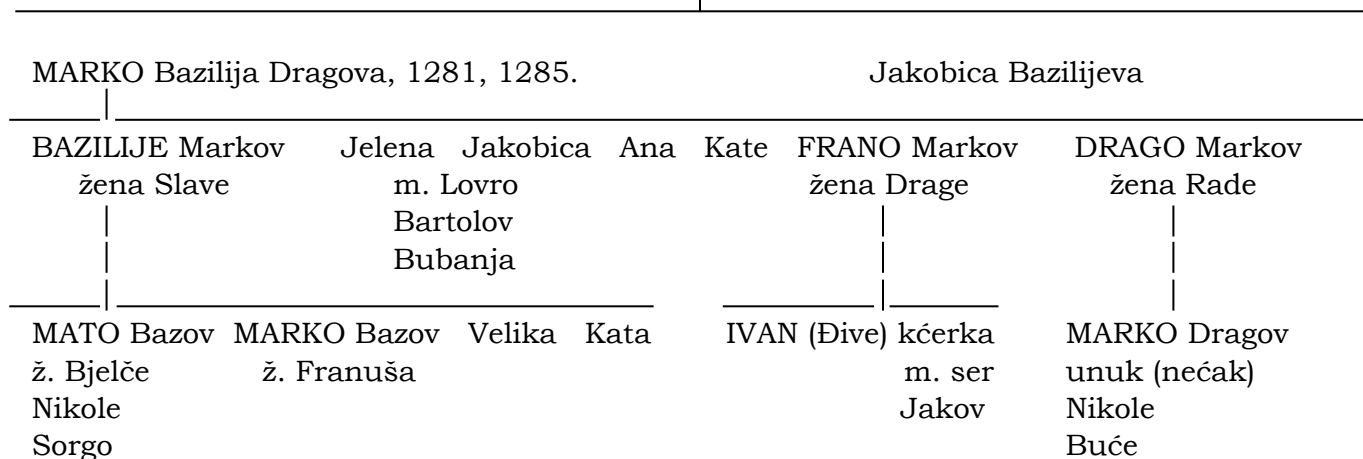
Rodoslov ogranka Balduin velikog rođa Drago izgleda ovako:

BAZILJE prior, 1195.
DRAGO Baziljev, 1215.
TRIPUN BALDVIN Dragov, 1289.

Rodoslovno stablo ogranka Bazilio izgleda ovako:

BAZILJE, prior, 1195.
DRAGO Baziljev, 1215.
BAZILJE Dragov, 1266.
ž. Marija pok. Gervazija
Marinova

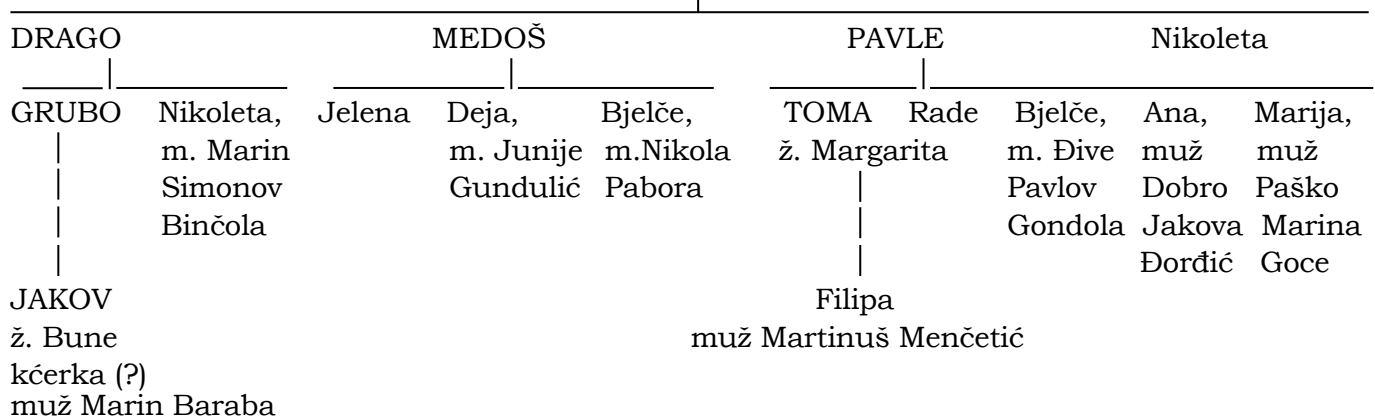
Na ovo stablo se logično nadovezuje drugo stablo braće Marka Bazilijeva iz istog nasljednog reda, sinova Bazilija Dragonovog a praunuka priora Bazilija sa natpisa na crkvi Svetog Luke iz 1195. godine,

BAZILJE, prior, 1195.
 DRAGO Baziljev, 1215.
 BAZILJE Dragov, 1266.

Bilo bi moguće sastaviti još jedno rodoslovno stablo ogranka Toma velikog i značajnog roda Drago, na isti način kao i kod prethodnih ogranaka:

BAZILJE, prior, 1195.
 DRAGO Baziljev, 1215.
 TOMA Dragov, 1279-83.

- Dana 3. o8. 1398. godine Ivan Bazilio dobija mletačko plemstvo i povlastice.
- Isto dobija i Kamilo Drago dana 26. o4. 1552. godine.

Po želji autora tekst nije lektoriran

Sjećanje na
ANTUNA-TONĆA DENDERA
(17.7.1925-26.6.2020.)

Kotorani nam tiho odlaze

Antun - Tonći Dender je bio jedan od inicijatora i osnivača Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, doajen i njegov prvi predsjednik Skupštine. Također, bio je jedan od najstarijih građana Kotora koji je gotovo cijeli svoj radni vijek posvetio boljitku grada i hrvatske zajednice u njemu.

Tonći je „Stari” Kotoranin. Peta je generacija kotorskih Dendera koji su došli u Kotor iz Dubrovnika u drugoj polovici 18. stoljeća.

Rođen je u Kotoru 17. srpnja 1925. godine, od oca Vicka i majke Ljubice, rođene Nikolić. Oca nije pamtio jer je umro kada je imao samo tri mjeseca života.

Možda je očeva prerana smrt na neki način odredila Tonćev daljnji životni put. Njegov otac bio je postolar ili, kako se tada govorilo u Kotoru, crevljar, a majka Ljubica kućanica. Zahvaljujući njezinoj snazi, upornosti i odlučnosti, njegova sestra Tonka i on imali su normalno djetinjstvo, pa

i budućnost. Bila je dobra, ali i stroga majka, koja je morala obuzdati „fakinčica” u kojega je Tonći izrastao, uporno inzistirajući na njegovom školovanju jer je duboko bila uvjerena da se samo školovanjem može uspjeti u životu. Da njegov otac nije rano umro, vjerojatno bi nastavio obiteljsku tradiciju postolara.

Osnovnu školu i nižu gimnaziju završio je u Kotoru. Daljnje školovanje prekinuo je rat. Došli su Talijani pa je krenuo u talijansku školu i tamo učio talijanski kao materinski jezik. Rat u Kotoru nije se puno osjećao pod Talijanima. Pravi rat je počeo kada je Italija kapitulirala i Nijemci zauzeli Kotor.

Ljudi su počeli ginuti pa je zamalo i on izgubio život. Kraj rata dočekao je na Kosovu u svibnju 1945. godine kao borac I. bokeljske udarne brigade, kada je demobiliziran.

Nakon završetka gimnazije u Kotoru dobio je stipendiju i 1947. godine upisao je Građevinski fakultet u Zagrebu.

Otišao je na studije u Zagreb zajedno sa svojom tadašnjom djevojkom Jovankom - Vanjom Martinović, koja je također dobila stipendiju i upisala Filozofski fakultet.

U Zagrebu su se vjenčali te u prosincu 1949. godine dobili sina Aleksandra - Sašu.

Vlasti u Kotoru ukinule su stipendije Tonću i Vanji zbog toga, kako su naveli, jer su

vjenčani, a takvi studenti nemaju pravo na stipendiju.

Iako je položio prvu godinu na Građevinskome fakultetu, napustio ga je zbog velikih obveza na predavanjima i vježbama pa je upisao Pravni fakultet. Nemajući sredstava za život zbog ukidanja stipendije njemu i Vanji, uz puno napora, muka i odricanja morao je raditi i studirati.

Diplomirao je na Pravnome fakultetu u Zagrebu 1956. godine i počeo raditi kao pravnik u jednoj građevinskoj tvrtki.

Godine 1958. dobio je ponudu od Ministarstva pravde u Sarajevu da radi kao sudac u Općinskome sudu u Foči iako nije imao prakse ni položen sudsko-odvjetnički ispit. Dobio je i stan od Ministarstva, kao deficitaran kadar.

U Foči je ostao do 1960. godine, gdje je 1959. godine do-

III. razred realne gimnazije 1939.

bio kćer Bojanu, a zatim se s obitelji seli u Kotor.

Prvi njegov posao u Kotoru bio je u brodarskom poduzeću „Lovćen”, a zatim u građevinskom poduzeću „Boka”, gdje je radila sjajna ekipa tada mladih ljudi: Srđan - Uđo Gopčević, Vlado Lipovac, Saveta Vico, Branka Simonuti, Špiro Jovanović...

Od 1966. pa do potresa 1979. godine radio je kao odvjetnik, a jedno vrijeme i u Libiji, zatim u hotelskom poduzeću „Fjord” te u „Jugopetrolu“.

Odmah nakon potresa, zajedno sa Srđanom - Uđom Gopčevićem i ing. Vladom Lipovcem radio je na osnivanju poduzeća za obnovu Kotora „Obnova” i sljedećih 10 godina posvećuje čitavo svoje znanje i vrijeme organizaciji i realizaciji obnove grada.

Ljudi danas teško mogu shvatiti značaj i golemi opseg posla koji je obavljen tijekom tih 10 godina. Raseljen grad, ljudi pod šatorima, uništeno gospodarstvo, infrastruktura, sve je trebalo početi ispočetka, ponajprije brinjavajući ljude.

Za obnovu Kotora angažirana je hrvatska građevinska operativa koju su predvodile tvrtke „Hidroelektra” iz Zagreba i „Primorje” iz Rijeke.

Prvo su izgrađena tri nova naselja oko Kotora tako da su svi građani Kotora bili zbrinuti u vrlo kratkom roku. Zatim, za samo deset godina, obnovljen je čitav grad Kotor. Tonći je bio vrlo nesretan i stalno ponavljao da osjeća veliku bol i tugu što u obnovljeni grad nije vraćeno stanovništvo koje je stanovalo u njemu prije potresa, nego je ostalo raseljeno po novim naseljima, čime je grad izgubio svoju dušu.

Za samo deset godina izgrađena je nova riva, probijen tunel kroz Vrmac i spojen Kotor s aerodromom i Tivtom. Posebno je bio ponosan što je industrija premještena iz grada

Fešta sa društvom 1964.

u industrijsku zonu i tako se konačno oslobodio zagađenja.

U tom poslu izravno je sudjelovao, posebno oko izgradnje industrije kemijskih proizvoda „Riviera”, zajedno s ing. Tripom Schubertom.

Zatim je popravljena oštećena infrastruktura i izgrađen sustav odvoda kanalizacije koji se iz Kotorskoga zaljeva ispuštao u otvoreno more pokraj Bigove.

Uvijek mu je bilo žao što nije realizirana gradnja žičare do tvrđave San Giovanni, za koju je bio urađen idejni projekt.

Nakon 1989. godine vratio se u poduzeće „Jugopetrol”, gdje je ostao do mirovine 1990. godine.

Tih godina dolazi rat i raspad Jugoslavije, i ne samo Jugoslavije, nego i čitavog sustava vrijednosti te, što je najgore, starih prijateljstava.

Tonću je posebno teško palo što se jedan broj Kotorana, njegovih prijatelja, preko noći promijenio i od miroljubivih ljudi, „lascia mi stare”, postali su zagriženi nacionalisti, spremni na obračun sa svima koji su imali drukčije mišljenje, nacionalnost, vjeru...

Neki njegovi dobri prijatelji prestali su ga pozdravljati ili, još gore, počeli su mu upućivati uvrede. Zašto? Zato što nije odobravao sramni napad

na Dubrovnik i što je u seriji tekstova u „Monitoru” pod naslovom „Spasimo Dubrovnik” digao svoj glas protiv nasilja. S ponosom je govorio kako je, uz cetinjske liberale, bio jedan od rijetkih, a sigurno jedini u Kotoru, koji je imao hrabrosti da se u tome mutnom i opasnom vremenu javno oglasi protiv agresije. Naravno, to je imalo svoju cijenu. Uslijedile su prijetnje ubojstvom njemu i njegovoj obitelji, telefonom i

U Zagrebu sa Vanjom i Jovicom 1953.

pismima najprimitivnijeg sa-držaja, koja je i do smrti saču-vaao kao dokaz ljudske sramo-te. Međutim, nije se predavao i dočekao je da se strasti smire i da živi u novoj, staroj državi Crnoj Gori, a bivši prijatelji pa zatim neprijatelji opet su mu postali prijatelji jer im nije dao do znanja da ih je onda pre-poznao. Govorio je „ljudski je praštati”.

Kada je u pitanju njegovo angažiranje u Hrvatskome građanskom društvu, rado se prisjećao tih dana: „S po-nosom mogu reći da sam, za-jedno s ing. Tripom Schuber-tom, jedan od osnivača udruge HGD u Kotoru i prvi izabrani predsjednik Skupštine. O teži-ni ondašnje situacije govori i činjenica da smo morali raditi konspirativno, sve do Osni-vačke skupštine na kojoj sam izabran za predsjednika. Le-galizacijom udruge HGD, Hr-vati u Kotoru i Boki kotorskoj dobili su nakon dugo vremena svoju organizaciju preko koje su mogli slobodno izražava-ti svoje nacionalne osjećaje, učiti hrvatsku kulturu i jezik, razvijati i unapređivati veze s maticom Hrvatskom, razvijati i unapređivati veze sa svim lju-dima dobre volje u Crnoj Gori. S obzirom na moju poodmaklu dob, nakon uspješnog početka rada udruge povukao sam se i prepustio mjesto mladima koji su u potpunosti opravdali oče-

kivanja. Ing. Tripo Schubert i dr. Ivan Ilić svojim su radom, zajedno s ostalima, stvorili organizaciju za primjer, a za-tim novoizabrani predsjednici Udruge, Mirko Vičević, Mario Brguljan i Rafaela Lazarević, vrlo uvjerljivo nastavljaju taj put.”

Iako je bio odavno u mirovi-ni, ipak nije mirovao. U njemu je stalno vladao konflikt izme-đu tijela i duha. Tijelo stari, snaga polako slabi, ali duh se ne da, govori da je još onaj Tonći iz ranijih dana i postav-lja mu izazove koje na žalost tijelo više nije bilo u stanju pratiti.

Uspio je napisati i knjigu o svome životu. Doduše, nije objavljena, ima dosta stranica jer je imao o čemu pisati, dug je to bio život, 95 godina!

Govorio je: „Moram reći da dugi život ima i jednu manu, a to je da ljudi oko vas, koji su bili dio vaših života, polako i neizbježno nestaju. Zgrade su ostale, ali većine ljudi moga grada, koji su činili bit mog življenja, odavno više nema. Sve u svemu, mislim da sam imao ispunjen život, bez obzi-ara na teškoće i probleme koji su povremeno izbijali. Živio sam u tri države, preživio dva rata, jedan ‘pravi’, a drugi onaj sramni, u kojemu se samou-ništila moja domovina. Doži-vio sam, kao dijete, da vidim prvu sijalicu koja je osvijetlila dom i grad, pamtim i ‘mistio’ u kojemu me je majka jednom tjedno kupala. Pamtim trenu-ke kada su u našu kuću stigli prvi radio pa televizor, friži-der, mašina za pranje robe, a danas? Danas sam vjerojatno najstariji član na Fejsbuku u Kotoru. Imao sam ispunjen ži-vot i zato što sam pomogao da se moj grad, teško ranjen, po-digne na noge, pomogao sam i da Hrvati u Kotoru dobiju svo-ju udругu, doživio sam velike godine... A što je najvažnije, moja obitelj je dobro, imam

četvero unučadi: unuke Toni-ja koji je arhitekt i Bojana koji je pilot te unuku Lanu koja je menadžerica PR-a i živi u Ita-liji i unuku Minu koja je stu-dentica, dva praunuka i jednu praunuku.”

Bio je posvećen obitelji kojoj je, bez obzira na godine, bio uvijek oslonac i svojim mu-drim savjetima vodio je kroz dobro i kroz zlo.

Tonći je iznad svega bio do-bar čovjek, obrazovan, kul-turan prema svima, duhovit, zafrkant, uvijek galantan pre-ma ženama, bio je eho neka-dašnjega Kotora, građanskog, kulturnog i tolerantnog, koji je zauvijek nestao ili, kako bi on rekao, Kotora koji je umro jer je cijena dugog života bila i nestajanje ljudi oko njega s vrijednostima koje su oni no-sili, a koji su činili bit njegovog življenja.

Otišao je „dobri duh Koto-ra”, kako su ga nazivali njego-vi mladi prijatelji iz katedrale jer je svakodnevno, godinama, bez obzira na godine ili vrijeme bio neizostavni posjetitelj gra-da. Nije mogao bez svoje pjace i svoje stare kuće poviše kate-drale, a i same katedrale u ko-joj je ministrirao prije više od 80 godina i do smrti bio njezin najstariji ministrant. Posje-te pjaci i katedrali pratilo je i pjevanje himne sv. Tripuna, zajedno s njegovim prijatelji-ma, a završavalo se obveznim napjevom „Per omnia saecu-la saeculorum”, u vijeke vje-kova. Taj „duh mjesta”, duh grada Kotora toliko je bio jak u njemu da ga je i posljednjih dana života tjerao da se penje do svoga starog doma visoko u brdu San Đovani i da se, poslije ispunjene misije, vrati kući na Zlatne Njive i zauvijek sklopi oči.

Dragi Tonći, zahvalni smo ti za sve što si učinio za naše Društvo i grad Kotor. Počivaj u miru Božjem!

S familijom

Sjećanje na

Bogoboja-Bora Cicovića

(28.10.1920. - 27.07.2020.)

Početkom godine iznenadila nas je vijest o smrti naše najstarije Kotoranke prof. Ane - Anuške Zloković, zatim nas je polovinom godine napustio stari Kotoranin Antun - Tonći Dender, a onda i najstariji Kotoranin Bogoboj - Boro Cicović. Kada tim događajima pridodamo i epidemiju koronavirusa, koja je u svijetu odnijela već stotine tisuća žrtava, onda će nam 2020. godina ostati u lošem sjećanju.

Boro je rođen u Kotoru 28. listopada 1920. godine, od majke Gospave i oca Dušana. Živjeli su kod babe Mare (Mare, po kojoj je kompozitor Tripo Tomas komponirao pjesmu „Šjora mare štramacera“). Njezin sin Pero, iz drugog braka, radio je i vodio Hrvatsko radničko prosvjetno društvo „Napredak“, ogranak „Hrvatskog doma“, koje se nalazilo na prvom katu

zgrade pokraj današnjeg hotela „Vardar“. Boro je od svoje šeste godine boravio u Hrvatskom društvu pomažući dondu Peru i tako stjecao svoja prva radna i životna iskustva.

Pošto je Pero svirao nekoliko instrumenata, Boro je zavolio i muziku. Prvo muzičko obrazovanje stekao je kod maestra Erminija Bagatele, zatim kod Anta Markovića. Svirao je đenis. Njegov prvi javni nastup je bio s Gradskom muzikom na Lode 1932. godine. Uz sviranje u kotorskoj Gradskoj muzici, bio je član i Škaljarske muzike koju je vodio Tripo Tomas, s kojom je imao prvi nastup 1934. godine na komemoraciji u povodu smrti kralja Aleksandra. Svirao je u muzikama sve do 1959. godine.

Kao upravnik kafane Dojmi

Hotel Slavija prije potresa 1951. godine

HRKPD "Napredak", maskenbal
1930. 1. Boro Cicović, 2. dondo
Pero Čobanović, 3. mama Gospava

Pučku školu pohađao je od 1927. do 1931. godine, nakon čega je upisao šegrtsku školu, ugostiteljski smjer. Prva ugostiteljska iskustva stekao je radeci u kafani kod Menegela, a kasnije kod Karamana u kafani „Dojmi“.

Pred sam početak Drugog svjetskog rata, 1939. godine, odlazi na odsluženje vojne obveze u Šibenik, zatim u Zemun i Ohrid, a kada je rat počeo vraća se u Kotor. Za vrijeme njemačke okupacije Kotora 1943. godine otvara svoj samostalni ugostiteljski objekt - bife „Ver-

Boro sa suprugom Alenkom
nakon ujenčanja

maht kantina“, koji se nalazio pokraj glavnih gradskih vrata.

Nakon rata, 1947. godine, renovira se i otvara kafana „Dojmi“, koja postaje kulturno mjesto Kotora. Boro je u njoj počeo kao konobar da bi ubrzo bio postavljen za upravnika.

Iste godine vjenčao se s Alenkom Radović iz Strpa. Vjenčanje je obavljeno u crkvi sv. Nikole. U braku s Alenkom ima tri kćerke: Dušanku, Mirjanu i Vesnu.

Dužnost upravnika kafane „Dojmi“ obavlja do 1951. godine, kada je postavljen u novo-sagrađenom hotelu „Slavija“ za

Veselje nakon pobjede Primorca nad Crvenom Zvezdom
u Beogradu 1964. godine

Kafana Kotor 1965. god. današnji AS

direktora, što mu je bila velika čast i priznanje. Te godine za praznik 13. srpnja u hotel je došao predsjednik Jugoslavije Josip Broz Tito, kojega je Boro pozdravio u ime domaćina.

Kasnije, 1958. godine, Boro je odlukom uprave ugostiteljskog poduzeća „Primorje“ postavljen da vodi bife „Uranak“, koji se nalazio pokraj današnjega generalnog konzulata Republike Hrvatske.

Do odlaska u mirovinu 1976. godine vodio je mnoge ugostiteljske objekte, a nakon osnivanja trgovačkog poduzeća „Napredak“ postao je šef odsjeka za ugostiteljstvo.

Uz uspješni radni vijek i sviranje u gradskim muzika-

ma, Boro je bio vrlo aktivan na društvenom, kulturnom i sportskom planu. Bio je organizator mnogih zabava i karnevala, a 1973. godine organizirao je prvi ljetni maskenbal na Trgu od oružja.

Bio je vrlo aktivan u nogometnom klubu „Bokelj“, gdje je bio tajnik. Poslije rata 1945. godine bio je jedan iz grupe sportskih entuzijasta koji su obnovili plivački vaterpolo klub „Primorac“. Bio je vođa puta ekipe koja je 1964. godine pobijedila „Crvenu zvijezdu“ u Beogradu.

Penzionerske dane provodio je skupljajući dokumente iz bogate kulturne prošlosti Kotora i baveći se numizmatičarskim poslom.

Kada je počeo izlaziti časopis Hrvatski glasnik, aktivno se uključio u pripremanje priloga iz povijesti Kotora, o kulturnim događajima, o zanimljivostima iz života Kotorana, o proslavama fešta u Kotoru, o kafani „Dojmi“, o sportskim događajima i mnogim drugim temama.

Živio je u Starom gradu u kući Ribice na trećem katu. U podmaklim godinama jako ga je rastuživala činjenica da zbog zdravstvenog stanja ne može izaći i prošetati se gradom.

Dragi Boro, zbog svega što si učinio za dobrobit našega grada, a posebno za časopis Hrvatski glasnik, iznimno smo ti zahvalni.

Počivao u miru!

In memoriam

Marija Jovović

Javljam Vam tužnu vijest da nas je 2. srpnja 2020., nakon kratke i teške bolesti u 71. godini života napustila gospođa Marija Jovović. Bila je članom Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Zagreb, a nakon dugogodišnjeg rada u PBZ-u i umirovljenja bila je organizator i vođa mnogih hodočašća u Boku kotorsku. Za sebe je govorila da je kao crnogorska snaha, jer suprug joj je iz Bara, u Boku dovela ljubavi prema suprugu, ali da ju je Boka potpuno osvojila svojom ljepotom, kulturnim i prirodnim bogatstvima. Bila je zaljubljena u nju. Više od 40 puta vodila je u Boku grupe hodočasnika iz Hrvatske.

Organizirala im je smještaj u samostanu kod mons. Srećka Majića u Perastu, gdje su hodočasnici osjetili gostoljubivost domaćina. Marija je organizirala obilazak gotovo svih bokeljskih župa i crkava, ali i drugih znamenitosti u Kotoru, Budvi, Cetinju i Baru, te tamo ostvarila mnoga poznanstva i prijateljstva. Marija je bila vedre naravi, vesela, uvijek spremna pružiti ruku i pomoći svakome i takva će nam ostati u vječnom sjećanju. Neka joj je laka hrvatska zemlja.

Sahranjena je u prisutnosti obitelji, prijatelja i znanaca te mnogih „svojih“ hodočasnika 7. srpnja 2020. u na Groblju Kušanec, Velika Gorica kraj Zagreba.

In memoriam

Darinka Matić Marović (1937. - 2020.)

Piše:

Marina Dulović, prof

U Beogradu je u 83. godini preminula Darinka Matić Marović, profesor emeritus.

Istaknuta umjetnica, prva žena dekan Fakulteta muzičke umjetnosti, prva žena rektor Sveučilišta umjetnosti u pet mandata, proslavljena dirigentica, profesorica od ugleda i znanja, a iznad svega dobar čovjek i veliki prijatelj svima koje je poznavala. Sa zborovima „Collegium musicum“ i „Obilić“ izvela je u 45 godina karijere više od 10.000 koncerata i dirigirala njima.

Rođena je u Herceg Novom 6. veljače 1937. godine. Njezin otac, artiljerijski oficir u vojsci Kraljevine Jugoslavije, nestao je tijekom II. svjetskog rata, a obitelj nikada nije saznala što se s njim dogodilo. Majka se s Darinkom i bratom Stevanom preselila u Kotor gdje je u skromnim financijskim prilikama uz veliki trud postigla da se njezina djeca obrazuju na pravi način. Stevan je završio Arhitektonski fakultet, a Dara Muzičku akademiju. Prve satove klavira pohađala je privatno kod Slovenke

Vide Matjan, s kojom je kasnije bila i familijarno vezana (Vidina kći Sonja bila je udana za Darinog ujaka Marka Đučića). Njezin talent već je na početku stjecanja mu-

Marina Dulović i Darinka Matić Marović

zičkog obrazovanja došao do izražaja i ona je s 13 godina nastupala s Džez orkestrom Boke kotorske. S velikim uspjehom paralelno se u Kotoru bavila sportom (gimnastikom, plivanjem, streljaštvom i veslanjem) i tu postigla izvrsne rezultate, kao i prvakinja Crne Gore u plivanju. Tijekom studija igrala je u folklornom ansamblu KUD-a „Branko Krsmanović“ i s njima obišla skoro čitav svijet. Završila je Nastavnički odsjek i dirigiranje u klasi profesora Mihaila Vukdragovića na Muzičkoj akademiji u Beogradu.

Osnovala je zbor *Collegium musicum* 1971. godine, a desetljeće kasnije (1981.) preuzela vodstvo nad zborom „Obilić“. Tijekom četiri desetljeća postojanja zbora *Collegium musicum* zabilježena su gostovanja u

Carnegie Hallu u New Yorku, Moskvi, Meksiku, Rimu, Parizu, Lisabonu, Madridu, New Delhiju, San Francisku, Havanu, Briselu, Štutgardu, Beču, Pragu, Bukureštu, Pekingu, Berlinu, Stokholmu... Kao poklon od članica zbora *Collegium musicum* dobila je svoju zvijezdu u zviježđu s imenom Darinka Matić Marović. Dobitnica je Trinaestojulske, Sedmojulske, Vukove nagrade, Nagrade grada Beograda, brojnih priznanja u Crnoj Gori i inozemstvu te je postala počasni doktor Sveučilišta Crne Gore.

Krasili su je upornost, perfekcionizam, autoritet, karizmatičnost, a iznad svega ljudskost. Pomagala je ljudima i voljela da je okružuje mladost. Posjedovala je golemu radnu energiju, upornost i izdržljivost. Scena je bilo njezino prirodno okruženje gdje se najbolje osjećala. Na svim njezinim nastupima pljesak bi trajao vrlo dugo, ovacije su također bile redovita praksa, a ona je svojom karizmatičnošću znala prenijeti na publiku emociju i dio energije koju je posjedovala. Uz visoku kvalitetu muzičkog izvođenja koji je dovodila do savršenstva, posebno je vodila računa o estetici, rasporedu pjevača, dramaturgiji, cijelom scenskom nastupu, što je davalo poseban pečat i potvrđivalo jedinstven spoj različitih talenata koje je imala. Što god je radila, bilo da je u pitanju umjetničko izvođenje, pedagogija, upravljanje i sl., radila je neumorno, predano i posvećeno. Njezina upornost i sposobnost diplomacije dolazila je do izražaja i prilikom organizacije putovanja, turneja i mnogobrojnih nastupa. Znala je pregovarati i na tom polju. Sve čime se bavila bilo je zapaženo i okrunjeno uspjehom. Koliko je bilo teško djelovati na raznim poljima i postizati rezultate vrijedne divljenja, znala

je ona čiji je život bio posvećen umjetnosti i pravim vrijednostima. Iz rodne Boke nosila je u svijet gospodstvo, otmjenost i neodoljiv šarm. Voljela je sve što je lijepo i govorila: „Mi smo Bokeljke moderne i volimo lijepo i na sebi i oko sebe.“ Njezin duh je bio nesalomljiv, uz široko poimanje svijeta i kozmopolitska gledišta. Težila je novim saznanjima, životnim i radnim izazovima dirirajući zborovima, ali i svojim životom koji je posvetila muzici i studentima, za koje je često govorila kao o svojoj djeci.

Voljela je povezivati ljude, pomagati svima, a posebice mladima. U duši je ostala mlada, a energija koju je posjedovala do posljednjih dana života bila je posebnost s kojom se rodila. Posljednji put smo se vidjele prošlog kolovoza u Kamenarima, ispred njezine rodne kuće. Bila je vedra, ljubazna, do-

tjerana i uredna, sa šljokicama na kosi. Mislila je da sam doktorica Lepa iz Risna. Sa svojim „rodicama“ izlazila je u novi kafe na Verigama, sretna zbog druženja s dragim osobama. Za svaki slučaj zapisala sam joj svoj broj telefona, što je često tražila, ali nikada više nismo imale priliku da se sretamo, surađujemo, planiramo i družimo.

Sijala je na pozornici baš kao i njezina zvijezda koja nas obasjava sada kada Darinka Matić Marović, žena velikog talenta, znanja i dobrote, više nije s nama. Ostavila je neizbrisiv trag na polju crnogorske kulture i umjetnosti. Zaduzila nas je da čuvamo sjećanje na dragu profesoricu, cijenimo i poštujemo sve što je učinila za muzički život njezine rodne Boke i Crne Gore. Bila je čast poznavati je i surađivati s njom..

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu u uredu Hrvatskoga nacionalnog vijeća

Tiskanje časopisa potpomogli:

OBITELJI MARKA I BOŽA FRANOVIĆA IZ SYDNEYA • FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA CRNE GORE • SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE • GRAD DUBROVNIK • DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA • ZRAČNA LUKA DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA – IDEA • INA CRNA GORA • OPŠTINA KOTOR

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

E-mail: radiotivat@com.me
www.radiotivat.com

BokaNews

www.bokanews.me
www.bokanews.com
e-mail: boka@bokanews.me

FINIA

CRNA GORA

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham

SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines
Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

✉ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / 📠 +385 (0) 20 773 322

LUKA
PREMIUM
ukusa

📍 Portonovi

iDEA
GOURMET MARKET

www.idea.co.me/Gourmet-market

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr